

Starpdisciplināri mācību
satura spraudņi
”Eiropas Savienība”
4.- 9. klasei.

Eiropas Komisijas pārstāvniecība Latvijā

Aspazijas bulv. 28, Rīga, LV-1050

Tel.: 67085410

E-pasts: comm-rep-latvia@ec.europa.eu

Šīs publikācijas elektroniskā versija pieejama:

www.esmaja.lv

Starpdisciplināri mācību satura spraudņi "Eiropas Savienība" 4.- 9. klasei.

Noformējumā izmantoti attēli no brīvpieejas vizuālo resursu bankām

Autori

Biedrība "Eiropas Kustība Latvijā"

Liene Valdmane

Edgars Bērziņš

Materiālu izstrādē un aprobācijā piedalījās

Sandra Kivleniece

Gundega Ozola

Anita Šaltāne

Danute Podvinska

Staņislavs Judkins

Silvija Romaņenkova

Metodiskā konsultante

Linda Krastiņa

Redaktore

Dace Sokolova

Mākslinieki

Elīna Šulca

Emīls Garjānis

Rīga 2021

Pamanījāt kļūdu publikācijā? Ziņojiet par to, rakstot uz e-pastu: esmaja@esmaja.lv

© Eiropas Savienība, 2021

Eiropas Komisijas atbalsts šī izdevuma sagatavošanai nenozīmē, ka tā apstiprina izdevuma saturu. Izdevuma saturs atspoguļo tikai autoru viedokli. Komisija nevar būt atbildīga par izdevumā ietvertās informācijas izmantošanu.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Saturs

<u>Dabaszinības</u>	4
<u>Matemātika</u>	38
<u>Sociālās zinības un vēsture</u>	67
<u>Dizains un tehnoloģijas</u>	95
<u>Latviešu valoda</u>	121
<u>Sports un veselība</u>	142

Dabaszinības

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Dabaszinības, latviešu valoda, sociālās zinības.

Metodes

Spēles, individuāls izziņas darbs, radošs darbs.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dabaszinību programmas paraugu

Kā vairojas, aug un attīstās dzīvnieki?

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Zina, kas ir ģerbonis un kur to izmanto. Iepazīst Latvijas pilsētu ģerboņus. Spriež par dzīvnieku, putnu un augu izmantošanas iemesliem ģerboņos. Apkopo iegūto informāciju radošā darbā.

- 1.** Skolēni individuāli uzraksta 5 lietas, kas, viņuprāt, ir attēlotas Latvijas pilsētu ģerboņos. Minējumu lapiņu katrs skolēns patur pie sevis.

- 2.** Atmiņas spēle Latvijas pilsētu ģerboņu iepazīšanai. Skolēni izspēlē atmiņas spēli „Ģerboņi” individuāli vai pāros (12 sarežģītības līmeņi):
bernistaba.lsm.lv/speles/atminas/variants/111-gerboni

- 6.** Gatavošanās domino spēlei, kurā tiek iepazīti dažādu Eiropas Savienības valstu nacionālie dzīvnieki, putni un augi. Pirms domino spēles tiek izdrukātas un sagrieztas domino kartītes (1. pielikums). Domino spēle.

- 7.** Skolēni izvēlas to dzīvnieku vai putnu, par kuru zina vismazāk, un atrod informāciju. Izmanto esmaja.lv/sites/default/files/inline-files/Domino-mb-printerim.pdf

- 3.** Pēc spēles tiek salīdzināti minējumu saraksti ar redzēto. Saruna klasē, kas un kāpēc Latvijas pilsētu ģerboņos attēlots, kādus dzīvniekus, putnus skolēni pamanīja, kuri ģerboņi pārsteidza, kurus vislabāk atceras. Kas ir ģerbonis, un kāda ir tā nozīme? Kur tas tiek izmantots? Latvijas Republikas ģerbonis: enciklopedija.lv/skirklis/5092-Latvijas-valsts-gerbonis. Iesakām izmantot arī 4. klases latviešu valodas mācību grāmatā ietvertu O. Auna tekstu „Tautas kopības un spēka zīmes”.

- 4.** Skolēni apskata Latvijas Nacionālās enciklopēdijas šķirkli par citiem Latvijas nacionālajiem simboliem: enciklopedija.lv/skirklis/5068-Latvijas-nacionalie-simboli

- 5.** Skolēni izvērtē, ko jau zina par katru dzīvnieku, putnu un augu (2. pielikums).

- 8.** Izvēlas savas klases dzīvnieku vai veido savas klases ģerboni.

Skolotāja piezīmes

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 1

DOMINO

PĪPENE — LATVIJAS
NACIONĀLAIS ZIEDS

BEZDELĪGA —
AUSTRIJAS UN IGAUNIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

LAUKU PIEKŪNS —
BEĻĢIJAS NACIONĀLAIS
PUTNS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 2

ROZE — BULGĀRIJAS
NACIONĀLAIS ZIEDS

DIVASTU LAUVA —
ČEHIJAS NACIONĀLAIS
DZĪVNIEKS (SIMBOLS)

MEŽA CAUNA —
HORVĀTIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIEKS

PAUGURKNĀBJA
GULBIS — DĀNIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 3

GAILIS — FRANCIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

DELFĪNS — GRIEKIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIĒKS

RIETUMU LAKSTĪGALA —
HORVĀTIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

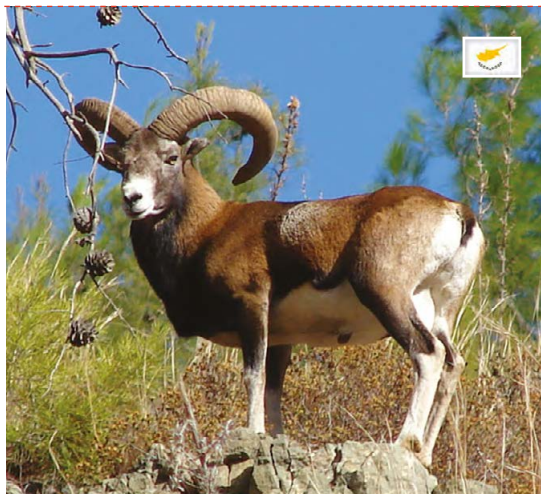
ĀBOLIŅŠ — ĪRIJAS
NACIONĀLAIS SIMBOLS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 4

VILKS — ITĀLIJAS
NACIONĀLAIS SIMBOLS

KIPRAS MUFLONS —
KIPRAS NACIONĀLAIS
DZĪVNIEKS

DIVPUNKTU MĀRĪTE —
LATVIJAS
NACIONĀLAIS KUKAINIS

BALTAIS STĀRĶIS —
LIETUVAS UN VĀCIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 5

ZELTGALVĪTIS —
LUKSEMBURGAS
NACIONĀLAIS PUTNS

FARAONU KURTS —
MALTAS NACIONĀLAIS
DZĪVNIEKS

TULPE — NĪDERLANDES
NACIONĀLAIS ZIEDS

SUMBRIS — POLIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIEKS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 6

LAVANDA — PORTUGĀLES
NACIONĀLAIS AUGS

LŪSIS — RUMĀNIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIEKŠ

ALNIS — ZVIEDRIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIEKŠ

BALTĀ CIELAVA —
LATVIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 7

STEPES PIEKŪNS —
UNGĀRIJAS
NACIONĀLAIS PUTNS

VĒRSIS — SPĀNIJAS
NACIONĀLAIS DZĪVNIEKŠ

BRŪNAIS LĀCIS —
SOMIJAS NACIONĀLAIS
DZĪVNIEKŠ

LIEPA — SLOVĀKIJAS
NACIONĀLAIS KOKS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

1. pielikums / 8

NEĻĶE — SLOVĒNIJAS
NACIONĀLAIS ZIEDS

OZOLS — LATVIJAS
NACIONĀLAIS KOKS

BEIGAS

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

2. pielikums / 1

Attēls	Zinu. Varu pateikt vismaz trīs teikumus par to	Zinu ļoti nedaudz. Varu pateikt vienu teikumu par to	Līdz šim nezināju neko
			
			
			
			
			
			
			
			

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

2. pielikums / 2

Attēls	Zinu. Varu pateikt vismaz trīs teikumus par to	Zinu ļoti nedaudz. Varu pateikt vienu teikumu par to	Līdz šim nezināju neko
			
			
			
			
			
			
			
			

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

2. pielikums / 3

Attēls	Zinu. Varu pateikt vismaz trīs teikumus par to	Zinu ļoti nedaudz. Varu pateikt vienu teikumu par to	Līdz šim nezināju neko
			
			
			
			
			
			
			
			

KUR DZĪVO STĀRĶIS?

2. pielikums / 4

Attēls	Zinu. Varu pateikt vismaz trīs teikumus par to	Zinu ļoti nedaudz. Varu pateikt vienu teikumu par to	Līdz šim nezināju neko
			
			
			
			
			

PALĪDZI PASAULEI KĻŪT TĪRĀKAI – BRAUC AR VELOSIPĒDU!

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Dabaszinības, sociālās zinības, latviešu valoda, matemātika.

Metodes

Spraudņi apvienota domāšanas rutīna „Skatpunkti”, „Es agrāk domāju...”, es tagad domāju...”, eksperiments, kā arī debašu metode.

Atbilstošais temats dabaszinību programmas paraugā

Kas ir dabas resursi un kā tos izmanto?

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Sprīež par dažādu pārvietošanās veidu ietekmi uz vidi un cilvēku dzīves kvalitāti. Attīsta empātiju un izpratni par dažādu viedokļu esību un līdzaspastāvēšanu.

1. Skolēni izlozē skatpunktu, no kura aplūkos tēmu „Palīdz pasauli kļūt tīrākai – brauc ar velosipēdu!”. Stundas ievadā iesakām noskatīties video *Smart Mobility | EUGreenDeal* (esmaja.lv). Loma/skatpunkts: **sabiedriskā transporta šoferis, autovadītājs, gājējs, velobraucējs, zinātnieks, automašīnu tirgotājs, 5. klases skolēns, pensionārs**. Tiek dots laiks iepazīties ar informāciju (1. pielikums) un sagatavot savu viedokli. Ne visām lomām tiek dots izziņas materiāls – automašīnu tirgotājs un autovadītājs strādā pāri un savu viedokli sagatavo bez papildu materiāla.

4. Sava viedokļa formulēšana „Četru stūru debates”.
- Klases stūrus sadala četrās zonās – piekřītu, pilnīgi piekřītu, nepiekřītu, pilnīgi nepiekřītu.

- Skolēni nostājas klases vidū. Skolotājs pasaka apgalvojumu, piemēram, „Pilsētā automašīnas ir jāaizliedz”. Skolēniem tiek dotas 5 sekundes, kuru laikā viņi apdomā savu nostāju par šo tēmu un nostājas vienā no stūriem.

- Kad visi nostājušies, skolotājs izvēlas kādu skolēnu katrā no stūriem un lūdz pamatot, kādēļ viņš ir nostājies tieši tur.

- Kad skolēni paskaidrojuši savu domu gājieni, pārējie skolēni var pārdomāt un mainīt izvēlēto stūri. Ja kāds izvēlēties mainīt savu pozīciju, viņš paskaidro, kādēļ.

- Skolotājs saka nākamo apgalvojumu, un aktivitāti atkārt.

Apgalvojumu piemēri:

Ja cilvēki dzīvotu blakus darbam un skolai, tad netiktu piesārņota vide.

Lai nedzirdētu troksni, visiem jānēsā ausu aizbāžņi.

Ar velosipēdu var braukt tikai jauni un sportiski cilvēki.

5. Domāšanas rutīna „Es agrāk domāju...”, bet tagad domāju...”. Uzdevums mudina skolēnus reflektēt par savu mācīšanos, veidojot domu ķēdi. Katrs skolēns nodarbības noslēgumā izveido un pasaka šo teikumu, saistot to ar nodarbības tēmu.

2. Skolēni izmanto dotās teikuma daļas, lai formulētu pozīciju no izlozētā skatpunkta:
- Es domāju par jautājumu: „Vai vairāk ir jābrauc ar velosipēdiem” no ... skatpunkta.

- Es domāju, ka ..., jo ... (sniedz atbildi no konkrētā skatpunkta).

- Domājot no ... skatpunkta, man rodas jautājums ... Skolēnu minētos argumentus var sarakstīt uz tāfeles, grupējot – par un pret. Var uzklaut visus skatpunktus un tad veidot sarunu klasē, kuram viedoklim tu piekřīti vairāk.

3. Eksperiments „Troksņa līmeņa noteikšana”.

Darbs pāros. Skolēni izvēlas 5 dažādas vietas skolas tuvumā, vēlams pie taciņas, ceļa, veloceliņa, parkā. Katrā vietā viens skolēns no pāra stāv uz vietas un vienmērīgi vienā un tajā pašā skaļumā sit plaukstas. Otrs atkāpjas pamazām, kamēr vairs nedzird plaukšķināšanu. Attālumu izmēra ar soļiem. Jo lielāks apkārtējais troksnis, jo mazāks būs attālums. Skolēni pieraksta un apkopo rezultātus, attēlo tos skolas apkārtnes kartē. Izdara secinājumus par troksņu avotu un ierosina idejas tā samazināšanai.

Skolotāja piezīmes

PALĪDZI PASAULEI KĻŪT TĪRĀKAI – BRAUC AR VELOSIPĒDU!

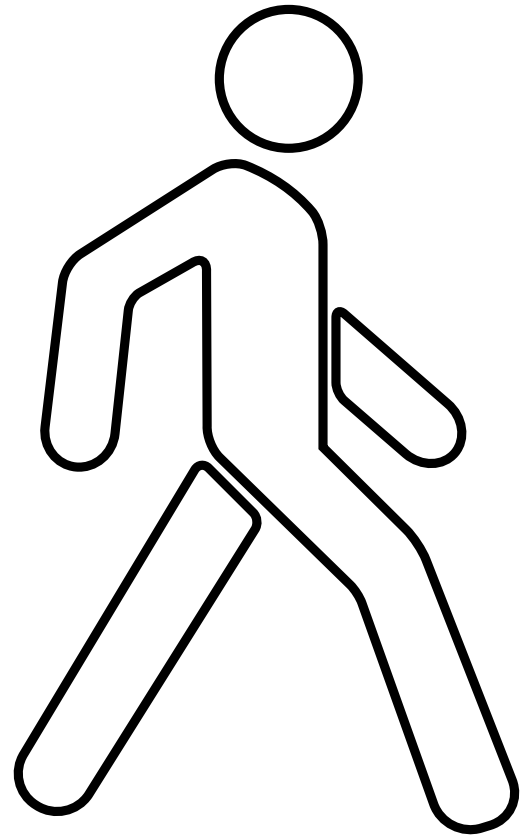

1. pielikums / 1

Gājējs

2010. gadā automašīnu skaits pasaulē pārsniedza 1 miljarda robežu un katru gadu turpina pieaugt, radot aizvien lielāku ietekmi uz vidi un mūsu veselību. Automašīnas sniegtās priekšrocības konkrētās situācijās ir vērtīgas, bet jāizvērtē, kad patiešām nepieciešams braukt, piemēram, kad nav pieejams sabiedriskais transports, nav iespējas nokļūt ar kājām vai velosipēdu, jāved krava u. tml.

Lai pēc iespējas mazāk ietekmētu mūsu un vides veselību, būsim aktīvi – vairāk iesim kājām, brauksim ar velosipēdu, skrejriteni, skrituļslidām. Ja tomēr nepieciešams braukt, izmantosim sabiedrisko transportu, brauksim uz skolu kopā ar skolasbiedru, izīrēsim automašīnu, kad tā nepieciešama.

Zinātnieks

Autotransporta ietekme

Atmosfēra

- Bīstama smoga (gaisa piesārņojuma) rašanās pilsētās.
- Klimata pārmaiņas.
- Skābie lieti.

Augi un dzīvnieki

- Dzīves vietas zaudēšana ceļu tīkla veidošanas dēļ.
- Būtiski draudi vairākumam sugu klimata pārmaiņu dēļ.

Cilvēks

- Nepatīkamas smakas no izplūdes gāzēm.
- Troksnis.
- Aptaukošanās un asinsvadu slimības mazkustīga dzīvesveida dēļ.
- Savainojumi un traumas – biežāk ceļu satiksmes negadījumi rodas, tieši pārvietojoties ar automašīnām.
- Kultūrvēsturisko un ainavas vērtību izzušana ceļu ierīkošanas dēļ.

PALĪDZI PASAULEI KĻŪT TĪRĀKAI – BRAUC AR VELOSIPĒDU!

1. pielikums / 2

Pensionārs

Pēc Pasaules veselības organizācijas datiem, lai cilvēki nakts laikā varētu atpūsties, troksnim nevajadzētu pārsniegt 30 decibelu (dB). Latvijā noteiktais atļautā trokšņa līmenis dienas laikā ir 60 decibelu.

Skaņas avots	Trokšņa spiediena līmenis (dB)
Klusa lapu čaboņa	10
Čuksti vai troksnis labi izolētā dzīvoklī	20
Sarunāšanās (1 metra attālumā no skaņas avota)	45–65
Vieglais auto tukšgaitā (7,5 metru attālumā)	50
Vieglais auto, braucot ar ātrumu 50 km/h (7,5 m attālumā)	60–80
Kravas auto, braucot ar ātrumu 50 km/h (7,5 m attālumā)	75–95
Motocikls, braucot ar ātrumu 50 km/h (7,5 m attālumā)	70–100
Transportlīdzekļu trokšņi uz lielceļa (10 metru attālumā)	80–90

Sabiedriskā transporta šoferis

VIETA UZ IELAS 60 CILVĒKIEM

ESMU PĒTNIEKSI!

1. pielikums / 1

Piemērs	Laikapstākļi	Klimats	Dabas katastrofas
<p>Vakar bija ļoti karsta diena.</p>			
<p>Ziemā Latvijā dienas garums ir 6–7 stundas.</p>			
<p>Turpina plosīties sniega vētra, kas jau prasījusi 20 cilvēku dzīvību.</p>			
<p>Maksimālā gaisa temperatūra šodien ir +19°C.</p>			
<p>Gaidāma vētra.</p>			

ESMU PĒTNIEKSI!

1. pielikums / 2

Piemērs	Laikapstākļi	Klimats	Dabas katastrofas
<p>Iespējams, ka šodien līs.</p>			
<p>Vēja ātrums ir 8 m/s.</p>			
<p>Latvija atrodas mērenā klimata joslā.</p>			
<p>Sniega lavīna aprok 34 alpīnistus.</p>			
<p>Vidējā temperatūra vasarā.</p>			

ESMU PĒTNIEKSI!

1. pielikums / 3

Piemērs	Laikapstākļi	Klimats	Dabas katastrofas
<p>Ciklonu ietekmē ir liels mākoņainums, vidēji 160 līdz 180 apmākušos dienu gadā.</p>			
<p>Latvijā jūlijā vērojams lielākais nokrišņu daudzums.</p>			
<p>Vidējo temperatūru svārstības Latvijā nav lielas.</p>			
<p>Notikusi 7 magnitūdu spēcīga zemestrīce.</p>			
<p>Indonēzijā izvirdis Sinabunga vulkāns.</p>			

ESMU PĒTNIEKS!

1. pielikums / 4

Piemērs	Laikapstākļi	Klimats	Dabas katastrofas
<p>Šodien līst.</p>			
<p>Novērots 10 m augsts postošs cunami.</p>			
<p>Plūdi rada plašus zaudējumus pilsētai.</p>			
<p>Austrālijā ugunsgrēkā nodegušas vairāk nekā 3000 mājas.</p>			
<p>Latvijā rudenī vērojams vētru maksimums.</p>			

ESMU PĒTNIKS!**1. pielikums / 5****Atbildes**

Piemērs	Laikapstākļi	Klimats	Dabas katastrofas
Vakar bija ļoti karsta diena.	X		
Šodien līst.	X		
Maksimālā gaisa temperatūra šodien ir +19°C.	X		
Gaidāma vētra.	X		
Iespējams, ka šodien līs.	X		
Vēja ātrums ir 8 m/s.	X		
Latvija atrodas mērenā klimata joslā.		X	
Vidējā temperatūra vasarā.		X	
Ciklonu ietekmē ir liels mākoņainums, vidēji 160 līdz 180 apmākušos dienu gadā.		X	
Latvijā rudenī vērojams vētru maksimums.		X	
Latvijā jūlijā vērojams lielākais nokrišņu daudzums.		X	
Ziemā Latvijā dienas garums ir 6–7 stundas.		X	
Vidējo temperatūru svārstības Latvijā nav lielas.		X	
Notikusi 7 magnitūdas spēcīga zemestrīce.			X
Indonēzijā izvirdis Sinabunga vulkāns.			X
Novērots 10 m augsts postošs cunami.			X
Sniega lavīna aprok 34 alpīnistus.			X
Plūdi rada plašus zaudējumus pilsētai.			X
Austrālijā ugunsgrēkā nodegušas vairāk nekā 3000 mājas.			X
Turpina plosīties sniega vētra, kas jau prasījusi 20 cilvēku dzīvību.			X

ZAĻĀ DIENASGRĀMATA

1. pielikums

Eiropas
Savienības
māja

Jautājumu dienasgrāmata

Regulāri raksti jautājumus,
kas rodas, iepazīstot
kādu informāciju, vērojot
apkārt notiekošo!

Uz jautājumiem nav jāatbild,
tie kalpo kā atspoguļojums
lietām, kas mūs uztrauc,
ko cenšamies izprast, izziņāt.

Domāšanas izmaiņu dienasgrāmata

Regulāri raksti domas par dabas
aizsardzību! Katra doma savā
lapaspusē, lai paliktu brīva vieta
nākotnes komentāriem. Pēc
noteikta laika intervāla apskati
iepriekš rakstīto un rakstveidā
pats komentē, vai tavas domas
ir mainījušās, kāpēc – ko esi
izlasījis, redzējis, pētījis, sapratis!

6 K dienasgrāmata

Katrā lapaspusē apraksti kādu
ar dabas aizsardzību saistītu
notikumu, rakstu, filmu
vai citu informācijas avotu,
atbildot uz 6 jautājumiem:
*kurš?, ko?, kur?, kāpēc?,
kad?, ko darīja?!*

Atslēgas vārdu un frāžu dienasgrāmata

Raksti tikai atslēgas vārdus
un frāzes, kas saistītas
ar dabas aizsardzību, zaļo
domāšanu, rīcību u. c.!

Vārdi un frāzes var būt gan
zinātniskas, gan emocionālas,
gan nozīmīgi personvārdi,
filmu nosaukumi u. c.

Divu kolonnu dienasgrāmata

Katra lapaspuse tiek sadalīta
divās kolonnās. Pirmajā tiek
ierakstīts padoms, kas saistībā
ar dabas aizsardzību dzirdēts
stundā vai citur, otrajā –
kā šī padoma īstenošana
ietekmētu, mainītu manu dzīvi,
sniedzot arī vērtējumu, vai
padoms tiks ņemts vērā.

Notikumu dienasgrāmata

Apraksti nozīmīgus notikumus,
analizējot savu lomu tajos:
kā es rīkojos; vai es varēju
rīkoties citādi, kā un ko
tas mainītu; vai es lepojos
ar savu rīcību!

ZINĀT UN SARGĀT

Izglītības posms

8. klase

Mācību priekšmeti

Ģeogrāfija, bioloģija, latviešu valoda, sociālās zinības, teātra māksla.

Metode

Spēle „Nozīmīgākā pasaules konference”.

Atbilstošais temats ģeogrāfijas programmas paraugā

Kāpēc uz Zemes izveidojušās teritorijas ar atšķirīgu dzīvo dabu?

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Izprot jēdzienus: *zaļā domāšana*, *biodaudzveidība*, *ilgtspējīga rīcība*, *labbūtība* un *klimatneitrāls kontinents*. Iegūst informāciju un izsaka pārliecinošu viedokli par dabas aizsardzību. Izprot, ka globālu problēmu risināšanai cilvēkiem ir jāvienojas par kopēju rīcību.

1.

Pirms spēles skolēni noskatās video par aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā: vimeo.com/86676624 un iepazīstas ar informāciju (1. pielikums).

2.

Spēle „Nozīmīgākā pasaules konference”. Konferences mērķis ir **pievērst pasaules iedzīvotāju un politiķu uzmanību dabas aizsardzības jautājumiem**. Skolēni izlozē lomu un sagatavojas tai (2. pielikums). Četri skolēni nesaņem lomu, bet kļūst par ziņu reportieriem, kuri veidos ziņu populārākajam ziņu portālam. Reportieru uzdevums ir uzdot papildu jautājumus, lai avīzē paustu katra runātāja viedokli. Avīzi var papildināt ar fotoreportāžu no konferences. Konferences runātāju secību nosaka izloze. Uztāšanās laiks katram dalībniekam – 3 minūtes. Konferencē ir iespēja piedalīties jebkuram pasaules iedzīvotājam neatkarīgi no nodarbošanās un profesijas. Tieši tu vari būt tas, kurš ietekmē notikumus pasaulē!

Skolotāja piezīmes

ZINĀT UN SARGĀT**1. pielikums / 1**Eiropas
Savienības
māja

6 SVARĪGI FAKTI

- 1.** Biodaudzveidība ir **vajadzīga**, lai varētu **pastāvēt dzīvība**. Daba nodrošina pārtiku, veselību un zāles, materiālus, atpūtas iespējas un labbūtību. Veselīga ekosistēma attīra gaisu un ūdeni, palīdz noturēt līdzsvarā klimatu, atkritumus atkal pārvērš resursos, apputeksnē un mēslo kultūraugus un dara vēl daudz ko citu. Uz dabas resursiem balstās arī uzņēmējdarbība: no dabas atkarīga **puse no pasaules iekšzemes kopprodukta** (40 triljoni eiro). Ilgtespējīgu cilvēka darbību dēļ dabu zaudējam tik strauji kā vēl nekad. Savvaļas sugu populācija pasaulē **pēdējo 40 gadu laikā ir sarukusi par 60%. Veselam miljonam sugu draud izmiršana. Biodaudzveidības zudums un klimata krīze ir savstarpēji saistīti.** Ja viens no šiem abiem faktoriem pasliktinās, to pašu dara arī otrs.
- 2.** Lai līdz 2030. gadam sasniegtu mērķus attiecībā uz klimata pārmaiņu palēnināšanu, ir ļoti svarīgi atjaunot mežus, augsnes un mitrājus un pilsētās izveidot zaļās zonas. **Eiropas zaļais kurss** ir stratēģiju kopums, lai dabas vērtību aizsargāšanu nodrošinātu visā Eiropā, ne tikai nelielā teritorijā, jo tikai plaša mēroga pasākumi var dot rezultātu. Mērķis ir līdz 2030. gadam izveidot vismaz 30% aizsargājamu sauszemes platību un 30% jūras platību.
ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_lv
- 3.** „**Natura 2000**” ir Eiropas Savienības valstu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls. „Natura 2000” mērķis ir aizsargāt un pārvaldīt apdraudētās sugas un biotopus to dabīgajā areālā Eiropā.

ZINĀT UN SARGĀT**1. pielikums / 2**

- 4.** „Natura 2000” tīklā **Latvijā ir iekļautas 333 teritorijas** – 4 dabas rezervāti (*Teiču dabas rezervāts, Krustkalnu dabas rezervāts, Moricsalas dabas rezervāts, Grīņu dabas rezervāts*), 4 nacionālie parki (*Gaujas Nacionālais parks, Ķemeru Nacionālais parks, Rāznas Nacionālais parks, Slīteres Nacionālais parks*), 239 dabas liegumi, 37 dabas parki, 9 aizsargājamo ainavu apvidi, 7 aizsargājamās jūras teritorijas, 9 dabas pieminekļi un 24 mikroliegumi.

Sauszemes teritorijas aizņem 12% jeb 787 729 ha no Latvijas sauszemes kopplatības (2020. gada dati).

Sīkāk: www.daba.gov.lv/lv/natura-2000

- 5.** Apmeklētājiem ir pieejamas visas „Natura 2000” teritorijas, izņemot daļu dabas rezervātu. Aizsargājamās dabas teritorijās ir ierīkotas daudzas dabas takas un izvietoti informācijas stendi. Tomēr vienmēr der atcerēties, ka šīs dabas teritorijas ir paredzētas retu un apdraudētu dabas vērtību aizsardzībai un tāpēc tajās pret dabu ir jāizturas īpaši saudzīgi, sevišķi pavasarī, kad dzīvniekiem un putniem ir mazuļi.

- 6.** „Natura 2000” tīkls aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanā un saglabāšanā tieši **rada 104 000 darba vietu**, netieši vēl 70 000 darba vietu. Nākotnē paredzams, ka darba vietu skaits varētu sasniegt pat 500 000. Tūrisma nozarē Eiropā ir nodarbināti **12 miljoni** cilvēku. No tiem 3,1 miljons ir tādu, kuru darbs ir saistīts ar aizsargājamām teritorijām, piemēram, „Natura 2000”.

ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_lv

ZINĀT UN SARGĀT

2. pielikums / 1

Eiropas
Savienības
māja

Kļūsti par Eiropas Parlamenta deputātu!

Mini pozitīvu faktu par Eiropas iniciatīvām bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai.

Kļūsti par Grētu Tunbergu!

Emocionāli uzrunā klātesošos.

Kļūsti par vadītāju!

Apsveicam! Tu esi kļuvis par dabas parka vadītāju. Pastāsti, kā tu plāno ieinteresēt apmeklētājus apmeklēt dabas parku.

Kļūsti par vadītāju!

Apsveicam! Tu esi kļuvis par dabas parka vadītāju. Pastāsti, kā tu plāno izskaidrot noteikumus par uzvedību dabas parkā.

Kļūsti par mākslinieku!

Tev jāriko izstāde, kas mudinātu cilvēkus aizdomāties par dabas aizsardzību. Kādas gleznas tu izvietotu?

Kļūsti par pasākuma organizatoru!

Tev ir neierobežots budžets organizēt pasākumu, kas liktu cilvēkiem aizdomāties par dabas aizsardzību. Kādu pasākumu tu organizētu?

Kļūsti par fotogrāfu!

Tev ir iespēja visai pasaulei parādīt vienu fotogrāfiju, kas mudinātu aizdomāties par dabas aizsardzību. Kāda tā būtu?

Kļūsti par televīzijas realitātes šova režisoru!

Tu esi režisors, kuram jāveido realitātes šovs, kas mudina cilvēkus aizdomāties par dabas aizsardzību. Kādu šovu tu veidotu?

Kļūsti par supervaroni!

Kāda ir tava īpašā spēja, kas palīdzētu apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos pasaulē?

Kļūsti par gidu citplanētiešiem!

Tu esi gids planētas X iedzīvotājiem, kuri ieradušies pie mums mācīties, kā neiznīcināt savu planētu. Vadi viņiem ekskursiju un brīdini par kļūdām, ko mēs esam pieļāvuši saistībā ar tēmu „Daba”.

Kļūsti par influenceri!

Kāds būtu tavš īsais vēstījums saviem sekotājiem, un kādas mirkļbirkas tu lietotu?

Kļūsti par gaišreģi!

Tu spēj redzēt nākotni. Pastāsti mums par to.

ZINĀT UN SARGĀT

2. pielikums / 2

Kļūsti par zinātnieku!

Formulē lielāko cilvēces izaicinājumu šobrīd. Iesaki, kā to risināt?

Kļūsti par izgudrotāju!

Tavs izgudrojums palīdz saglabāt bioloģisko daudzveidību. Kāds tas ir?

Kļūsti par Valsts prezidentu!

Uzrunā tautu, mudinot sargāt dabu.

Kļūsti par pavāru!

Tu esi slavens pavārs, veido savas receptes. Pastāsti, kā būtu jāmainās mūsu ēšanas paradumiem, lai nodarītu dabai mazāku ļaunumu?

Tu esi tu pats

Ko tu dari, lai saudzētu dabu, un ko vēl tu varētu darīt?

Tu pazīsti kādu...

Tu pazīsti kādu, kura domās un viedoklī par dabas aizsardzību tu ieklausies. Kas ir šis cilvēks?

Kļūsti par rakstnieku!

Tu raksti zinātniskās fantastikas stilā. Tavs jaunākais romāns sākas: „Reiz, 2089. gadā...”.

Kļūsti par vecmāmiņu!

Pastāsti par dabas aizsardzību no vecmāmiņas skatpunkta.

Kļūsti par sazvērestības teorijas radītāju!

Cilvēkiem trūkst zināšanu, tāpēc viņi reizēm tic sazvērestības teorijām. Radi teoriju, lai skaidrotu, ka dabas procesos skaidri redzams...

Kļūsti par makšķernieku, kurš noķer zelta zivtiņu!

Kādas ir tavas trīs vēlēšanās?

Kļūsti par sevi bērnībā!

Pastāsti, kad tu pirmo reizi biji pārsteigts par dabas ainavu, upju, jūras, dzīvnieku, augu skaistumu?

Tev piemīt kritiskā domāšana

Kurš fakts par dabas piesārņojumu tevi uzrunā visspēcīgāk?

MUMS IR!

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Ģeogrāfija, latviešu valoda.

Metodes

Spraudnī ietverta rakstveida diskusija, kā arī domāšanas rutīna „Redzi, domā, izvirzi idejas”.

Atbilstošais temats ģeogrāfijas programmas paraugā

Kā Latvijā pieejamos resursus izmantot saimniecībā?

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Iegūst un apkopo informāciju no dažādiem informācijas avotiem, analizē datus un prot secina par Latvijā pieejamiem dabas resursiem.

1.

Skolēni iepazīst izziņas materiālus (1. pielikums).

2.

Skolēni saņem trīs jautājumus un individuāli sagatavo atbildes uz tiem:

- Kādu informāciju var iegūt dotajos avotos?
- Par ko dotā informācija liecina?
- Kādus pieņēmumus var izdarīt?

3.

Rakstveida diskusija. Katrs skolēns uzraksta vienu no pieņēmumiem lapas augšā. Skolēni mainās ar lapām pulksteņrādītāja virzienā un komentē uzrakstīto (dotais laiks – 1 minūte). Rakstveida diskusija ilgst tikmēr, kamēr saņemti vismaz 5 cilvēku komentāri. Tad lapa atgriežas pie tās īpašnieka. Īpašnieks izlasa komentārus un uzraksta noslēdzošo komentāru lapas apakšā. Katram diskusijas dalībniekam tiek dotas 30 sekundes, lai izteiktu savas pārdomas par saņemtajiem komentāriem.

Komentārus rakstot, skolēni var izmantot teikumu sākumus. Šajā gadījumā katru komentāru veido 4 teikumi, kuru sākums ir dots. No katras kategorijas jāizvēlas viens teikuma sākums. Tad komentēšanai nepieciešams ilgāks laiks.

Ievads	Salīdzini un izcel	Papildu idejas	Secinājumi
<ul style="list-style-type: none"> • Pieņēmums ir ... • Pieņēmums raksturo ... • Pieņēmumā tiek pausts ... • Pieņēmums balstās... 	<ul style="list-style-type: none"> • Salīdzinot... • No otras puses, ... • Lai arī ... • Tajā pašā laikā ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Papildinot ... • Jāizceļ ... • Tad ... • Vēl jo vairāk ... 	<ul style="list-style-type: none"> • Noslēgumā ... • Apkopojot ... • Ir izcelts, ka ... • Var secināt, ka ...

4.

Pēc veiktajiem uzdevumiem skolēni sadalās grupās un iegūst datus par Igaunijas un Lietuvas ģeoloģisko uzbūvi, derīgajiem izrakteņiem (vai citām Eiropas Savienības valstīm). Diskusija klasē, salīdzinot izpētītās valstis.

5.

Lai tēmu iepazītu dziļāk, nodarbības noslēgumā tiek īstenota domāšanas rutīna „Agrāk es domāju, ka..., tagad es domāju, ka...”. Katrs skolēns skaļi papildina un pasaka šo teikumu.

Skolotāja piezīmes

MUMS IR!

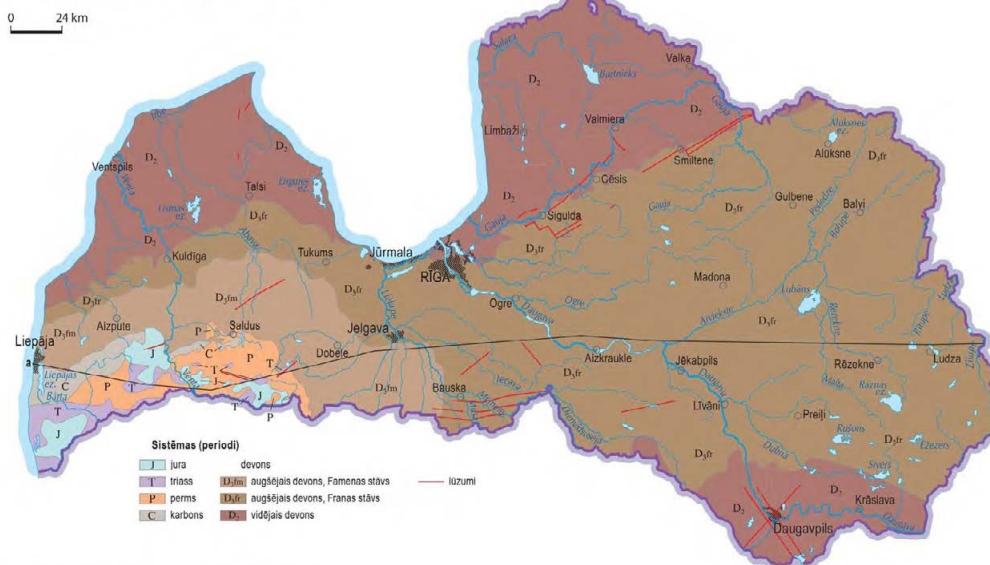
1. pielikums / 1

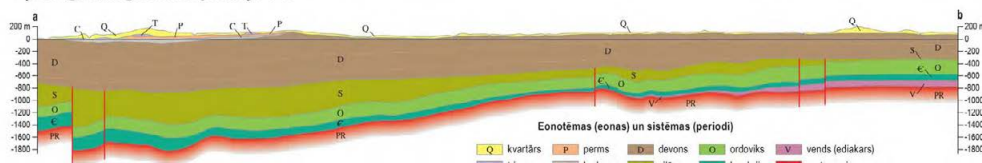
Latvijas teritorijas ģeoloģiskā uzbūve

enciklopedija.lv/skirklis/26128-Latvijas-ģeoloģiskā-uzbūve

Pamatiežu ģeoloģiskā karte

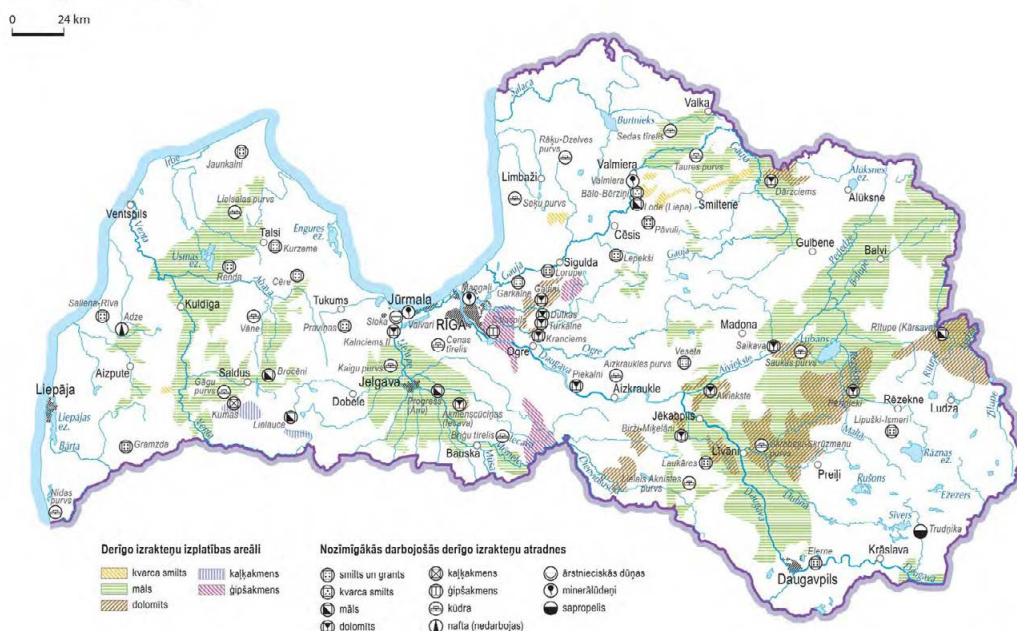
Ģeoloģiskais griezumš pa līniju a-b

Latvijas derīgie izrakteņi

enciklopedija.lv/skirklis/26079-derīgie-izrakteņi-Latvijā

Derīgie izrakteņi

MUMS IR!**1. pielikums / 2****Latvijā ir 13 veidu derīgie izrakteņi, kurus izmanto būvmateriālu ražošanā**

Viena no nozarēm, kurā nozīmīgas izejvielas ir tieši derīgie izrakteņi, ir būvmateriālu ražošana. Latvijā ir sastopami 13 veidu derīgie izrakteņi, kurus izmanto būvmateriālu ražošanā, – ģipšakmens, kaļķakmens, saldūdens kaļķis, šūnakmens, dolomīts, laukakmeņi, smilts, smilts-grants, māls, kvarca smilts, aleirīts, smilšmāls un mālsmilts. Visvairāk mūsu valstī ir smilts atradņu, vismazāk reģistrēts ģipšakmens atradņu.

Pēc izplatības šos derīgos izrakteņus iedala plaši izplatītajos (kvartāra māls, smilts, grants, kūdra un irdenie saldūdens kaļķieži) un ierobežotas izplatības (dolomīts, kaļķakmens, ģipšakmens, sapropelis, devona māls un kvarca smilts).

Plaši izplatītos zemes dziļu resursus veido pēdējā leduslaikmeta un pēcloduslaikmeta ieži. Tie veido zemes virsmas augšējo – kvartāra – iežu slāni. Šie derīgie izrakteņi ir satopami gandrīz visā Latvijas teritorijā.

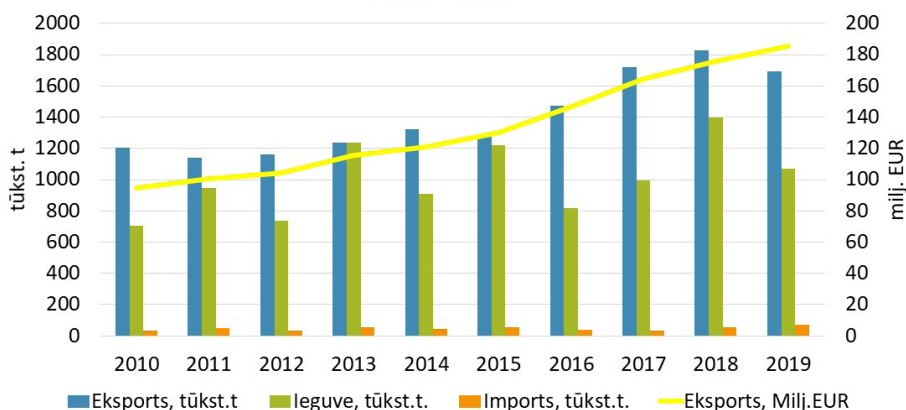
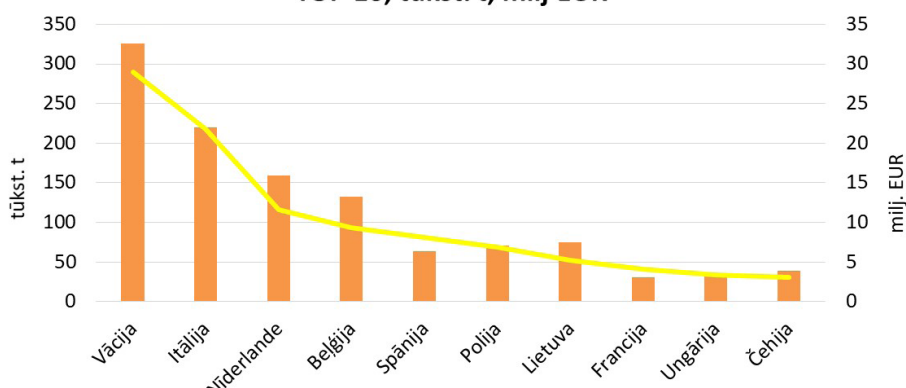
Ierobežotas izplatības derīgie izrakteņi pārsvarā ir pirmskvartāra nogulumieži. Arī to ieguve bieži ir apgrūtināta – augstieņu teritorijās tos sedz biezs kvartāra iežu slānis, savukārt zemienēs var ietekmēt sarežģīti hidroģeoloģiskie apstākļi.

Kūdras eksports

Mūsdienās Eiropā Latvija ir ļoti nozīmīga kūdras ieguves jomā, jo tiek saražota aptuveni viena trešdaļa no Eiropā profesionālajā dārzkopībā izmantotās kūdras: tajā audzē dārzenus, garšaugus, puķes, koku stādus, to izmanto apzaļumošanā. Baltijas valstīs Latvija ir lielākā substrātu ražotāja: 95% no Latvijā iegūtās kūdras eksportē (2015. gadā tika eksportēti 1,3 miljoni tonnu kūdras uz 104 valstīm).

Sīkāka informācija Nacionālajā enciklopēdijā:

enciklopedija.lv/skirklis/26079-derigie-izrakteni-Latvijā,
enciklopedija.lv/skirklis/89579-ieguves-rupnieciba-Latvijā,
kā arī www.latvijaskudra.lv/lv/statistika/latvijas_eksports_un_imports/

**KOPĒJAIS KŪDRAS EKSPORTS, IMPORTS, IEGUVE
2010 - 2019****KŪDRAS EKSPORTS UZ EIROPU 2019. gadā
TOP 10, tūkst. t, milj. EUR**

www.latvijaskudra.lv/lv/statistika/latvijas_eksports_un_imports/

Avots: Centrālā statistikas pārvalde

Matemātika

IEPAZĪSTAM EIRO

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, latviešu valoda, sociālās zinības, vizuālā māksla.

Metodes

Informatīvas ilustrācijas veidošana. Metode „Mācāmieš brīnīties” ir inovatīvās pedagogijas pieeja zinātkāres rosināšanai, mācību procesu balstot izpētē un atklājumos (adaptēts no *Matthew McFall, Wonder Box System*).

Atbilstošais temats un sasniedzamais rezultāts matemātikas programmas paraugā

Kā saskaita un atņem daudzciparu skaitļus? Nolasa un attēlo datus, attīstot ieradumu strukturēti un uzskatāmi attēlot informāciju. Lieto naudas mērvienības, risinot uzdevumus ar praktisku un matemātisku kontekstu.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Analizē un attēlo datus, attīstot ieradumu strukturēti un uzskatāmi attēlot datus. Saista zināšanas ar savu pieredzi. Veic aptauju, mācās iegūto informāciju izmantot sava darba pilnveidei. Veido savu piedāvājumu 2 eiro monētas dizainam, apraksta un pamato to.

1. Lai noskaidrotu šīs stundas tēmu, skolēni saņem norādes (1. pielikums). Skolēni brīvi pārvietojas pa klasi, rāda viens otram un pēta citiem pieejamo informāciju. Pēc 3 minūtēm skolēni tiek lūgti **minēt nodarbības tēmu, pamatojot, kā viņi līdz šai idejai nonākuši**. Mācoties tiešsaistē, norādes (1. pielikums) tiek rādītas uz ekrāna – visas kopā vai katra kartīte atsevišķi, lai pilnveidotu prognozēšanas prasmes.

Stundas tēma ir „Eiro Latvijā”.

2. Apkopojot informāciju, klasē **tiek veidots vizuāls stāsts, informatīvs plakāts vai ilustrācija** (infografika – informatīva ilustrācija, kurā tiek kombinēti vārdi un attēli) „Eiro Latvijā”. Obligāts nosacījums – katrs skolēns pievieno savu informāciju, atrodot tai atbilstošu vietu plakātā. Darbu var veikt arī grupās, tādā gadījumā 1. pielikuma saturs jāizliek visiem redzamā vietā. Infografikas paraugs dots 2. pielikumā. Tas tiek parādīts (izdalīts katram skolēnam) tikai pēc pašu veidotās infografikas. Tiek salīdzinātas abas infografikas un nepieciešamības gadījumā papildināta pašu veidotā.

4. **Skolēni veido savu piedāvājumu Latvijas 2 eiro monētas reversa pusei**. Skolēni dodas ārā (parkā, bibliotēkā, pilsētā u. c.) un meklē lietas, kuras viņi ieteiktu izmantot Latvijas 2 eiro monētu reversa attēlos. Maza izmēra priekšmetus var ienest klasē, lielākus – fotografēt, zīmēt, aprakstīt. Pirms sava piedāvājuma izstrādes skolēni var iepazīties ar citu valstu eiro monētu dizainiem.

Piemērs: www.ecb.europa.eu/euro/coins/comm/html/index.lv.html

3. Noslēgumā skolēniem tiek uzdots jautājums: „Kā mēs esam saistīti ar eiro?” Tiek pārrunātas skolēnu atbildes, informējot, ka varam ne tikai maksāt, pelnīt, tērēt eiro, bet arī iesaistīties monētu dizaina veidošanā un balsojumā par tā izvēli.

Piemērs: ej.uz/par_monetam, ej.uz/eiro_monetas, www.delfi.lv/latvijas-gada-moneta-2020/

5. **Izvēlētās idejas prezentācija**. Skolēni rāda un apraksta citiem savu ideju, pamatojot izvēli un izceļot tās piemērotību Latvijas 2 eiro monētas dizainam.

6. Aptauja:
1) Kas citiem asociējas ar 2 eiro monētas dizainam piedāvāto ideju?
2) Vai viņi atbalstītu šādu monētas dizainu, kāpēc jā, kāpēc nē?

Sava priekšlikuma pilnveide pēc aptaujas.

8. Publiska izstāde. Iespējams organizēt arī balsojumu par klasē populārāko monētas dizainu.

7. Dizaina detalizēta izstrāde un dizaina apraksta izstrāde.
Paraugi pieejami: www.bank.lv/banknotes-un-monetas/2-pieminas-monetas

Skolotāja piezīmes

IEPAZĪSTAM EIRO

1. pielikums / 1

1.

**Latvijā kopš
2014. gada**

2.

**19 valstu
oficiālā valūta**

3.

**Valstis, kurās
to lieto, sauc
par eirozonu**

4.

**Mazākā vienība
ir 1 cents**

5.

**Ir gan monētas,
gan banknotes**

6.

**1 eiro ir
100 centi**

7.

**Viena monētu
puse ir vienāda
visās valstīs**

8.

**12 zvaigznes
uz visām
monētām**

9.

**Līdz 2014. gadam
Latvijā bija lati**

10.

**Monētu viena
puse katrai
valstij atšķiras**

IEPAZĪSTAM EIRO

Eiropas
Savienības
māja

1. pielikums / 2

11.

5 eiro

Izmēri: 120 x 62 mm

Krāsa: pelēka

12.

10 eiro

Izmēri: 127 x 67 mm

Krāsa: sarkana

13.

20 eiro

Izmēri: 133 x 72 mm

Krāsa: zila

14.

**Katru gadu katrai
dalībvalstij ir tiesības izlaist
divas 2 eiro monētas,
kas veltītas valsts,
Eiropas vai pasaules
nozīmes notikumam**

15.

Latvijas Banka

16.

www.bank.lv

17.

**Latvijā izdotas
2 eiro monētas
„Stārķis”, „Latvijas
brūnā” u. c.**

18.

**Dizainu izvēlas
konkursā, kuram
savas idejas piesaka
mākslinieki**

19.

**Lai izvēlētos
eiro monētas dizainu,
tiek organizēti
iedzīvotāju balsojumi**

20.

IEPAZĪSTAM EIRO

Eiropas
Savienības
māja

1. pielikums / 3

21.

22.

23.

24.

25.

26.

EIPEZĪSTAM EIRO

2. pielikums

Eiro Latvijā

2014. gadā eiro kļuva par Latvijas oficiālo valūtu. 19 valstīs (eirozona) eiro ir oficiāls maksāšanas līdzeklis.

Banknotes. Banknotes ir vienādas visā eirozonā. To vienā pusē redzami Eiropas kultūras vēstures periodu arhitektūras stili, otrā pusē – tilti. Logi, durvis un tilti simbolizē Eiropas atvērtību un sadarbību. Jo lielāka banknotes vērtība, jo lielāks tās izmērs.

Arhitektūras periods: antīkais.

Arhitektūras periods: romānika.

Arhitektūras periods: gotika.

Arhitektūras periods: renesanse.

Arhitektūras periods: baroks un rokoko.

Arhitektūras periods: tērauda un stikla arhitektūra.

Monētas. Katrai monētai ir Eiropas puse un nacionālā puse.

2 eiro.
Diametrs:
25,75 mm.

1 eiro.
Diametrs:
23,25 mm.

50 centi.
Diametrs:
24,25 mm.

20 centi.
Diametrs:
22,25 mm.

10 centi.
Diametrs:
19,75 mm.

5 centi.
Diametrs:
21,25 mm.

2 centi.
Diametrs:
18,75 mm.

1 cents.
Diametrs:
16,25 mm.

Latvijā izdotās 2 eiro piemiņas monētas

2014. gads.
Rīga – Eiropas
kultūras
galvaspilsēta 2014

2015. gads.
Latvijas
prezidentūra
ES Padomē

2015. gads.
Stārķis

2016. gads.
Latvijas brūnā

2016. gads.
Vidzeme

2017. gads.
Latgale

2017. gads.
Kurzeme

2018. gads.
Baltijas valstīm 100

2018. gads.
Zemgale

2019. gads.
Uzlecošā saule

2020. gads.
Latgales keramika

2021. gads.
Latvija 100

CIK GADU LATVIJAI, EIROPAS SAVIENĪBAI UN TEV?

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, latviešu valoda, sociālās zinības, dabaszinības.

Metode

Laika ass veidošana.

Atbilstošais temats un sasniedzamais rezultāts matemātikas programmas paraugā

Kā dažādi pieraksta naturālos skaitļus? Uz laika ass atliek datus par konkrētu tēmu.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Iegūst skaitliskus datus no dažādi organizētām stabiņu diagrammām.

Attēlo skaitliskus datus stabiņu diagrammā.

Nolasa un attēlo datus, attīstot ieradumu strukturēti un uzskatāmi attēlot informāciju.

Lieto un izveido skaitļu taisni, lai atliktu dotos četrciparu skaitļus, izvēlas skaitli, kuru atlikt vispirms, un vienību (soli).

1. Skolēni saņem darba lapu (1. pielikums). Viņu uzdevums ir zīmēt diagrammas, stabiņu vietā zīmējot kokus, kuru garums atbilst minēto lietu vecumam.

2. Skolēni saņem darba lapu (2. pielikums). Viņu uzdevums ir iepazīties ar informāciju un veidot laika asi – upes un to pieteku tīklu, izrēķinot, kur katram gadskaitlim jāatrodas.

3. Pēc upes un to pieteku tīkla izveides skolēni veido 10 jautājumus par tēmu „Eiropas Savienības paplašināšanās”, izmantojot vārdus, vārdu savienojumus: *kad?; cik gadu?; cik?; kuras visilgāk?; kura pēdējā?; kuras kopā ar Latviju?; kad visvairāk?*

4. Klase sadalās divās komandās. Izstrādātie jautājumi tiek apkopoti un uzdoti pēc kārtas komandām. Vienam no komandas rokās ir āmurītis ar skaņu, svilpe vai cits skaņu radošs priekšmets. Tiek nolasīts jautājums. Komanda, kura pirmā raida skaņas signālu, sniedz atbildi. Ja atbilde ir nepareiza, komanda zaudē 2 punktus, ja atbilde ir pareiza, saņem 3 punktus. Ja viena komanda atbild nepareizi, var atbildēt otra komanda. Atbildot var izmantot izstrādāto laika asi. Tā komanda, kas iegūst lielāku punktu skaitu, ir uzvarējusi.

5. Radošs uzdevums: kā vēl skolēni varētu attēlot Eiropas Savienības paplašināšanos?

Skolotāja piezīmes

CIK GADU LATVIJAI, EIROPAS SAVIENĪBAI UN TEV?

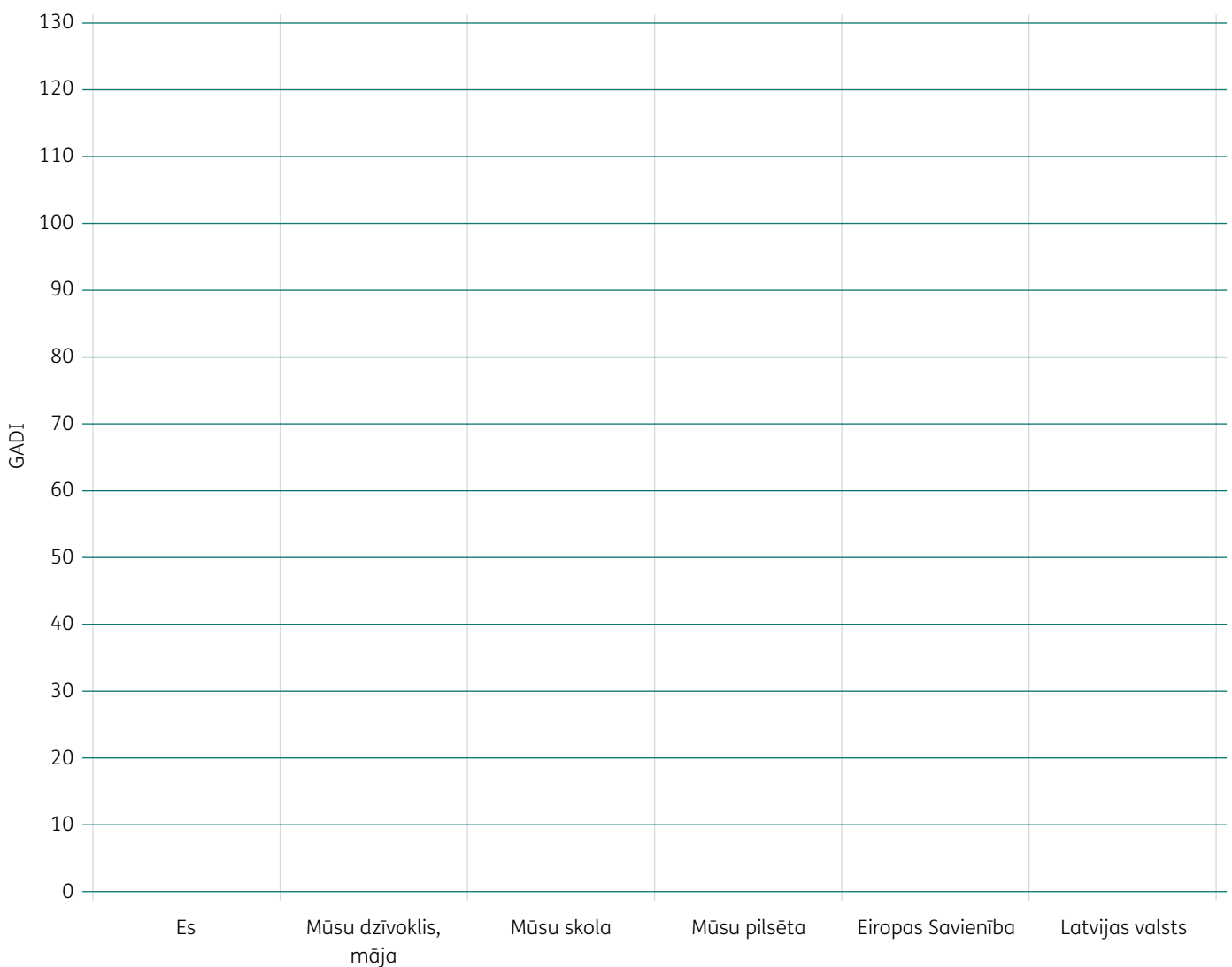
1. pielikums

Veido mežu!

1. Noskaidro un uzraksti, cik gadu!

Man	Mūsu dzīvoklim, mājai	Mūsu skolai	Mūsu pilsētai	Eiropas Savienībai	Latvijas valstij
---------------------	---------------------------------------	-----------------------------	-------------------------------	------------------------------------	----------------------------------

2. Apskati diagrammas asis. Vertikālā ass atspoguļo gadus – 10 gadi ir 10 mm. Horizontālajā asī ir atzīmēta koka vieta. Atzīmē katra koka garumu! Zīmē kokus! Ja kādam kokam vietas nepietiek, izmanto papildu lapu.

3. Ko no iegūtās diagrammas vari secināt?

CIK GADU LATVIJAI, EIROPAS SAVIENĪBAI UN TEV?

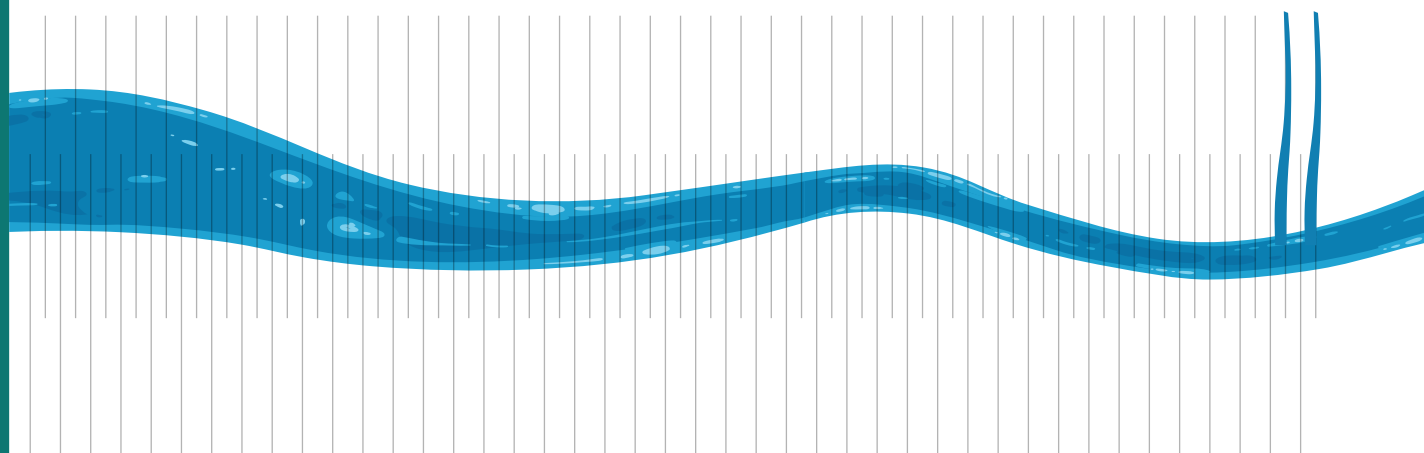
2. pielikums

Eiropas Savienības paplašināšanās

Ja salīdzinām Eiropas Savienību ar upi, tad katra dalībvalsts ir kā upes pieteka. Izveido upes pieteku karti! Pieteka ieplūst upē tajā gadā, kad valsts pievienojas Eiropas Savienībai. Pieraksti gadskaitļus! Ja vienā gadā pievienojās vairākas valstis, atzīmē katru no tām! Upē ir dotas norādes – 1 gads ir 2 mm.

1952. gads – Beļģija
 1950. gada 9. maijs –
 Roberts Šumanis nāk klajā ar
 ideju par sadarbību, nevis
 karu Eiropā

2020. gadā Lielbritānija izstājās no Eiropas Savienības.

SEPTIŅREIZ NOMĒRI...

Izglītības posms

6. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, sociālās zinības, dabaszinības.

Metodes

„Visi māca, un visi mācās”. Kustību spēles.

Atbilstošais temats un sasniedzamais rezultāts matemātikas programmas paraugā

Kā kopumu sadala noteiktā attiecībā? Aprēķina attālumu dabā, ja dots mērogs un attālums kartē, un otrādi – aprēķina attālumu kartē, ja dots mērogs un attālums dabā. Lieto mērogu, attīstot ieradumu aprēķinus un spriedumus veikt rūpīgi, apzinoties, ka neprecizitātes var būt pamats aplamiem secinājumiem.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Aprēķina attālumu dabā, ja dots mērogs un attālums kartē, un otrādi – aprēķina attālumu kartē, ja dots mērogs un attālums dabā. Lieto mērogu, attīstot ieradumu aprēķinus un spriedumus veikt rūpīgi, apzinoties, ka neprecizitātes var būt pamats aplamiem secinājumiem.

1.

Skolēni sadalās pāros. Katrs skolēns saņem atšķirīgu darba lapu (1. un 2. pielikums) un Eiropas karti (3. pielikums).

2.

Skolēnu uzdevums ir aizpildīt savu darba lapu. To var paveikt, tikai sarunājoties ar pārinieku. Skolēni uz maiņām minūti aprakstoši stāsta par kādu savā darba lapā esošo valsti. Stāstījumā var minēt kaimiņvalsti, aprakstīt valsts kontūru, formu, sniegt papildu informāciju – galvaspilsētu, slavenus dabas objektus, zināmus rakstniekus u. c. Otram atbilstošā vietā savā darba lapā jāieraksta valsts nosaukums (analizējot stāstīto un Eiropas karti), neuzdodot papildjautājumus un nepārbaudot sava minējuma pareizību. Darbs norit, kamēr abu pārinieku darba lapas ir aizpildītas. Tad darba lapas tiek salīdzinātas, un par katru pareizi atminētu valsti pāris saņem punktu.

3.

Pāris turpina darbu, saņemot nākamo darba lapu (4. pielikums). Darba lapu aizpilda, izmantojot Eiropas karti (3. pielikums). Uzdevums ir noteikt attālumu starp pilsētām, izmantojot karti. Lai pārbaudītu paveikto, skolēni izmanto interneta resursus. Saruna klasē – kā atšķiras sauszemes, gaisa un jūras ceļi? Kad un kādam mērķim izmanto kartes? Kādas metodes vēl izmanto attāluma noteikšanai?

4.

Kustību spēle „Visi, kuri...” vai „Magnēts”.

Lai nostiprinātu izziņāto, var izmantot kustību rotaļu „Visi, kuri...”. Dalībnieki sasēžas aplī, viens dalībnieks nostājas apļa vidū. Viņa vēlme ir iegūt sev vietu aplī. Viņš veido apgalvojumu, izmantojot šī spraudņa saturu. Piemēram, mainās vietām visi tie, kuri zina, kas ir lielākā Eiropas Savienības valsts pēc platības. Tajā brīdī visi, kuri zina atbildi, arī vidū stāvošais, cenšas apsēsties. Tas, kam vietas nepietiek, kļūst par nākamo vadītāju. Kad spēlētāji apsēdušies, skolotājs kādam no tiem, kuri mainījās, lūdz atbildēt uz izskanējušo jautājumu. Ja atbildi nezina, dod ķīlu. Spēle „Magnēts” palīdz nostiprināt izpratni par mērogu. Dalībnieki paliek pāros, kuros strādāja iepriekš. Vienam ir iedomāts magnēts deguna galā, otram – plaukstā. Attālums starp abiem magnētiem tiek dots pēc starta signāla, nosaucot to kilometros. Mērogs vienmēr ir 1 m – 10 km. Tātad, ja skolotājs nosauc 20 km, skolēni spēlē spēli, turoties 2 m attālumā. Uzdevums: kustēties tā, lai atstarpe starp abiem magnētiem nemainītos. Tas spēlētājs, kuram magnēts ir rokā, vada spēli, maina tempu, augstumu, virzienu u. c. Pēc 5 minūtēm spēlētāji mainās lomām.

Skolotāja piezīmes

1. UN 2. PIELIKUMA PAREIZĀS ATBILDES

1. Vācija

2. Itālija

3. Francija

4. Igaunija

5. Beļģija

6. Dānija

7. Čehija

8. Īrija

9. Latvija

SEPTIŅREIZ NOMĒRI...

1. pielikums

Eurostat

1.

Vācija

357 376 km²

2.

Itālija

302 073 km²

3.

4.

5.

6.

Dānija

42 924 km²

7.

8.

9.

Īrija

69 797 km²

SEPTIŅREIZ NOMĒRI...

2. pielikums

Eurostat

Eiropas
Savienības
māja

Eiropas
Komisija

1.

2.

3.

Francija

633 187 km²

4.

Igaunija

30 528 km²

5.

Beļģija

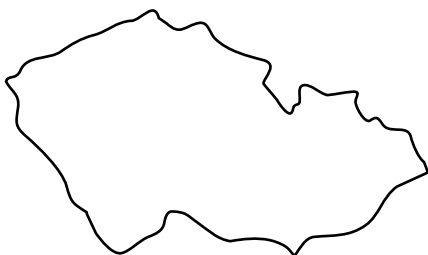

30 689 km²

6.

7.

Čehija

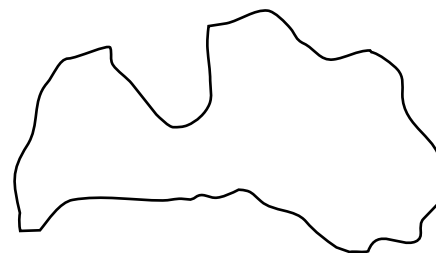

78 868 km²

8.

9.

Latvija

64 573 km²

SEPTIŅREIZ NOMĒRI...

3. pielikums

Eiropas karte, aptuvenais mērogs 1 cm = 500 km

SEPTIŅREIZ NOMĒRI...

4. pielikums

Eiropas
Savienības
māja

Pilsētas	Attālums starp pilsētām, km	Pārbaudes veids (lietotne, informācijas avots u. c.) un pārbaudē iegūtais rezultāts, km
Parīze–Berlīne		
Prāga–Rīga		
Tallina–Roma		
Dublina–Brisele		
Rīga–Kopenhāgena		
Roma–Parīze		
Viļņa–Tallina		

Secinājumi

CIK MAKSĀ?

Izglītības posms

7. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, latviešu valoda, sociālās zinības.

Metode

Komiksu veidošana.

Atbilstošais temats un sasniedzamais rezultāts matemātikas programmas paraugā

Kā raksturo sakarību starp mainīgiem lielumiem? Raksturo sakarību starp neatkarīgo un atkarīgo mainīgo.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Vārdiski raksturo sakarību starp neatkarīgo un atkarīgo mainīgo.

Saskata un raksturo sakarības starp lielumiem dzīves situācijās, attīstot ieradumus zināšanas saistīt ar savu pieredzi, meklēt dažādus risinājumus.

1.

Skolēni pēc parauga (1. pielikums) izveido grāmatiņu (*zīnu*). Tas būs komiksa pamats.

2.

Skolēni saņem informāciju par depozīta sistēmu dzērienu iepakojumam Latvijā (2. pielikums) un iepazīstas ar to, pārrunā, vai ir dzirdējuši kaut ko par depozīta sistēmu līdz šim, ko vēl zina, ja nepieciešams, iegūst papildu informāciju.

www.saeima.lv/lv/par-saeimu/informativie-materiali-par-saeimu/infografika-depozita-sistema-latvija/

3.

Skolēni sadalās grupās un izlozē komiksa veidošanas nosacījumus:

- veido komiksu, kas skaidro vai pārliecina, ka depozīta sistēma cilvēkiem ļaus ietaupīt naudu;
- veido komiksu par depozīta sistēmu kā videi draudzīgu pieeju;
- veido komiksu, kas izskaidro, kā depozīta sistēma ietekmē produkta cenu.

4.

Skolēni veido komiksu, katrā zīna lapā zīmējot vienu kadru. Komiksa nosaukumu skolēni izdomā paši, vāku noformē atbilstoši nosaukumam.

5.

Izstrādāto komiksu izstāde, diskusijas par depozīta sistēmas ieguvumiem. Lai turpinātu iepazīt depozīta sistēmu, nodarbības noslēgumā tiek veidota jautājumu siena, izlozējot katram skolēnam vienu izpētāmo jautājumu.

Skolotāja piezīmes

CIK MAKSĀ?

1. pielikums

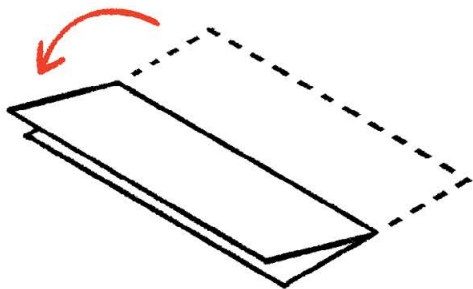

Zīns

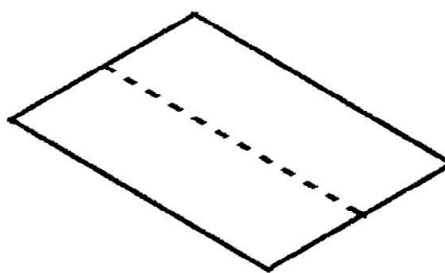
locīšanas instrukcija

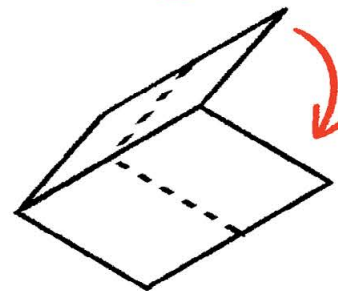
①

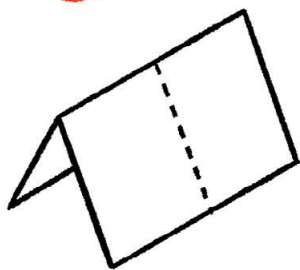
②

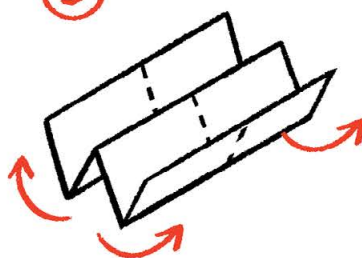
③

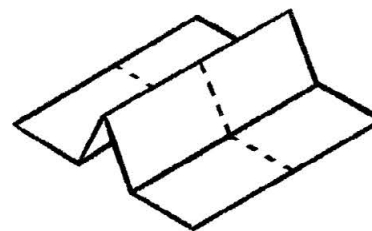
④

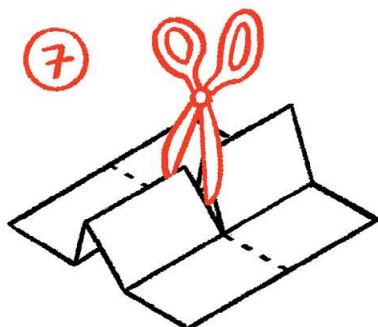
⑤

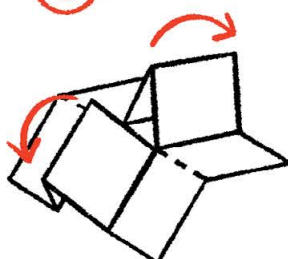
⑥

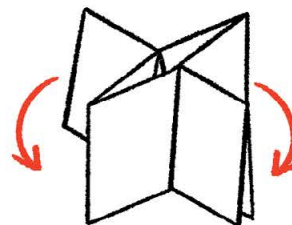
⑦

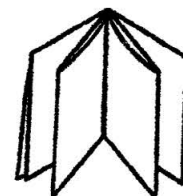
⑧

⑨

⑩

CIK MAKSĀ?

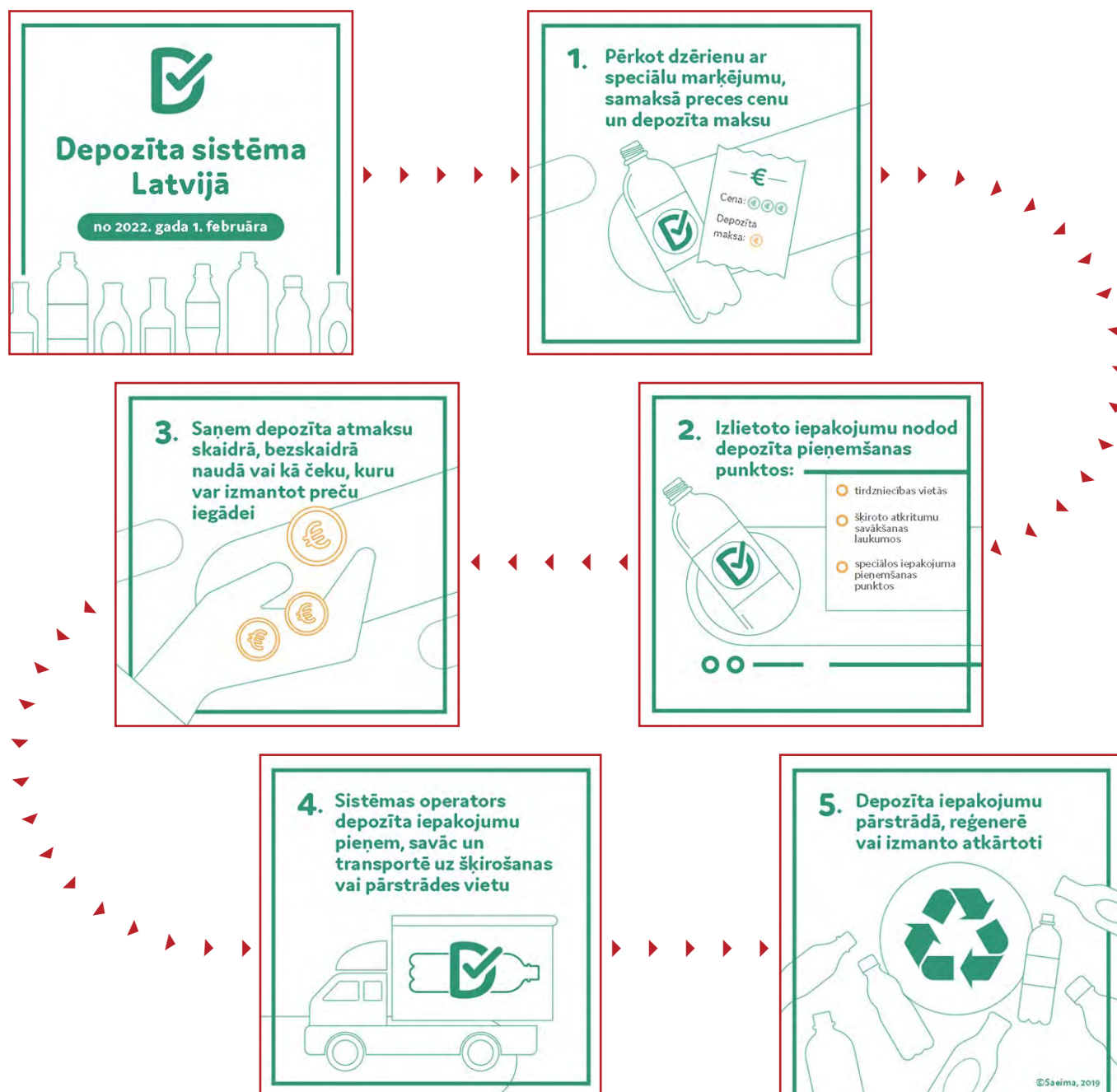
2. pielikums

2022. gada 1. februārī Latvijā sāks darboties depozīta sistēma dzērienu iepakojumam. Depozīta sistēmā varēs nodot dzērienu stikla, plastmasas (PET) un metāla (skārdenes) iepakojumu:

- stikla pudeles ar tilpumu no 0,1 līdz 3 litriem (neieskaitot);
- plastmasas (PET materiālu grupa) pudeles ar tilpumu no 0,1 līdz 3 litriem (neieskaitot);
- skārdenes ar tilpumu no 0,2 līdz 1 litram.

Kā strādās depozīta sistēma Latvijā?

Depozīta maksa noteikta 10 centu apmērā par iepakojuma vienību. To varēs saņemt, ja uz nododamā iepakojuma būs nolasāma speciālā atpazīstamības zīme, svītrkods vai kvadrātkods un iepakojums būs iztukšots.

KAS IR DATI?

Izglītības posms

8. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, latviešu valoda, sociālās zinības.

Metode

„Datu manipulators”.

Atbilstošais temats un sasniedzamais rezultāts matemātikas programmas paraugā

Analizē datus un formulē pamatotus secinājumus.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Analizē datus, izmantojot statistiskos rādītājus.

Attīsta ieradumu meklēt risinājumu nepazīstamās situācijās, zināšanas saistīt ar savu pieredzi.

Kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, rada savu mediju saturu.

1. Spēle ir pārveidota spēles „Mafija” versija. Skolēni sasēžas aplī, katrs izlozē lomu. Lomas: datu manipulators, mierīgais iedzīvotājs, aktivists no biedrības „Nost ar manipulatoriem” (1. pielikums). Lomu skaitu skolotājs nosaka atbilstoši spēlētāju skaitam. Ja spēlē piedalās 10 skolēni un skolotājs, tad divi kļūst par datu manipulatoriem, trīs par aktivistiem, pieci ir mierīgie iedzīvotāji. Skolotājs vada spēli.

2. Spēles stāsts: „Mūsu pilsētā darbojas manipulatori. Tie ir viltīgi un negodīgi cilvēki. Viņi grib ietekmēt iedzīvotāju domas par dažādām lietām. Naktīs tiek drukātas skrejlapas ar nepareizi interpretētiem aptauju un pētījumu datiem. No rīta šīs skrejlapas ir visās pastkastēs, tās maldina mūsu iedzīvotājus, satrauc tos. Manipulātori ir jānoķer!”

4. Nakts. Datu manipulatori atver acis, izvēlas vienu mierīgo iedzīvotāju vai aktivistu un uzpērk to. Datu manipulatori parāda ar pirkstu, kuru vēlas uzpirkt, savukārt spēles vadītājs pieskaras uzpirktajam, tā signalizējot par uzpirkšanu. Spēli uzpirktais spēlētājs turpina datu manipulatoru pusē. Tādējādi jau trīs spēlētāji kļūst par manipulatoriem.

3. Spēles vadītājs parāda pirmo skrejlapu, un spēles dalībnieki sāk diskusiju par to (2. pielikums).

6. Spēle turpinās, kamēr viena vai otra puse uzvar.

5. Diena. Visi atver acis, spēles vadītājs parāda nākamo skrejlapu, turpinās diskusija par to. Dienas noslēgumā notiek balsojums, kura mērķis ir atšifrēt, kurš ir manipulators. Tiek izvirzīti kandidāti, katram tiek dots vārds savai aizstāvībai, tad notiek balsojums. Ja datu manipulators tiek atmascots, viņš izstājas no spēles. Ja ir nobalsots par mierīgo iedzīvotāju vai aktivistu, arī tas izstājas no spēles.

Skolotāja piezīmes

KAS IR DATI?

1. pielikums

Lomas

**Datu
manipulators**

**Datu
manipulators**

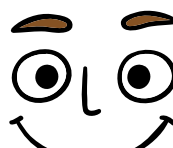
**Aktīvists
no biedrības
„Nost ar
manipulatoriem”**

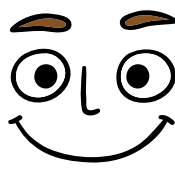
**Aktīvists
no biedrības
„Nost ar
manipulatoriem”**

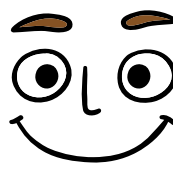
**Aktīvists
no biedrības
„Nost ar
manipulatoriem”**

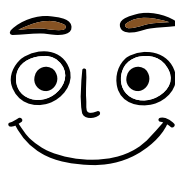
**Mierīgais
iedzīvotājs**

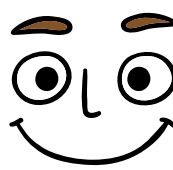
**Mierīgais
iedzīvotājs**

**Mierīgais
iedzīvotājs**

**Mierīgais
iedzīvotājs**

**Mierīgais
iedzīvotājs**

KAS IR DATI?

2. pielikums

Skrejlapas

Aptaujas dati liecina, ka mūsu pilsētas pensionāri ir pret atkritumu šķirošanu.

* aptaujā piedalījās 3 pensionāri

Tikai 60% pilsētas iedzīvotāju plāno piedalīties vēlēšanās.

* 60% mūsu pilsētas iedzīvotāju ir balsstiesīgi

Mūsu pilsētas strādājošie iedzīvotāji nav ieinteresēti stadiona pārbūvē. Uz diskusiju neierodas neviens dalībnieks.

* diskusija izsludināta vakar un notika šodien

Pilsētas veloceliņi ir tukši. Mūsu pilsēta izvēlas auto.

* novērojumi veikti janvārī

Skolā nedrīkst mācīt angļu valodu. To apliecina mūsu pilsētas iedzīvotāja Kristīne: „Es aizbraucu strādāt uz Dublinu, jo skolā mācījos angļu valodu.”

* no pilsētas ir aizbraukusi tikai Kristīne

PASAULE MAINĀS

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Matemātika, latviešu valoda, ģeogrāfija, bioloģija.

Metode

„Nebeidzamais stāsts”.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Analizē datus, rada savu mediju saturu.

- 1.** Skolēni iepazīstas ar atgādni „Eiropas zaļais kurss” (1. pielikums / 1), grafikiem par klimata pārmaiņām (1. pielikums / 2-3), papildmateriāliem zalaiskurss.esmaja.lv/lv. Sadalās grupās pa pieciem un pārrunā uzziņāto.

- 2. Spēle „Nebeidzamais stāsts”.** Spēlei tiek sagrieztas kartītes (2. pielikums). Katra grupa saņem 20 kartītes ar ikonām. Tiek dotas 10–15 minūtes, lai ikonas apskatītu un sagatavotos stāstījumam. Stāstījums sākas ar frāzi „Lai novērstu klimata pārmaiņas...”. Nosacījums – stāstījumā jāietver visas ikonas.

- 3.** Klasesbiedri ir žūrijas komisija, kas vērtē stāstījumu pēc šādiem kritērijiem (0–5 punkti katrā kritērijā):
 - Vai tika izveidots vienots stāstījums?
 - Vai stāstījumā tika ietverti fakti, dati, atsauces uz zinātniskiem pētījumiem?
 - Vai stāstījums vispusīgi atspoguļoja klimata jautājumus?
 - Vai stāstījums bija emocionāli uzrunājošs?
 - Vai stāstījumā tika ietverti personiski piemēri?

Skolotāja piezīmes

EIROPAS ZAĻAIS KURSS

Tava izpratne un rīcība ceļā uz klimatneitrālu Eiropu

#EUgreenDeal

PADARĀM ĒKAS ENERĢOEFĒKTĪVAS, DZĪVOJAM VIEDĀS MĀJĀS

PĀRVIETOJAMIES VIDEI DRAUDZĪCI

Samazinām transporta radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju par 90%

PĀREJAM UZ TĪRU ENERĢIJU

- Atsakāmies no brūnajām un melnajām jeb fosilajām degvielām un kurināmā – naftas, oglēm, kūdras un gāzes
- Pārejam uz zaļiem, atjaunojamiem energoresursiem – vēju, sauli un zemes siltumu

ĒDAM ZAĻI “NO LAUKA LĪDZ ĢALDAM”

- Ražojam kvalitatīvu, drošu pārtiku labai draudzīgā veidā
- Labāk uzglabājam, iepakojam, samazinām pārtikas zudumu un neizšķērdējam

ATBALSTĀM DABAI DRAUDZĪGU LAUKSAIMNIECĪBU

SARCĀJAM BIOĻĢISKO DAUDZVEIDĪBU

- Līdz 2030. gadam iestādām 3 miljardus koku
- Atjaunojam 25 000 km upju līdz brīvam plūdumam
- Apturam apputeksnētāju iznīkšanu
- Izveidojam jaunas aizsargājamas teritorijas
- Pilsētās izveidojam zaļās zonas

STRĀDĀJAM JAUNĀS, ZAĻĀS DARBA VIETĀS

ATBILDĪGI APGŪSTAM ES INVESTĪCIJAS

3 miljardi eiro Eiropas zaļā kursa īstenošanai Latvijā

MAINĀM IKDIENAS PARADUMUS

- Ēdam, pārvietojamies un dzīvojam zaļāk
- Šķirojam atkritumus

Mūsu darbība ietekmē planētu arvien bīstamākā un neparedzamākā veidā. Lai novērstu katastrofu, ir jāpārlēnina klimata pārmaiņas. Mums jāpielāgo savs dzīvesveids un valstīm – sava klimata politika.

Noskaties video par **EIROPAS ZAĻO KURSU**

PASAULE MAINĀS

1. pielikums / 2

Kas ir Eiropas zaļais kurss?

2019. gada decembris
#EUGreenDeal

Eiropas zaļā kursa mērķis ir **uzlabot cilvēku labklājību**. Ja panāksim klimatneitrālu Eiropu un nosargāsim mūsu dabisko dzīvotelpu, ieguvēji būs ne tikai cilvēki, bet arī planēta un ekonomika. Nevienam netiks atstāts novārtā.

Eiropas Savienība:

līdz 2050. gadam panāks klimatneitralitāti,

aizsargās cilvēku dzīvību, dzīvniekus un augus, samazinot piesārņojumu,

palīdzēs uzņēmumiem kļūt par pasaules līderiem tīru produktu un tehnoloģiju jomā,

palīdzēs nodrošināt taisnīgu un iekļaujošu pārkārtošanos.

“Eiropas zaļais kurss ir mūsu jaunā izaugsmes stratēģija. Tas mums palīdzēs samazināt emisijas, vienlaikus radot darbvietas.”

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena

“Mūsu priekšlikums paredz zaļu un iekļaujošu pārkārtošanos, kas palīdzēs uzlabot cilvēku labklājību un nodrošinās, ka nākamajām paaudzēm paliek veselīga planēta.”

Eiropas Komisijas priekšsēdētājas izpildvietnieks Franss Timmermans

93 % eiropiešu uzskata par **nopietnu klimata pārmaiņas problēmu**

93 % eiropiešu ir **veikuši** vismaz vienu **darbību**, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām

79 % eiropiešu piekrīt, ka rīcība klimata pārmaiņu jomā **veicinās inovāciju**

PASAULE MAINĀS

1. pielikums / 3

Ko mēs darīsim?

KLIMATS

ES 2050. gadā būs klimatneitrāla.

Komisija iesniegs Eiropas klimata akta priekšlikumu, kas nodrošinās, ka šī politiskā apņemšanās kļūst par juridisku pienākumu un piesaista investīcijas.

Šā mērķa sasniegšanā būs jāiesaistās visām ekonomikas nozarēm.

ENERĢĒTIKA

➤ Dekarbonizēsim enerģētikas nozari

Enerģijas ražošana un izmantošana rada vairāk nekā **75 %** no ES siltumnīcefekta gāzu emisijām

ĒKU SEKTORS

➤ Renovēsim ēkas, lai iedzīvotājiem palīdzētu samazināt rēķinus par enerģiju un enerģijas izmantojumu

Ēku sektors ir atbildīgs par **40 %** no mūsu energopatēriņa

RŪPNIECĪBA

➤ Atbalstīsim rūpniecību, lai sekmētu inovāciju un uzņēmumiem palīdzētu kļūt par zaļās ekonomikas globālajiem līderiem

Eiropas rūpniecība izmanto tikai **12 %** reciklētu materiālu

MOBILITĀTE

➤ Ieviesīsim tīrākus, lētākus un veselīgākus privātā un sabiedriskā transporta veidus

Transporta nozare ir atbildīga par **25 %** no emisijām

Print ISBN 978-92-76-13670-5 doi:10.2779/535360 NA-03-19-927-LV-C
PDF ISBN 978-92-76-13648-4 doi:10.2779/5209052 NA-03-19-927-LV-N

PASAULE MAINĀS

2. pielikums / 1

PASAULE MAINĀS

2. pielikums / 2

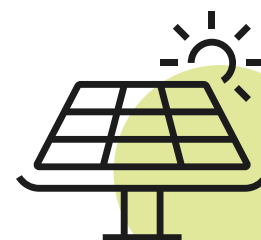
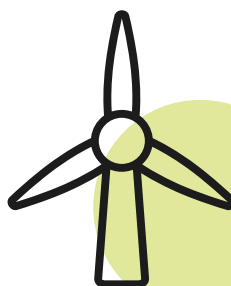
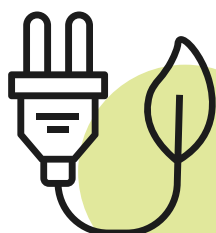
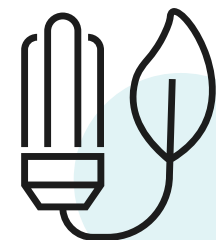
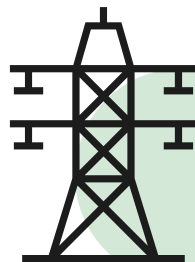
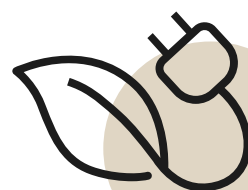
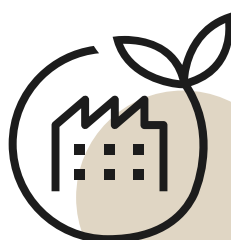
PASAULE MAINĀS

2. pielikums / 3

PASAULE MAINĀS

2. pielikums / 4

PASAULE MAINĀS

2. pielikums / 5

Sociālās zinības un vēsture

ES ESMU VĒRTĪBA

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības un vēsture, latviešu valoda, matemātika.

Metode

„Vērtību kūka”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību un vēstures programmas paraugu

Salīdzina cilvēku uzvedības normas, uzskatus un tikumus pagātnē un mūsdienās, secina, kādu ietekmi uz sabiedrību vēsturiski ir radījuši un rada dažādu grupu darbība.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Analizējot situācijas un vizuālos informācijas avotus, izprast, ka sabiedrībā ir pastāvējušas un pastāv sociālās grupas jeb kopienas, kurām ir dažādas vērtības un intereses; ka cilvēks var ietilpt dažādās grupās jeb kopienās, lai izmantotu zināšanas, veidojot attiecības ar līdzcilvēkiem, un plānotu savas personības pilnveidošanu, kā arī veiksmīgāk iekļautos dažādās kopienās.

1. Skolotājs iepazīstina ar uzdevumu – kopīgi tiks veidota klases vērtību kūka.

Ievadā tiek veidots „vērtību zirneklis”, saucot visu, kas nāk prātā par tēmu *Vērtības*. Vērtību zirneklis ir vieglāk veidot, atbildot uz jautājumu: „Kas ir vērtība? Tas, kas rada prieku u.c.” Ierosmei izmanto „*Vērtību labirintu*”.

Ja spraudni izmanto vecākās klasēs, sarunu var sākt ar mūzikas grupas „Mesa” dziesmu „Vērtības”. Dziesmas klausīšanās laikā skolēniem ir iespēja sekot līdzi dziesmas tekstam, izmantojot dziesmas transkriptu, tajā iekrāsojot izskanējušās vērtības. Pēc dziesmas noklausīšanās skolēni, darbojoties pāros, salīdzina iekrāsoto dziesmas tekstu un vienojas par vērtībām, kas bija minētas dziesmā (1. pielikums). Pamatskolas skolēniem piemērota ir Ralfa Eilanda un mūziķu kora dziesma „*Mana sirds*”.

Idejas izvērstākam darbam par vērtībām:

ej.uz/materials_vertibizglitiba. un “Domātprieks” maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Vertibas.pdf

2. Skolēni sadalās grupās un kopā vienojas par vērtību kūkas sastāvdaļām, piemēram, smaidis, draudzība, izpalīdzība u. c. Var izmantot aktivitāti, kurā katrs no grupas izvirza idejas un pārējie balso. Vērtības, kas ieguvušas vairāk balsu, tiek iekļautas vērtību kūkas sastāvā.

3. Var paaugstināt grūtības pakāpi, katrai grupai dodot kādu priekšnosacījumu kūkas izveidē:

- kūka tiek cepta tikai no pozitīvām lietām (vērtībām);
- kūka tiek veidota, atspoguļojot realitāti klasē, sabiedrībā – iekļaujot gan pozitīvas, gan negatīvas lietas;
- kūka tiek cepta no tām lietām, no kurām klasei vajadzētu atbrīvoties.

5. Pēc kūkas prezentācijas seko klases slepenās valodas izveide. Piemēram, „Esi draudzīgāks” vietā klase turpmāk teiks: „Pieber šokolādi” u. c.

4. Kūkas cepšanā jāievēro recepte (2. pielikums).

6. Pēc klases vērtību kūkas parauga var veidot arī Latvijas, Eiropas un pasaules kūkas.

Skolotāja piezīmes

ES ESMU VĒRTĪBA

Eiropas
Savienības
māja

1. pielikums / 1

Mūzikas grupas „Mesa” dziesmas „Vērtības” teksts

Ne pirmo reizi runāju par atrunām.
 Pinos kā vista pa pakulām.
 Rūgtā patiesība liekas pūles neprasa.
 Sākumā vai beigās var pielikt vārdu „nekas”.
 Visam savs laiks, savi apstākļi un vieta.
 5 pāri plikai rokai, veikals jau ir ciet.
 Ja nedēļā būtu vismaz savas dienas astoņas.
 Es noteikti visu paspētu.
 Aizvest, savākt, atdot.
 Kam man trakot? Tā zemeslode pati griežas.
 Laiks nav inkaso. Lai tak min uz papēžiem.
 Mazsvarīgām lietām laiku neatrodu.
 Viss, kas nav parāds, pagaidīs, var neatdot.
 Uzlieku uz svariem ģimeni un darbu.
 Kausiņš nosveras pa labi un es ar.
 Mīļotās rokas vietā rokā telefons, TV,
 „Discovery” par rozā NLO.
 Veltīgām lietām grēdu uzmanības.
 Kur pazudusi diena, tu jautā sev pusnaktī.
 Kaut kas iesākts, kaut kas pusdarīts.
 Bet tuvajiem neatlika laika uzzvanīt.

Liekas, ka esmu tepat... Blakus, tepat...
 Bet tik tālu, tālu, tālu, tālu... (2x)

Liekvārdība draugu starpā kā sunim blusa.
 Ikdienas mainīgā informācijas plūsma.
 Šodien nepateiktais rīt pateikts būs.
 Apsēstības paveids, kas stumda, grūsta mūs.
 Kad izdevīgi pašam, laiks top elastīgs.

Tā ir tikai vēstule no ģimenes, var nelasīt.
 Svarīgāk ir pretī atlaidēm skriet.
 Nekā **zvans mammai**: „Sveiki, kā Tev iet?”
 Piecas stundas internetā pavadīt ir nieks.
 Bet aizbraukt uz kapiem neatrodas stunda lieka.
 Kad pakaļa svilst, tad Dievam uzklausīt pienākas.
 Bet par to, ka viss ir labi, pateikties piemirstas.
 Jautājumi beidzas tad, kad vilciens jau ir gabalā.
 Reto reizi pirms cilvēks pamosties pamanās.
 Ar vaigu sevi salamāt neizbrauks cauri.
 Sākam tikai saprast, ka atpakaļ ceļa nav.
 Ar āmuri pa galvu, lai tu tagad aptvertu.
 Tev ir tukšas rokas, bet dzīvei pilna aptvere.
 Visiem viens liktenis, bijāt vienā virzienā.
 Mosties, tas ir mīts, ka dzīve sākas pirmdienā.

Liekas, ka esmu tepat... Blakus, tepat...
 Bet tik tālu, tālu, tālu, tālu... (2x)

Kaut kur esmu es... Kaut kur esam mēs...
 Kaut kur tālu prom... prom...
 Tik tālu, tālu, tālu, tālu...

Liekas, ka esmu tepat... Blakus, tepat...
 Bet tik tālu, tālu, tālu, tālu... (2x)

ES ESMU VĒRTĪBA**1. pielikums / 2**

Pasvīturo dziesmas tekstā un izraksti no tās desmit darbības, ko veic cilvēks! Pēc tam pretī pieraksti, kādu vērtību šī darbība stiprina! Veic šo uzdevumu kopā ar klasesbiedru!

Darbs, ko veica cilvēks	Kādu vērtību šī darbība stiprina?
<i>0. Zvans mammai</i>	<i>Rūpes par vecākiem un citiem cilvēkiem</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

ES ESMU VĒRTĪBA

2. pielikums

Vērtību kūkas recepte

1. Izveidojiet kūkas sastāvdaļu sarakstu!
2. Izvēlieties katras sastāvdaļas apjomu – gramos, vienībās u. c.!
3. Pamatojiet izvēlēto apjomu!
4. Aprakstiet, kādā secībā sastāvdaļas tiks pievienotas mīklai! Vai tās jāmaisā, jāsilina, jārīvē? Pamatojiet izvēlēto secību! Vai kūka būs ar kārtām, ar pildījumu?
5. Sāciet cept kūku! Ilustrējiet vai aprakstiet procesu!
6. Dekorējiet kūku!
7. Izveidojiet īsu kūkas aprakstu!
8. Prezentējiet paveikto virtuves šova veidā!

SASTĀVDAĻAS

Sastāvdaļa	Apjoms	Pamatojums

MĪKLAS GATAVOŠANA

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

KŪKAS APRAKSTS

NO KURIENES NĀKAM?

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības un vēsture, latviešu valoda, matemātika.

Metode

„Laika kapsula”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību un vēstures programmas paraugu

Izvērtē un izmanto vēstures avotu sniegto informāciju un faktus, lai meklētu līdzības un atšķirības.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Apgūt vēstures avotu analīzes pamatprasmes, iepazīstot, analizējot un izvērtējot dažādu veidu vēstures avotus.

1. Šajā nodarbībā skolēni pilnveido prasmi saskatīt vēsturisku notikumu ietekmi uz mūsu dzīvi. Skolēni strādā individuāli. Katrs saņem darba lapu (1. pielikums) un *saiti* uz atgādni „Kas ir Eiropas Savienība”. Atgādnēs saturs pievienots arī 2. pielikumā. Izmantojot atgādni, skolēni darba lapā ieraksta trūkstošo informāciju. Tas ir darba pirmais posms, padarītais netiek pārrunāts.

2. Skolēni sadalās grupās pa pieci. Uzdevums ir izpētīt visas piecas laika kapsulas, lai kopīgi izplānotu īsu televīzijas sižetu. Plānojot sižetu, katram ir jāieņem viena no piedāvātajām lomām (3. pielikums). Uzdevuma veikšanai palīdzēs pirms tam individuāli paveiktais.

4. Tiek veidotas ekspertu grupas, kurās sanāk kopā visi skolēni ar 1. numuru, 2. numuru utt. Katra grupa saņem uzdevumu iegūt papildu informāciju par konkrētās laika kapsulas notikumu. *Izziņas avoti*. Skolēni paši izlemj, ko rakstīt par 2021. gadu.

3. Lai varētu sagatavoties ziņu sižeta veidošanai, ir jāveic izpēte. Tādēļ katram grupas dalībniekam tiek piešķirts numurs no 1 līdz 5. Līdz ar to katrs skolēns kļūst par konkrētās laika kapsulas ekspertu.

5. Skolēni atgriežas mājās grupās un sāk plānot televīzijas sižetu (3. pielikums).

6. Dzīvajā ēterā – klases TV.

7. Pēc uzdevuma veikšanas skolēni kopīgi izveido 2021. gada laika kapsulu, kurā glabāsies informācija par aktuālākajiem notikumiem, kas, viņuprāt, būs nozīmīgi ilgākā periodā.

Skolotāja piezīmes

NO KURIENES NĀKAM?

1. pielikums

Ir atrastas 5 laika kapsulas. Atjaunojiet to vēstījumu!

1.

1950. gadā Robērs Šūmanis

2.

1985. gadā

3.

2004. gadā Latvija
pievienojās

4.

2012. gadā

5.

2021. gadā

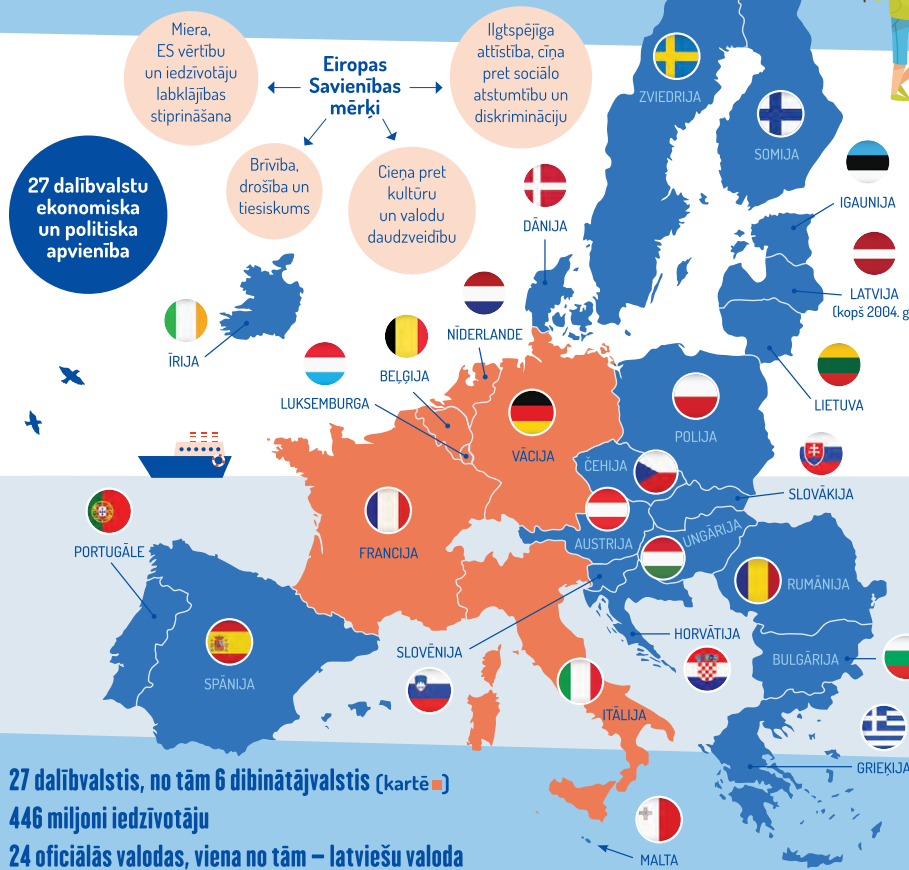
NO KURIENES NĀKAM?

2. pielikums

Kas ir Eiropas Savienība?

Eiropas eksāmens
7., 8., 9. maijs
www.esmaja.lv

Eiropas Savienības karogs

- Zvaigžņu aplis simbolizē Eiropas tautu vienotību.
- 12 zvaigžņu skaits nav saistīts ar dalībvalstu skaitu. 12 ir pabeigtības simbols – mēnešu skaits gadā, pulksteņi norādītās stundas, zodiaka zīmju skaits.
- Zelta zvaigznes uz zila debesu fona simbolizē mieru.

Moto "Vienoti daudzveidībā"

Himna "Oda priekam"

Tās mūziku sacerējis Ludvigs van Bēhovens, vārdus – Frīdrihs Šillers. 1985. gadā to pasludināja par Eiropas Savienības oficiālo himnu.

Kā izveidojās Eiropas Savienība?
Pēc Otrā pasaules kara, 1950. gada 9. maijā, Francijas ārlietu ministrs Roberš Šūmanis aicināja Eiropas valstis apvienot spēkus un sadarboties, nevis karot.

9. maijs – Eiropas diena

27 dalībvalstis, no tām 6 dibinātājvalstis (kartē)
446 miljoni iedzīvotāju
24 oficiālās valodas, viena no tām – latviešu valoda

ŠENGENAS ZONA

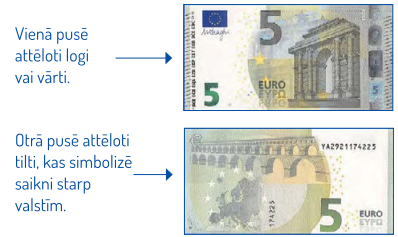
Teritorija, kurā var ceļot bez robežkontroles.
22 Eiropas Savienības dalībvalstis
+
Islande, Lihtenšteina, Norvēģija, Šveice.

EIROZONA

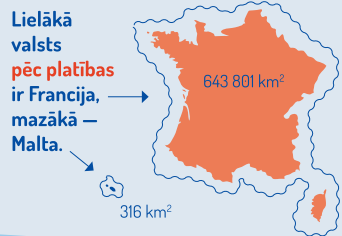
19 ES valstīs oficiālā valūta ir eiro.
Latvija eirozonai pievienojās 2014. gadā.
Monētu reversa pusēm ir vienāds dizains, aversa pusēm katra valsts veido savu dizainu.

Banknošu dizains ir veltīts periodiem Eiropas arhitektūrā.

2012. gadā Eiropas Savienība saņēma **Nobela Miera prēmiju** par miera un izlīguma, demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanu Eiropā.

Eiropas Savienības pamatā ir kopīgas vērtības

Eiropas Savienības Padome
Dalībvalstu balss, 27 ES dalībvalstu ministru sanāksme. Pieņem lēmumus par rīcību konkrētās jomās, saskaņo budžetu.

Eiropas Parlaments
ES pilsoņu vēlēta institūcija, pieņem ES likumus, budžetu.

Eiropas Komisija
Izpildvara, pārstāv un aizstāv ES kopējās intereses, ierosina jaunus likumus.

Galvenās institūcijas

NO KURIENES NĀKAM?

3. pielikums

Eiropas
Savienības
māja

Ziņu sižeta plānošana

1. Iesaistītās personas

- Ziņu moderators – atrodas studijā, piesaka ziņu sižetu un pēc tā izsaka vērtējumu (vārds _____).
- Korespondents – dodas uz notikuma vietu, stāsta par atradumu – 5 laika kapsulām – un intervē divus aculieciniekus, kā arī cilvēku, kurš atrada kapsulas (vārds _____).
- Pirmais aculiecinieks – bija klāt brīdī, kad atrada laika kapsulas, – stāsta emocionāli, detalizēti (vārds _____).
- Otrais aculiecinieks – bija klāt brīdī, kad atrada laika kapsulas, – stāsta emocionāli, uzsver būtisko, salīdzina ar svarīgākajiem pasaules notikumiem (vārds _____).
- Cilvēks, kurš atrada kapsulas – stāsta, kā tas notika (vārds _____).

2. Notikuma CV

Nosaukums: _____ Norises laiks: _____
 Norises vieta: _____ Nozīme: personīga reģionāla valsts Eiropas
 Iesaistītās personas: _____
 Notikuma iemesls (cēlonis): _____
 Notikuma norise (pa soļiem – kas pēc kā sekoja): _____

 Notikuma ietekme (rezultāts jeb sekas): _____

 Ko šis notikums nozīmē jums? _____

3. Teksts, ko stāsta korespondents

a) Sākot stāstīt par notikumu: _____

 b) Piesakot intervējamos: _____

 c) Beidzot sižetu: _____

4. Intervijas jautājumi

a) Pirmajam aculieciniekam: _____

 b) Otrajam aculieciniekam: _____

 c) Cilvēkam, kurš atrada kapsulas: _____

ES UN NAUDA

Izglītības posms

6. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības un vēsture, matemātika, latviešu valoda.

Metodes

Stratēģija „Datu vizualizēšana”, domāšanas rutīna „Es saku... un saku to...”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību un vēstures programmas paraugu

Izmantojot avotus, novērtē noteiktas sabiedrības grupas budžetu. Piedāvā priekšlikumus, kā sabiedrībā mainīt paradumus, lai taupītu pieejamos resursus tuvākajā kopienā un valstī.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Pārzina valsts budžeta un Eiropas Savienības budžeta veidošanas pamatprincipus un prot tos attiecināt uz personīgo līmeni. Veidojot un analizējot dažādus budžetus, izvērtējot saimniekošanas modeļus, apgūt saprātīgas saimniekošanas pamatprincipus, kas veicina ilgtspējīgāku resursu izmantošanu.

1. Skolotājs atgādina, ka jebkura veida datus un informāciju var vizualizēt un tas ir būtiski, jo atvieglo informācijas uztveri un atcerēšanos.

3. Skolēni viens pēc otra sauc pirktas lietas. Trīs skolēni paralēli pilda viņiem uzticēto pienākumu. Nosacījums: viņi nedrīkst lūgt atkārtot, runāt lēnāk vai kā citādi ietekmēt procesu.

4. Katram no trim skolēniem tiek lūgts pastāstīt, ko viņi dzirdēja. Tikai tad skolēni atklāj viņiem uzticēto uzdevumu un raksturo darba gaitu. Kuram bija vieglāk tikt galā? Kāpēc? Kādās grupās varēja sadalīt skolēnu sauktos pirkumus? Atbildes tiek pierakstītas. Secinājums – izveidotās sadaļas raksturo ģimenes budžeta sfēras.

8. Noslēgumā skolēni rakstveidā pabeidz teikumus:

- Eiropas Savienība rūpējas par...
- Valsts rūpējas par...
- Ģimene rūpējas par...

Minējumus var salīdzināt un pilnveidot, izmantojot avotus:
Eiropas Savienības mērķis, uzdevumi
Valsts mērķis, uzdevumi
Bērnu tiesību aizsardzības likums

2. Skolotājs lūdz katru skolēnu padomāt par **trim lietām, ko nesen viņš vai viņa ģimene ir pirkusi**. Pirms skolēni sāk lietas saukt, tiek izvēlēti trīs skolēni, kas nāk klases priekšā un saņem uzdevumu, citiem to nedzirdot. Vienam skolēnam ir jāpieraksta viss, ko citi skolēni sauc; otram jāzīmē viss, ko skolēni sauc; trešais saņem darba lapu (1. pielikums), kurā ar X atzīmē nosaukto lietu atbilstošā sektorā.

5. Skolotājs parāda (vai izdala) Latvijas 2021. gada budžeta attēlu un aicina to izvērtēt, atzīmējot pie katras sfēras *Saprotu* vai *Nesaprotu*. Pārrunas par katru sfēru. www.fm.gov.lv/lv/budzets2021 (2. pielikums)

6. Skolēni iepazīstas ar Eiropas Savienības budžetu 2021.–2027. gadam (3. pielikums).

7. Skolēni sadalās grupās un lapu sadala trīs kolonnās. Pirmajā kolonnā ieraksta valsts budžeta pamatpozīcijas, otrajā – Eiropas Savienības budžeta pamatpozīcijas, bet trešajā – ģimenes izdevumu pamatpozīcijas. Skolotājs uzdod atvērto jautājumu: „Ko jūs redzat šajos sarakstos, un kas par to liecina?” Skolēni sauc piemērus, izmantojot teikuma konstrukciju „Es saku ... un to saku, jo ...”. Piemēram, es saku, ka Eiropas Savienība rūpējas par vidi, un to saku, jo tam ir paredzēti lieli finanšu līdzekļi.

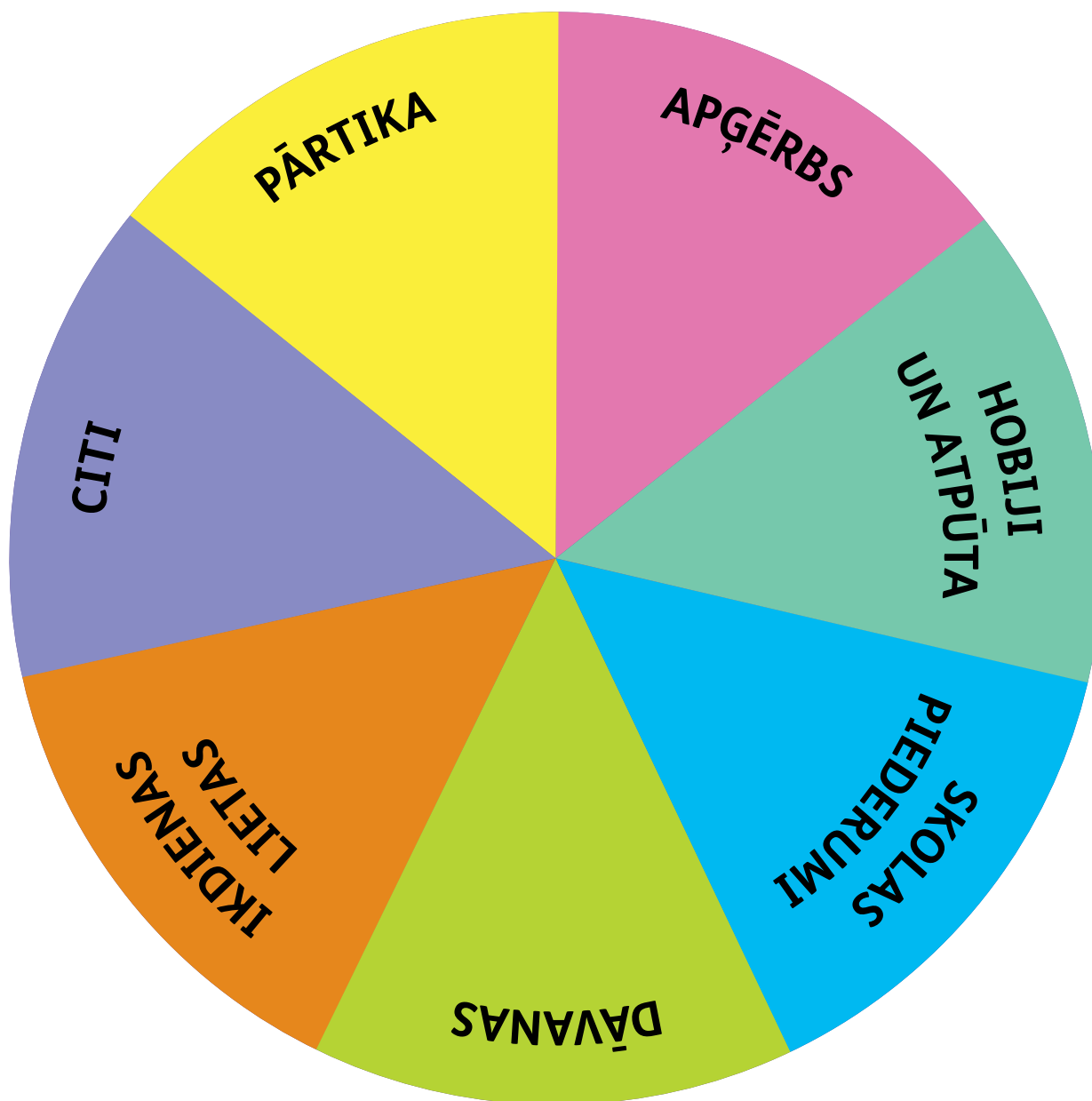
Skolotāja piezīmes

ES UN NAUDA

1. pielikums

Eiropas
Savienības
māja

ES UN NAUDA

2. pielikums

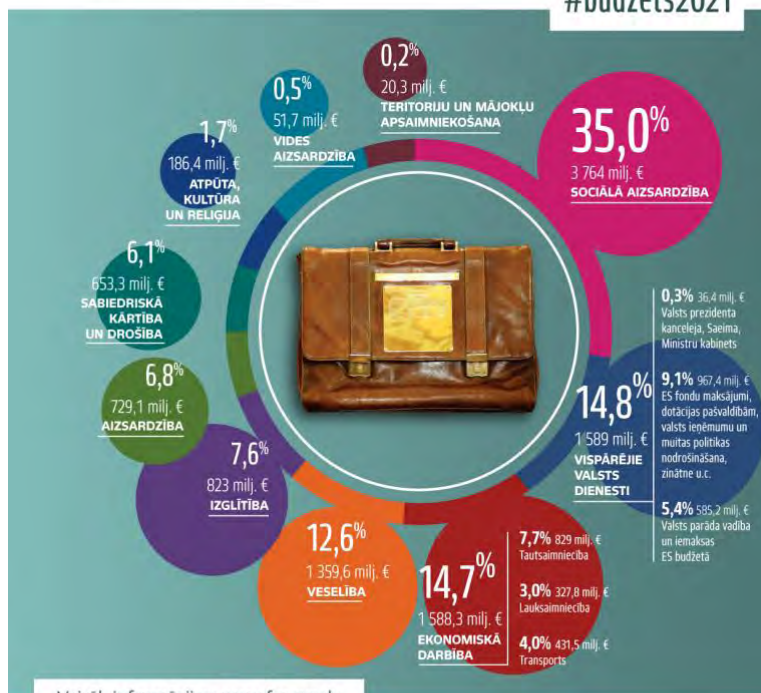
2021. gada valsts budžets

10,765 miljardi €

Finanšu ministrija

#budžets2021

Vairāk informācijas: www.fm.gov.lv

@FinMin

FinansuMinistrija

FinansuMinistrija

FinansuMinistrija

Saeimā apstiprinātais 2021. gada budžets (pēc 2. lasījuma)

ES UN NAUDA

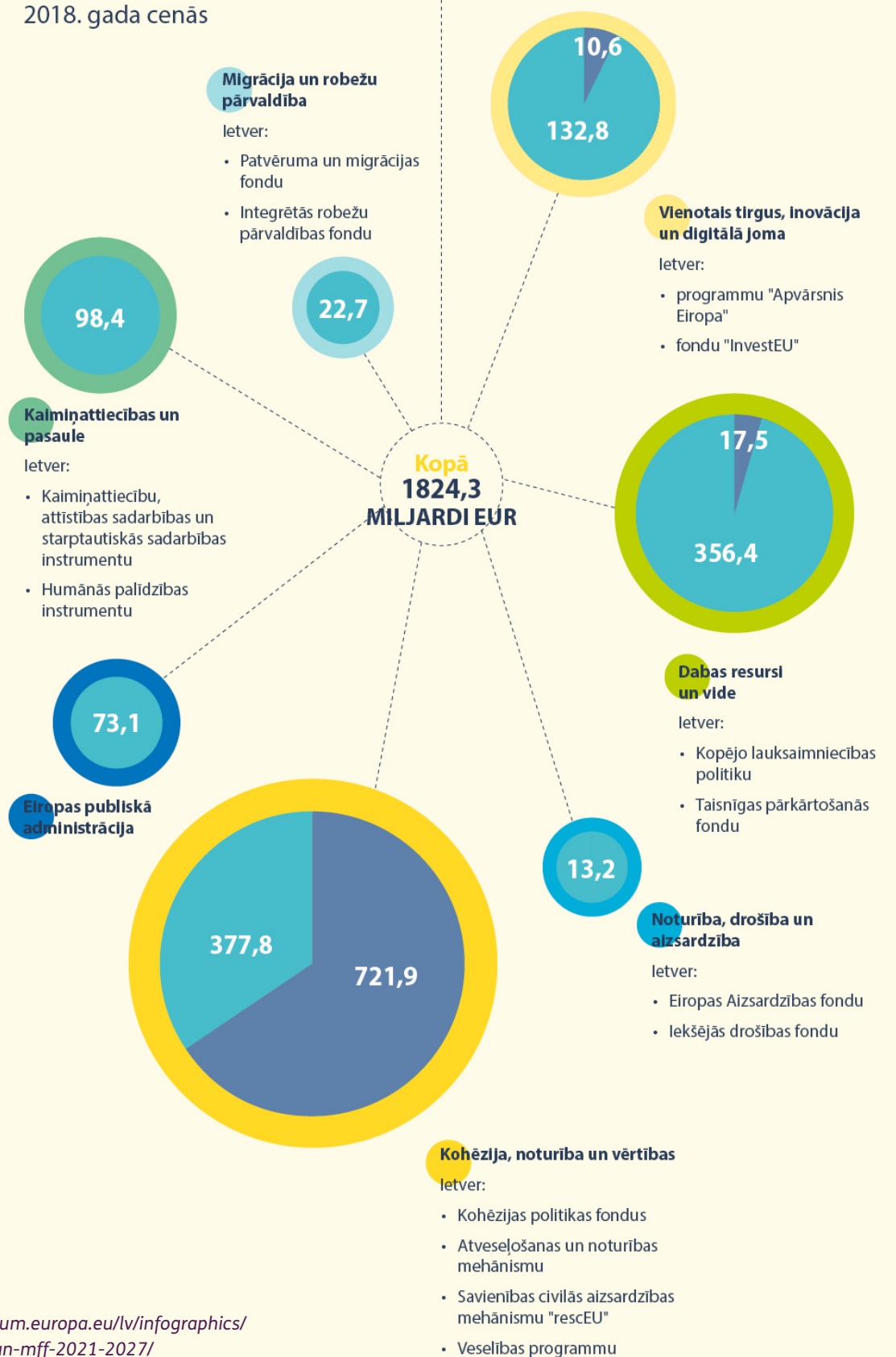
3. pielikums

ES izdevumu sadalījums 2021.–2027. gadā

Miljardos EUR,
2018. gada cenās

- "Next Generation EU"
- Daudzgažu finanšu shēma

VEIDO SAVU DZĪVI PATS

Izglītības posms

7. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības, māksla, latviešu valoda.

Metode

„Rokas ir, lai...”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību programmas paraugu

Izvērtē un apzinās savas stiprās puses un izaicinājumus.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Aktualizē personīgo pieredzi, diskutē par līdzdalības iespējām sabiedrībā.

1. Skolēni individuāli uzzīmē shematisku cilvēka figūru.
 • Virs tās uzraksta: „Es esmu atbildīgs pilsētas, novada, valsts, Eiropas Savienības, pasaules iedzīvotājs.”

2. Pie rokām, kājām un galvas pieraksta, ko ar šīm ķermeņa daļām atbilstoši virsrakstam dara. Piemēram, paceļ nomestu papīru, aiziet uz vēlēšanu iecirkni u. c.

3. Kad darbs pabeigts, skolēni apvienojas pāros, pārrunā un papildina uzrakstīto. Tad katrs pāris izvēlas 3 būtiskākās lietas, ko var darīt ar kājām, rokām un galvu, un izveido saukļus, pamudinājumus vai grafiskus simbolus par to lomu efektīvā līdzdalībā sabiedrības procesos. Piemēram:

Skolotāja piezīmes

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

Izglītības posms

8. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības, matemātika, vēsture, latviešu valoda.

Metodes

„Stacijas”, domāšanas rutīna “Es redzu... Es domāju... Es pieņemu...”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību programmas paraugu

Analizē sakarības starp nepieciešamajiem finanšu resursiem un iedzīvotāju vajadzībām un vērtībām.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Prot skaidrot naudas apriti un principus Latvijas teritorijā dažādos laika posmos.

1. Skolēni nodarbībā pētīs naudas vēsturi. Ievaddaļā tiek izmantots 1. pielikums un domāšanas rutīna „Es redzu (ko?) ... Es domāju, ka (dalies ar faktu) ... Es pieņemu, ka ... (tavs pieņēmums)”.

2. Darbs stacijās. Uzdevumi jāveic dotajā secībā, apmeklējot visas stacijas. Skolēni tiek sadalīti 5 komandās (3–5 skolēni vienā), katrai grupai tiek dota uzdevumu veikšanas secība (2. pielikums) un atbilžu lapa (4. pielikums). Katrā stacijā tiek izlikts konkrētās stacijas uzdevums (3. pielikums). Atbildes skolēni sniedz, aktualizējot iepriekšējās zināšanas (dažādas mācību jomas) un meklējot informāciju publiski pieejamos informācijas avotos (internetā, grāmatās). Pareizās atbildes redzamas 5. pielikumā.

Skolotāja piezīmes

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

1. pielikums

Es redzu (ko?) _____

Es domāju, ka _____

Es pieņemu, ka _____

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

2. pielikums

Uzdevumu veikšanas secība

1. komanda	1. stacija	2. stacija	3. stacija	4. stacija	5. stacija
2. komanda	2. stacija	3. stacija	4. stacija	5. stacija	1. stacija
3. komanda	3. stacija	4. stacija	5. stacija	1. stacija	2. stacija
4. komanda	4. stacija	5. stacija	1. stacija	2. stacija	3. stacija
5. komanda	5. stacija	1. stacija	2. stacija	3. stacija	4. stacija

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

3. pielikums / 1. stacija

Izvērtējiet dotos apgalvojumus! Atbilžu lapā ar „x” atzīmējiet pareizo atbildi!

APGALVOJUMS

1. Senākā Latvijā atrastā nauda ir romiešu monētas (1.–4. gs.).
2. Arī Latvijā ir atrastas grieķu monētas, kas uzskatāmas par senākajām Eiropas teritorijā kaltajām monētām.
3. Agrie viduslaiki Latvijas teritorijā dēvēti par bezmonētu posmu.
4. Latvijas teritorijā laikā no 5. līdz 8. gs. beigām par maksāšanas līdzekli galvenokārt izmantoja bronzu.
5. Pēc Rīgas pakļaušanās poļu varai 1581. gadā Latvijas teritorijā sāka kalt naudu pēc poļu naudas sistēmas, kuras pamatā bija dālderis.
6. Pirmā papīra nauda Latvijā parādījās 19. gadsimtā.
7. 1920. gadā par oficiālo maksāšanas līdzekli kļuva lati un santīmi.
8. Latu nomināli un izskats laika gaitā nemainījās.
9. 1994. gadā par Latvijas oficiālo valūtu kļuva lats.
10. 2013. gadā par Latvijas oficiālo valūtu kļuva eiro.

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ**3. pielikums / 2. stacija**

Izpildiet testu! Katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde.

- 1. Sākotnējais vienotās ES valūtas nosaukums bija:**
 - a) eiro
 - b) ekajs
 - c) marka
 - d) eira
- 2. Patlaban eirozonā ir:**
 - a) 16 valstis
 - b) 17 valstis
 - c) 18 valstis
 - d) 19 valstis
- 3. Rundāles pils ansamblis ir viens no izcilākajiem sava laika noteikta arhitektūras stila pieminekļiem Latvijā. Kuras eiro banknotes dizains veltīts šim arhitektūras stilam?**
 - a) 20 eiro
 - b) 50 eiro
 - c) 100 eiro
 - d) 200 eiro
- 4. Kurš no šiem simboliem nav bijis uz 1 lata monētas?**
 - a) Ezis
 - b) Pūcessakta
 - c) Ūdensroze
 - d) Līdaka
- 5. Kādi materiāli bija lata jubilejas un piemiņas monētu sastāvā?**
 - a) Tikai sudrabs
 - b) Tikai zelts un sudrabs
 - c) Zelts, sudrabs, niolijs, dzintars, granīts
 - d) Zelts, sudrabs, dzintars, smaragds
- 6. Atjaunotā lata dzimšanas diena ir 1993. gada 5. marts. Kura naudaszīme šajā dienā tika laista apgrozībā?**
 - a) 1 lata un 5 latu banknote
 - b) 5 latu banknote un visu veidu monētas
 - c) Tikai 5 latu banknote
 - d) Visas nominālvērtības banknotes un monētas
- 7. 5 eiro pretviltošanas elementa ūdenszīmē attēlots:**
 - a) ES robežas
 - b) ES prezidenta portrets
 - c) mitoloģijas tēls Eiropa
 - d) arka
- 8. Kāds bija lata un rubļa kurss 1940. gadā pēc Latvijas okupācijas?**
 - a) 1 lats : 2 rubļi
 - b) 1 lats : 1 rublis
 - c) 2 rubļi : 1 lats
 - d) 5 rubļi : 1 lats
- 9. 5.–8. gs. Latvijas teritorijā bija bezmonētu laiks, jo par maksāšanas līdzekli galvenokārt izmantoja:**
 - a) sudrabu
 - b) varu
 - c) vara un misiņa sakausējumu
 - d) dzelzs stienīšus
- 10. Latvijā 20. gs. sākumā apgrozībā bija:**
 - a) tikai lati
 - b) tikai rubļi
 - c) rubļi un markas
 - d) rubļi, markas un dukāti

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

3. pielikums / 3. stacija

Atrisīniet krustvārdu mīklu!

Vertikāli:

1. Kādu monētu pasakā atrada skopais Ansis (dsk.)?
2. 1992. gadā ieviesa Latvijas rubli. Kā to sauca tautā?
3. 1523. gadā sāka kalt pirmo zelta naudu, kuras nosaukums bija... (dsk.).
4. Naudas vienība vācu okupācijas laikā.
5. 8. gs. sudraba stienītis.
6. 1922. gadā apstiprināta naudas vienība.
7. Papīra naudaszīme.

Horizontāli:

3. Latviešu pasakās bieži minēta monēta.
8. Seno kuršu maksāšanas līdzeklis.
9. 2018. gadā mazākā naudas vienība.
10. 18. gs. Krievijas monēta.

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

3. pielikums / 4. stacija

Eiropas
Savienības
māja

Aizpildiet tabulu atbilžu lapā, pirmajā rindā ierakstot atbilstošo attēla burtu (mazo) un otrajā rindā – nosaukuma burtu (lielo)!

		Nosaukums	Attēls
1.	10.–13. gs.	A santīms	a
2.	12. gs.–1561. g.	B brakteāts	b
3.	16. gs. (1526. g.)	C reihsmarka	c
4.	17. gs.	D dirhēms	d
5.	18. gs.	E cents	e
6.	1922.–1940. g.	F dālderis	f
7.	1941.–1944. g.	G santīms	g
8.	1945.–1991. g.	H zelta rublis (červoņecs)	h
9.	1993.–2014. g.	I vērdiņš	i
10.	No 2014. g.	K kapeika	k

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ**3. pielikums / 5. stacija**

Literatūrā ir atrodami teksti, kuros ir lietoti naudas vienību nosaukumi dažādos Latvijas vēstures posmos. Atbilžu ailītē ierakstiet iztrūkstošo naudas vienību dotajā fragmentā: santīms, rublis, reihsmarka, feniņš, mārka, sestercijs, vērdiņš, dālderis, kapeika, lats.

FRAGMENTI

1. Rīga savu neatkarību apliecināja 1211. gadā, kad bīskaps Alberts sāka kalt naudu, kas bija ļoti līdzīga bīskapa Alberta zīmogam. Tās nosaukums nāca no lejasvācu valodas _____. („100 Latvijas vēstures relikvijas”)
2. Tā pagāja daudz gadu. Ansim piederēja jau puspilsētas, nu visi viņu sauca par Bagāto Ansi. Viņa namos cilvēki sakrāja daudz draudzības un mīlestības, tik Bagātam Ansim nebija draugu, izņemot _____. (K. Skalbe. „Pasaka par Ansi”)
3. Nav tā, ka Boņukam nebūtu savas naudas. Viņam ir vectēva dāvinātais maks... Vajag saskaitīt, rīko Justs, un Boņs dara, kā sacīts. Justs izber Boņa maka krājumu cepurē un nopūšas: vienpadsmit _____. (J. Klīdzējs. „Cilvēka bērns”)
4. Leģionāri ir sastājušies aplī ap vīru, kurš metīs gaisā _____, un skatās, kas nu būs. Sviedējs smaida puiciski, bet prāvo _____ apdomājies liek uz īkšķa. „Tā nebūs labi!” kāds joko. „Mildiņu mētāt!” (A. Zelčs. „Leģionāri”)
5. Es piesolījos tulkot to no ebreju un grieķu avotiem. Zviedrijas karalis Kārlis XI atzina to par pieņemamu un lika izsniegt līdzekļus uz to 7500 _____. (Ernests Gliks par Bībeles tulkošanu)
6. Jaunais Gaitiņš bija kādam vīram precību lietās pretinieks – šis tad iekārdināja Oliņus uz Gaitiņu māju. Iedeva pats vecajam Gaitiņam 25 _____ naudas un piemānīja viņu slepen. (R. un M. Kaudzītes. „Mērnieku laiki”)
7. Duļķaini brūnā saulespuķu eļļas pudele par 91 _____ jau ir filozofiskas apceres vērtā. (G. Repše. „Alvas kļiedziens”)
8. _____ vērtība kritās acīm redzot, bieži vien vajadzēja simt un vairāk, lai nopirktu to, ko senāk samaksāja ar vienu vienīgu mūsu spožo sidraba latiņu. (A. Eglītis. „Izsalkuša zēna pavārgrāmata”)
9. Katrs, kam ir ģimene un paša iztika, savā noliktajā reizē būs par naktssargu; ja to nebūs darījis, pilsētas pārvaldei maksās trīs _____. (Rīgas rātes rīkojums)
10. Nav drošu ziņu, ka šīs monētas Latvijas teritorijā būtu pildījušas naudas funkcijas mūsdienu izpratnē, bet kā maiņas līdzeklis tās gan lietotas. Romiešu monētas dotas līdzī mirušajam kā kapa piedeva, kas liecina par to, ka tās uzskatītas par vērtīgām. (Lielā Latvijas enciklopēdija)

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

4. pielikums / 1

Atbilžu lapa

1. stacijas uzdevums. Ar „x” atzīmējiet pareizo atbildi!

Apgalvojums	Pareizi	Nepareizi
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

2. stacijas uzdevums. Atzīmējiet pareizās atbildes!

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A										
B										
C										
D										

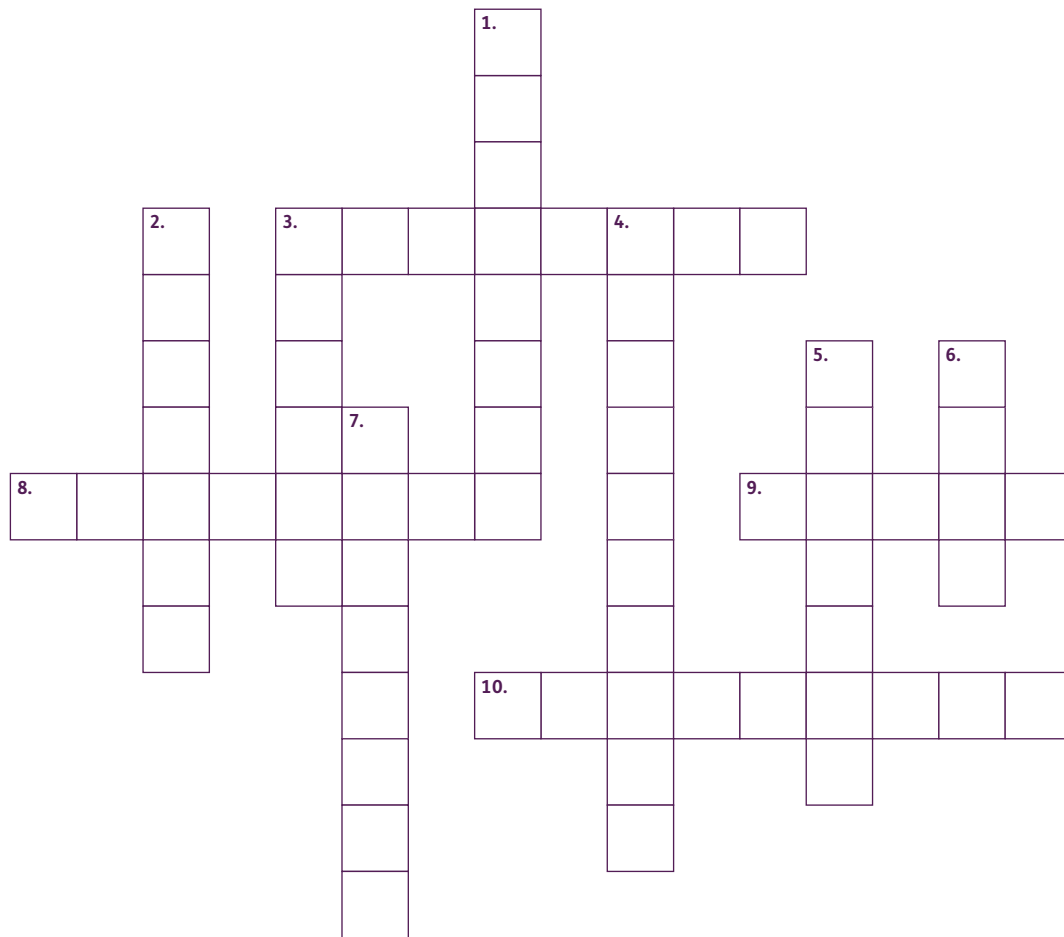
NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

4. pielikums / 2

Atbilžu lapa

3. stacijas uzdevums. Atrisiniet krustvārdu mīklu!

4. stacijas uzdevums. Veidojiet atbilstošas kombinācijas!

Laikmeta Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Attēla burts										
Nosaukuma burts										

5. stacijas uzdevums. Ierakstiet atbilstošo naudas vienību pretī citāta numuram!

Avots	1	2	3	4	5
Nauda					

Avots	6	7	8	9	10
Nauda					

NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

5. pielikums / 1

Pareizās atbildes

1. stacijas uzdevums.

Apgalvojums	Pareizi	Nepareizi
1.	X	
2.		X
3.	X	
4.		X
5.	X	
6.	X	
7.		X
8.		X
9.	X	
10.		X

2. stacijas uzdevums.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A									X	
B	X							X		X
C		X	X		X		X			
D				X		X				

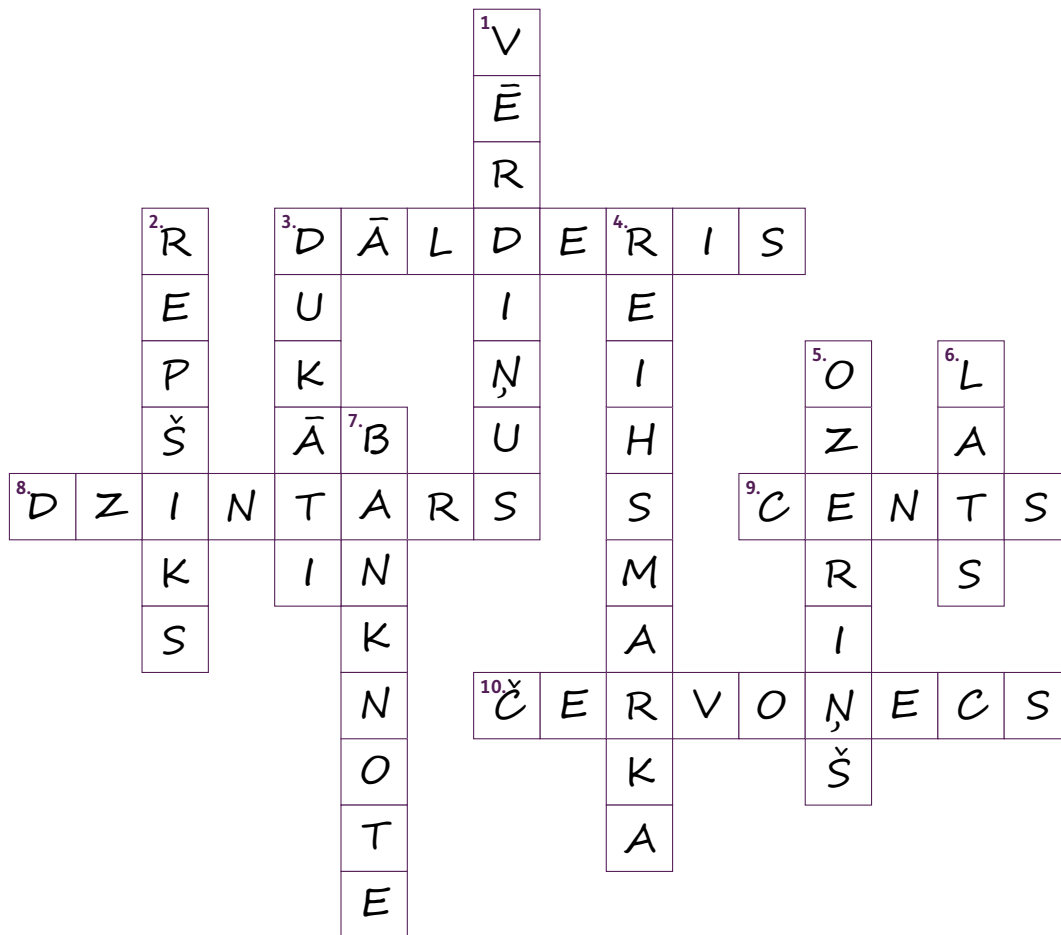
NAUDAS VĒSTURE LATVIJĀ

5. pielikums / 2

Pareizās atbildes

3. stacijas uzdevums.

4. stacijas uzdevums.

Laikmeta Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Attēla burts	D	B	I	F	H	A vai G	C	K	A vai G	E
Nosaukuma burts	g	k	f	d	b	e	a	i	h	c

5. stacijas uzdevums.

Avots	1	2	3	4	5
Nauda	Feniņš	Vērdiņš	Santīms	Lats	Dālderis

Avots	6	7	8	9	10
Nauda	Rublis	Kapeika	Reihsmarka	Mārka	Sestercijs

ES BALSĒJUMU PAR...

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Sociālās zinības, vēsture, latviešu valoda.

Metode

Simulācija „Vēlēšanas”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sociālo zinību programmas paraugu

Piedalās vēlēšanu simulācijas sagatavošanā un norisē.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Balstoties uz informācijas avotiem, noskaidro, ka pastāv dažādi sabiedriskās līdzdalības veidi: vēlēšanas, piketi, demonstrācijas, streiki u. tml.; atrod piemērus Latvijas vai Eiropas sociālpolitiskajā dzīvē, kad tika izmantoti konkrētie līdzdalības veidi, un spriež par to ietekmi uz lēmumu pieņemšanu kopienā, valstī. Diskutē par vēlēšanu nozīmi demokrātiskā sabiedrībā. Simulē vēlēšanu vai referenduma norisi, lai veidotu vēlēšanu pratību un izprastu katras balss nozīmi vēlēšanās. Pēc vēlēšanām analizē procesu un rezultātus, identificē likumsakarības.

1. Skolēni tiek informēti, ka tūlīt notiks vēlēšanas un viņiem ir jābalso par kandidātu A, B, C vai D. Skolotājs nedod laiku uzdot jautājumus, mudina balsot pēc iespējas ātrāk. Katrs skolēns var balsot tikai par vienu kandidātu. Rezultāti tiek apkopoti, bet skolotājs tos skaļi nepaziņo. Diskusija klasē: Par ko jūs balsojāt? Kā izdarījāt izvēli? Vai kādam ir bažas par vēlēšanu iznākumu? Kāpēc balsojāt? Kas šajās vēlēšanās nebija pareizi?

2. Tiek atklāta informācija par kandidātiem A, B, C, D (1. pielikums). Skolēni uzzina, ka viņi piedalījās Skolas pašpārvaldes vadītāja vēlēšanās. Saskaņā ar vēlēšanu rezultātu iezīmējiet vīziju – kā strādās nupat ievēlētā skolas pašpārvalde, kādas būs tās prioritātes, efektivitāte?

3. Pēc informācijas ieguves par kandidātiem notiek atkārtots balsojums. Diskusija: Vai un kāpēc iegūtie rezultāti atšķiras? Kāda ir informācijas, zināšanu loma balsošanā?

4. Vēlēšanu kampaņas simulācija. Tiek izlozētas lomas: 4 deputātu kandidāti, 4 politikas analītiķi, 4 preses sekretāri, diskusiju un debašu moderators, vēlēšanu iecirkņa vadītājs, pārējie – vēlētāji. Katram ir noteikts mērķis, pārlicība, vērtības, politiskās idejas:

Jauniešu draugs – 23 gadus vecs vīrietis. Sola īstenot visas jauniešu idejas, lai ko tas arī prasītu. Nav sagatavota priekšvēlēšanu programma, bet ir interesants, pozitīvs sarunu biedrs.

Zaļā dzīvesveida aktīviste – sieviete gados, kura vēlas sodīt visus, kuri nešķiro atkritumus, veicot rūpīgas pārbaudes katra cilvēka mājās. Viņas idejas aizstāv atkritumu apsaimniekotāji un uzņēmumi, kas ražo pārstrādājamus materiālus.

Jaunā māmiņa, kura visos priekšvēlēšanu pasākumos un aktivitātēs piedalās ar savu pirms pusgada dzimušo bērnu. Iestājas par jauno vecāku tiesībām un iespējām. Vēlas piecas reizes palielināt valsts atbalstu jaunajiem vecākiem, bet līdz šim nav prezentējusi plānu, no kurienes iegūt finanšu līdzekļus.

Students, kurš aktīvi iestājas pret viendzimuma laulībām. Uzskata, ka jāpalielina policijas pilnvaras, cilvēki vairāk un stingrāk jāstād. Vairākkārt ir aizgulējies, nokavējis sanāksmes. Katram kandidātam ir savs:

- politikas analītiķis,
- preses sekretārs.

Visi pārējie klases skolēni ir vēlētāji. Katrs izvēlas un ieņem kādu lomu, formulē un simulācijas laikā pauž savu attieksmi pret kandidātiem, solījumiem un vēlēšanām kopumā.

Piemēram,

- Pēteris, 43 gadi, nekad neiet uz vēlēšanām;
- Ilze, 21 gads, zaļā dzīvesstila aktīviste;
- Anna, 35 gadi, pasīva vērotāja no malas utt.

5. Deputātu aktivitātes. Katrs deputāts piedalās 3 aktivitātēs: tikšanās ar vēlētājiem publiskā pasākumā (1 minūtes uzruna un individuāli rokas spiedieni, fotografēšanās); vides reklāma (vai nu sevi slavinoša, vai citus nomelnojoša); kandidātu debātes ar moderatoru. Katra deputāta komandā ir trīs cilvēki: deputāts, politikas analītiķis, preses sekretārs. Viņi kopā veido vēstījumus vēlētājiem.

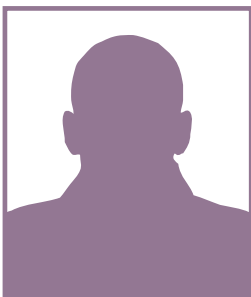
6. Vēlēšanu diena ar vēlēšanu procesa simulāciju, vēlēšanu urnu, balsojuma lapām. Šo procesu organizē vēlēšanu iecirkņa vadītājs.

7. Vēlēšanu ballīte, kurā paziņo uzvarētājus. Šo procesu vada moderators.

8. Pārrunas par katra lomu, sajūtām, vēlēšanu rezultātiem. Aktivitātes noslēgumā skolēni nostājas aplī un dalās pārdomās, pabeidzot teikumu: „Ir vērts iepazīt kandidātus pirms vēlēšanām ...”. Katram skolēnam tiek piedāvāts vai izlozēts cits saistvārds, piemēram, *jo, lai, un, tādējādi* utt. Piemērs: Ir vērts iepazīt kandidātus pirms vēlēšanām, tādējādi var izvēlēties savām interesēm atbilstošāko kandidātu.

ES BALSĒJUMS PAR...**1. pielikums****KANDIDĀTS A**

Skolas skaistākā meitene Sabīne. Skaisti izskatās skolas avīzes fotogrāfijās. Ir basketbola komandas karsējmeitene.

KANDIDĀTS B

Atlētiskais Kārlis. Piedalās sporta sacensībās, pārstāv skolu pilsētas mērogā. Katru dienu uzreiz pēc skolas dodas uz treniņiem un visu brīvo laiku pavada sporta zālē.

KANDIDĀTS C

Ilze ir veģetāriete. Lai nodrošinātu iespēju skolā ēst veģetāru pārtiku, viņa izstrādāja ideju par Salātu bāru, veica aptauju skolā un, izmantojot iegūtos datus, pārliecināja skolas vadību par šādu nepieciešamību. Ilze uzaicināja vēl dažus aktīvus jauniešus, kuri palīdzēja izplānot Salātu bāra izkārtojumu un izveidoja skici tā dizainam. Salātu bārs veiksmīgi darbojas jau otro gadu.

KANDIDĀTS D

Rasma ir ļoti aktīva. Parasti viņa organizē ekskursijas, atpūtas vakarus. Mācības skolā viņu īpaši neinteresē. Rasma domā, ka ir pati gudrākā, un vairāk neko jaunu uzzināt negrib.

Dizains un tehnoloģijas

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, dabaszinības, mūzika.

Metode

Grāmatiņas veidošana.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, taupīgi un racionāli, izmantojot pārtikas produktus.

Spraudņa sniedzamais rezultāts

Skaidro Latvijas kultūras (ēdienu) mantojuma nozīmi Eiropas kontekstā.

1. Stundas ievadā skolēni atbild uz jautājumiem: „Kāds ir Latvijas karogs?”, „Kas ir Latvijas nacionālais putns, kukainis, koki?” Pēdējais jautājums: „Kas ir Latvijas nacionālais ēdiens?”

2. Šajā stundā skolēni iepazīs Latvijas pelēko zirni, veidojot grāmatiņu par to (1. pielikums). Lai aktualizētu skolēnu zināšanas, katrs vienā teikumā pasaka, ko zina par pelēkajiem zirņiem; ko ir dzirdējis, bet nav pārlicināts, ka tā ir; ko gribētu uzzināt. Skolotājs pieraksta nosaukto uz tāfeles, grupējot 3 kolonnās. Noslēgumā pie šī saraksta atgriežas un pārskata to.

3. Grāmatiņa (zīns) tiks aizpildīta pakāpeniski – atvērums pēc atvēruma. Atkarībā no pieejamā laika, atvērumu skaitu var samazināt vai palielināt. Ja nepieciešams, var veidot divas grāmatiņas un salīmēt tās kopā. Kad grāmatiņas ir gatavas, tiek veidota izstāde vai prezentācijas mazākās skolēnu grupās. Izstādes atklāšanā tiek klāts arī svētku galds, tajā goda vietā liekot pelēkos zirņus.

1. atvērums. Pelēkā zirņa vizītkarte

Pirmo grāmatas atvērumu skolēni aizpilda, iepazīstot informāciju, kuru skolotājs vai skolēni lasa (2. pielikums). Informācija tiek pārrunāta un skolotājs ierosina to grāmatiņā attēlot, izmantojot ķeburošanas metodi.

Sīkāk par metodi: esmaja.lv/sites/default/files/inline-files/KEBURI_0.pdf

Papildu informācija par Latvijas nacionālo virtuvi: enciklopedija.lv/skirklis/4980-nacionala-virtuve-Latvija

2. atvērums. Pelēkais zirnis dzejā un kino

Skolēni lasa tautasdziesmu un dzejoli, skatās animācijas filmu un klausās dziesmu „Zirņa bērni” (3. pielikums). Var izmantot šos materiālus un papildināt tos ar citiem. Tad skolēni veido grāmatas atvērumu.

3. atvērums. Slavenais pelēkais zirnis

Trešo grāmatas atvērumu skolēni aizpilda, iepazīstot pelēkā zirņa goda rakstu (4. pielikums).

4. atvērums. Gardais pelēkais zirnis

Skolēni iepazīst dažādas ēdienu receptes un ieraksta grāmatiņā vienu no tām. Receptes skolēni meklē interneta resursos vai bibliotēkā. Skolēniem tiek dots uzdevums mājās pavaicāt ģimenei, vai un kādus pelēko zirņu ēdienus tajā gatavo.

5. atvērums. Skanīgais pelēkais zirnis

Skolēni ģenerē idejas, kā zirni vai zirņu pāksti varētu izmantot kā mūzikas instrumentu. Izmantojot dizaina procesa plānu, skolēni zīmē skici, plāno materiālus, izgatavo mūzikas instrumentu, testē. Mācās pierakstīt darba procesu un secinājumus par darba gaitu un skanējumu. Noslēgumā skolēni prezentē savu mūzikas instrumentu un klasē tiek organizēts skanīgais koncerts.

6. atvērums. Brīnumainais pelēkais zirnis

Skolēni iepazīst mākslinieces Aigas Beinarovičas radīto pākšpapīru (5. pielikums).

Skolēni ģenerē idejas, kādu lietu vai priekšmetu varētu radīt no šiem materiāliem vai kur varētu izmantot šādu zirņu pākšu papīru.

Skolotāja piezīmes

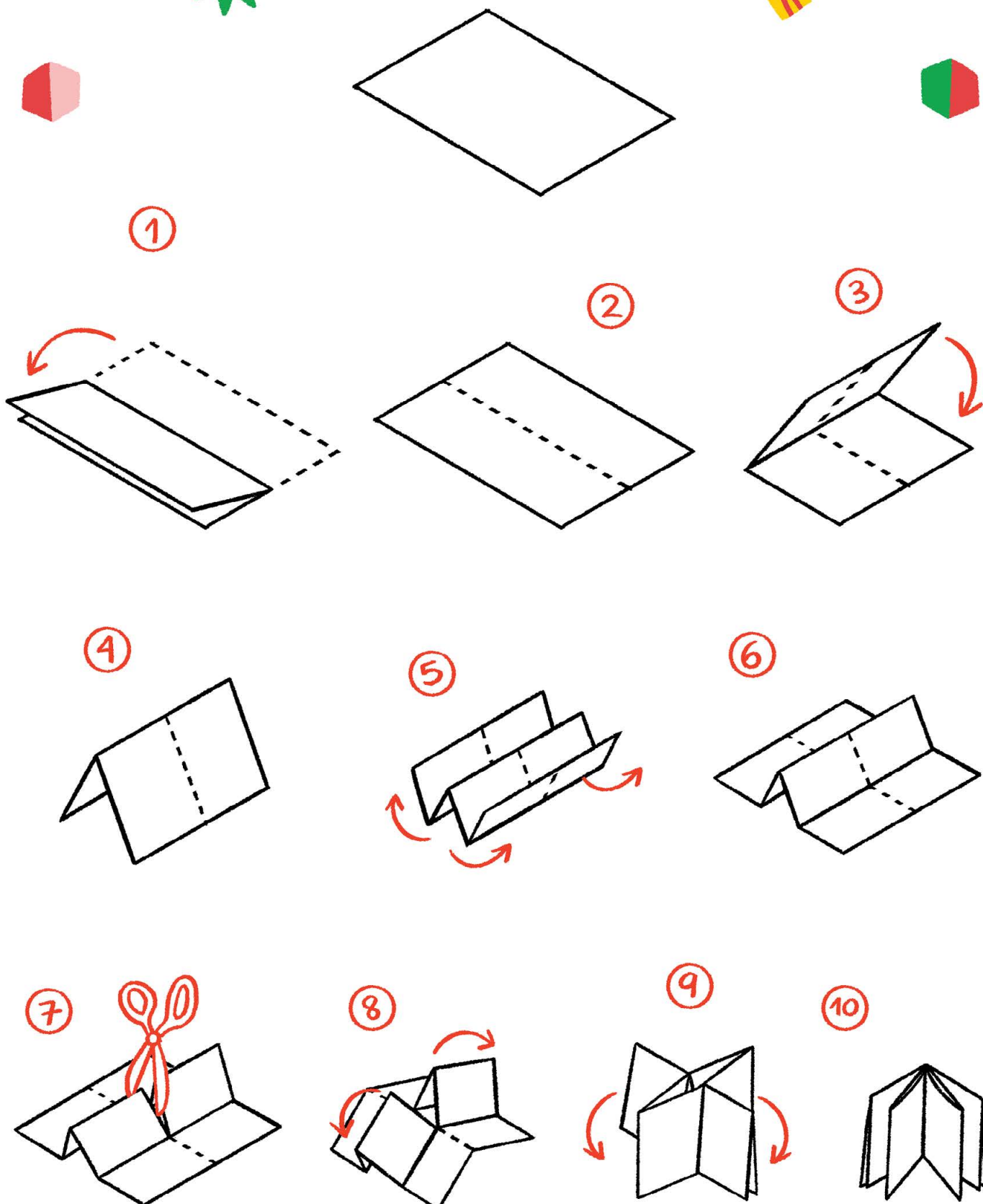
TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

1. pielikums

Zīns

locīšanas instrukcija

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRŅI

2. pielikums

Latviešu tradicionālais ēdiens – pelēkie zirņi – ir veselīgs un uzturvielām bagāts produkts. Tas ir unikāls, mūsu valstij raksturīgs produkts.

Latvieši gadu simtiem ir ēduši zirņus. Jau pirms mūsu ēras zirņi un pupas ir bijis viens no galvenajiem ēdieniem. No zirņiem gatavoja putru, zupu, kotletes un pat pankūkas. 17. gadsimtā no Amerikas ievada kartupeļus un cilvēki zirņus vairs neēda tik bieži. Iemesls – kartupeļus var ātrāk pagatavot, bet zirņi pirms tam vēl jāizmērcē. Arī mūsdienās tas ir viens no iemesliem, kāpēc ēdam mazāk pelēkos zirņus. Ja zirņus neiemērc iepriekšējā vakarā, tad tie jāvāra ļoti ilgi.

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

3. pielikums

Ziemassvētki sabraukuši
Rakstītām kamanām;
Zirņi, pupas, rācenīši
Ziemassvētku kamanās.

(Latviešu tautasdziesma)

ZIRŅA BĒRNI

Zirņa bērni salīduši
Siltā pākstes gultiņā –
Pašā vasarkarstumā
Saseguši divkārt segas.
Atnāk ziema, atnāk sala –
Siltā gulta salūzusi,
Siltās segas nokritušas:
Pliki aiztek zirņa bērni.

(Rainis)

Kārļa Kazāka *dziesma „Zirņa bērni”*

Filmu studijā „Animācijas brigāde”
izveidota animācijas filma
„Zirņa bērni” (*ieskats*)

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

4. pielikums

Latvijas pelēkajam zirnim

AR ŠO GODA RAKSTU TIEK APLIECINĀTS,
KA LATVIJAS PELĒKO ZIRNI AIZSARGĀ
EIROPAS SAVIENĪBAS LIKUMI.
LATVIJAS PELĒKAJAM ZIRNIM ŠIS GODS TIEK
PIEŠĶIRTS, JO TAS AUG TIKAI LATVIJĀ.
NO ŠĪ BRĪŽA LATVIJAS PELĒKAIS ZIRNIS VAR
NĒSĀT ŠO GODA ZĪMI:

LATVIJAS PELĒKAIS ZIRNIS IR PIRMAIS NO LATVIJAS
PRODUKTIEM, KAM PIEŠĶIRTS ŠĀDS GODS.

TIKŠANĀS AR PELĒKO ZIRNI

5. pielikums

PELĒKĀ ZIRŅA
PĀKSTS
KOMPOSTS

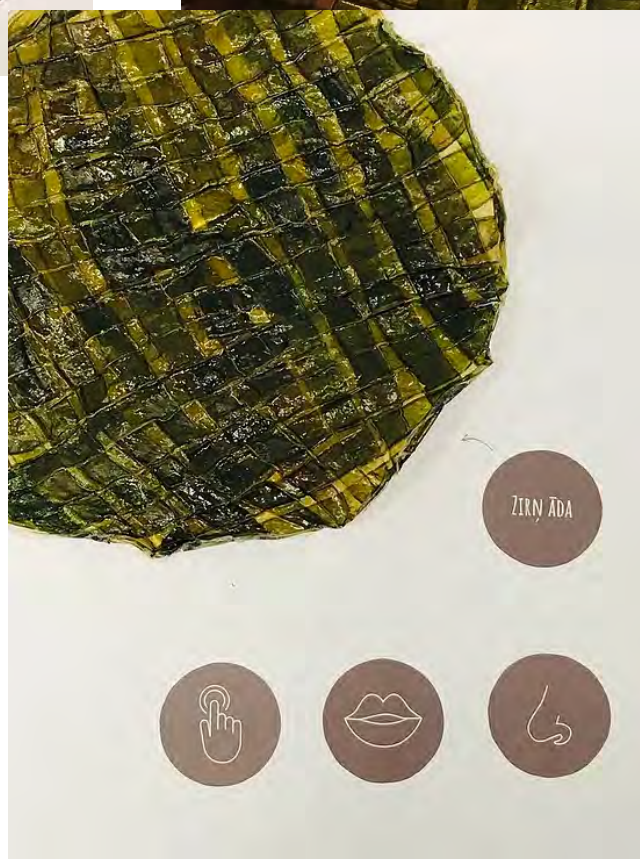
ĒDIENS
MATERIĀLS

UZTURVĒRTĪBA
BIOPLASTIKA

OLBALTUMVIELAS
PRIEKŠMETI

<https://aigabeinarovica.wixsite.com/design/copy-of-telpiskas-grafikas?lightbox=dataItem-k9zoq2pg>

VITAMĪNU RALLIJS

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, dabaszinības, vizuālā māksla.

Metode

Spēle „Vitamīnu rallijs”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Izzina dažādu dārzeņu un augļu nozīmi uzturā.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Reflektē par savām zināšanām un izpratni par veselīgu uzturu.

1.

Galda spēle „Vitamīnu rallijs” (1. pielikums). Spēli var spēlēt gan tēmas par dārzeņiem un augļiem ievaddaļā, gan noslēgumā.

2.

Pēc spēles aicinām izmantot metodi „Aizliegtie vārdi”. Katrs skolēns izvēlas vienu augli vai dārzeni un uzraksta 5 vārdus, ko visbiežāk lieto, aprakstot to. Pēc vārdu saraksta izveides skolēns uzzina nākamo uzdevumu – veidot aprakstu par izvēlēto augli vai dārzeni, neizmantojot nevienu no sarakstā iekļautajiem vārdiem. Skolēni var izmantot sinonīmu vārdnīcu. Skolēni pēc kārtas lasa savu aprakstu, pārējie min, par kuru augli vai dārzeni tas veidots. Pēc katra apraksta nolasīšanas un atminēšanas tiek dots laiks, lai skolēni retāk dzirdētos vai nezināmos vārdus ierakstītu vārdnīcā, tādējādi pilnveidojot vārdu krājumu.

Skolotāja piezīmes

VITAMĪNU RALLIJS

1. pielikums

SĀKUMS

VITAMĪNU RALLIJS

BEIGAS

Nosauc 5 Latvijas ogas!

Nosauc trīs darbības vārdus, kas saistās ar dārzeņiem!

Nosauc vietu, kur aug dārzeņi!

Tu esi uzņēmies daudz vitamīnu. Skrien 3 lauciņus uz priekšu!

Nosauc iemeslu, kāpēc augļa vai dārzeņa miza var saturēt pesticīdus!

Tu apēdi ko neveselīgu. Tev trūkst enerģijas. Izlaid vienu gājieni!

Nosauc produktu, ko ražo no augļiem!

Nosauc dzeltenu augli!

Nosauc 3 dārzeņus, kuri aug Latvijā!

Nosauc svarīgāko iemeslu, kāpēc jāēd augļi un dārzeņi!

Tu esi uzņēmies daudz vitamīnu. Skrien 3 lauciņus uz priekšu!

Nosauc augli, kurš tev garšo vislabāki!

Nosauc mums ievēd apelsīnus!

Tu apēdi ko neveselīgu. Tev trūkst enerģijas. Izlaid vienu gājieni!

Nosauc sarkamu ogu!

Kāpēc Latvijā jāizvēlas ābols, nevis apelsīns?

Tu esi uzņēmies daudz vitamīnu. Skrien 3 lauciņus uz priekšu!

Tu apēdi ko neveselīgu. Tev trūkst enerģijas. Izlaid vienu gājieni!

Nosauc ēdienu, kurā izmanto dārzeņus!

Nosauc oranžu dārzeņi!

Nosauc augli ar cietu mizu!

Tu esi uzņēmies daudz vitamīnu. Skrien 3 lauciņus uz priekšu!

Nosauc ogu ar kauliņi!

Nosauc garšas formas dārzeņi!

Tu apēdi ko neveselīgu. Tev trūkst enerģijas. Izlaid vienu gājieni!

Nosauc augli, kas satur C vitamīnu!

Nosauc dārzeņi, ko lieto uzturā visbiežāk!

Tu esi uzņēmies daudz vitamīnu. Skrien 3 lauciņus uz priekšu!

Nosauc lielāko Latvijas ogu!

Tu apēdi ko neveselīgu. Tev trūkst enerģijas. Izlaid vienu gājieni!

Nosauc augļus, kuri aug kokos!

STOP LIEKĀM LIETĀM!

Izglītības posms

6. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, matemātika, latviešu valoda.

Metodes

Spraudnis ietver eksperimentu „Pirkumu dienasgrāmatā”, domāšanas rutīnu „Agrāk es..., bet tagad es...” un radošo pētījumu par preces dzīves ciklu.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Darbojas ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, jēgpilni un radoši lietojot atkārtoti izmantojamus materiālus.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Analizējot personīgo pieredzi, skaidro, kā atbildīgi iegādāties un patērēt dažādus produktus.

1. Ierosmei izlasiet Dzidras Rinkules Zemzares poēmu „Gribulītis” vai noskatieties animācijas filmu „Gribulītis”.

2. Skolēni piedalās eksperimentā, kurā iztēlojas, ka viņiem tiks uzdāvināts pilnīgi viss, ko viņi 3 minūšu laikā spēs uzrakstīt uz lapas. Aiziet – 3 minūtes!

4. Skolēni veido savu Pirkumu dienasgrāmatu (1. pielikums). Pirkumu dienasgrāmatas mērķis – reģistrēt pirkumus (nepārtikas preces) un analizēt vajadzības un vēlmes, sajūtas, kas pārņēma pirkuma veikšanas brīdī. Pirkumu dienasgrāmatu var aizpildīt ilgākā laika posmā vai ierakstīt tikai pēdējos pirkumus, ko atceras. Pēc Pirkumu dienasgrāmatas aizpildīšanas paveikto pārrunā ar solabiedru. Pēc sarunas katrs skolēns uzraksta secinājumu, radušās pārdomas. Uzdevums – 3 minūtes, neatraujot roku no lapas, skolēni raksta visu, kas nāk prātā. Uzrakstītais nav jālasa citiem.

3. Pēc tam skolēni pārrunā savus sarakstus: cik katrs spēja uzrakstīt, ko ir uzrakstījis, kā jutās rakstot, izvērtē, kuras no šīm lietām ir noderīgas, nepieciešamas, kuras nē, kuras pirktu, ja būtu tāda iespēja, un kāpēc, kuras nepirktu un kāpēc.

6. Skolēni izvēlas vienu pirkumu (produktu) no savas dienasgrāmatas. Veic pētījumu par šī produkta dzīves ciklu no izejmateriālu ieguves, ražošanas, tirdzniecības un lietošanas, līdz produkts vairs nav lietojams. Dzīves ciklu attēlo zīmējuma veidā. Ja produkts sastāv no vairākiem materiāliem, shēmu var zīmēt katram materiālam atsevišķi. Lai izprastu pilnībā izvēlēta produkta ietekmi uz apkārtējo vidi, apraksta arī iepakojumu.

5. Pēc dienasgrāmatas aizpildīšanas skolēni analizē patēriecības negatīvo ietekmi uz vidi un to, kā mēs varam to samazināt, dzīvojot pēc aprites ekonomikas principiem. Izrunā ar skolēniem viena produkta dzīves cikla ceļu. Piemērs, ej.uz/produktu_dzives_cikls Internetā var atrast daudz filmiņu, spēļu, izziņas materiālu par šo tēmu, piemēram: www.youtube.com/watch?v=qYVHQHzqwAw www.urda.lv/lv/zanis/speles www.youtube.com/watch?v=-kVmiBEzniA (angļu valodā ar subtitriem latviešu valodā)

7. Paveikto pārrunā ar solabiedru. Sarunai seko noslēguma daļa – domāšanas rutīna „Agrāk es..., bet tagad es ...”. Katrs skolēns papildina šo teikumu, piemēram, „Agrāk es nedomāju, kā ražo lietas, ko pērkam, bet tagad es sāksu par to vairāk interesēties.” Un min vismaz vienu apņemšanos, ko veidos kā paradumu, lai samazinātu neapdomīgās patēriecības ietekmi uz vidi, pamato savu izvēli.

Skolotāja piezīmes

MAN, LŪDZU, PICU!

Izglītības posms

7. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, latviešu valoda, ģeogrāfija, vizuālā māksla.

Metodes

Informācijas meklēšana, apkopošana un komiksu veidošana.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Salīdzina dažādu tautu ēdienu gatavošanas tradīcijas. Izmanto garšvielas ēdiena garšas bagātināšanā, uzlabošanā.

Spraudņa sniedzamais rezultāts

Iepazīst citu tautu raksturīgākos ēdienus, produktus un garšvielas.

1. Ievadjautājums: „Kas vieno šos vārdus – *Margarita, Salami, Peperoni, Super, 4 sieru*”? Tās ir dažādas picas.
 - Kuras valsts nacionālais ēdiens ir pica? Kādus valstu nacionālos ēdienus skolēni vēl zina?

2. Skolēni veic pētījumu, aizpildot tabulu ar vismaz 3 dažādu valstu raksturīgākajiem ēdieniem un garšvielām (1. pielikums).

3. **Komiksa veidošana**
Komiksa veidošanā (3. pielikums) izmanto pasaku par kukulīti (2. pielikums). Tikai šoreiz no mājām aizbēg picas pamatne. Pica nonāk 3 dažādās Eiropas Savienības valstīs, un katras valsts pavārs tai mēģina uzlikt virsū savai zemei raksturīgos produktus un garšvielas. Valstis izvēlas komiksa autors.

4. Noslēgumā var arī pagatavot picu, kā arī apgūt dažas frāzes itāļu un citās valodās, kurās picas cepēji komiksā runā.

Skolotāja piezīmes

MAN, LŪDZU, PICU!

1. pielikums

Valsts	Produkti un garšvielas, kas raksturo šo valsti	Kā tu to uzzināji?
1.		
2.		
3.		

MAN, LŪDZU, PICU!**2. pielikums****PAR PASAKAS GALVENO VARONI – PICU**

Vārds „pica” nāk no itāļu valodas. Tas nozīmē „pīrāgs”. Tradicionāli pica ir cepeškrāsnī cepts plācenis, kas pārklāts ar nelielu daudzumu olīveļļas, kā arī tomātu mērci un sieru. Picas pārklājums ir atkarīgs no reģiona un kultūras – arī Itālijā ir neskaitāmi picu varianti.

Uzskata, ka pica ir cēlusies no Neapoles. Tolaik tur pica tika dēvēta par plāceni ar tomātiem, taču jau pirms aptuveni 130 gadiem picai sāka pievienot arī sieru. Picai ir arī sava svinamā diena – tas ir 9. februāris.

Pārveido latviešu tautas pasaku par komiksu! Norise – Itālija, galvenā varone – pica.

Nosacījums – pica nonāk trīs dažādās valstīs, nevis pie kaķa, suņa un vilka.

Reiz mazā mājiņā dzīvoja ļoti nabadzīgi vecīši. Viņiem nebija nekā ēdama. Viņi saslaucīja saujiņu miltu, iejauca kazas pienā un izcepa kukulīti. Nolika to uz loga, lai tas atdzistu. Kukulītis nolēca no loga un aizbēga.

Ceļā viņu satiek kaķis. Kaķis saka: „Kukulīt, es tevi ēdīšu!”

Bet kukulītis atsaka: „Neēd vis mani, es tev pastāstīšu pasaku. Mani izcepa no saujiņas miltu un nolika uz loga, lai es atdzistu. Es aizbēgu no vecīša un vecenītes, no tevis, kaķīt, arī aizbēgšu!”

Kamēr kaķis kukulīša pasaku klausās, viņš jau ir gabalā. Tālāk ejot, kukulītis satiek suni. Suns viņam prasa: „Kur skriesi? Es tevi ēdīšu!”

Bet kukulītis sunim atkal stāsta savu pasaku.

Kamēr suns klausās, kukulītis jau ir gabalā. Mežā viņam pretī nāk vilks. „Kukulīt, es tevi ēdīšu!” vilks saka. Kukulītis lūdzas, lai vilks viņu neēd, un atkal sāk stāstīt savu pasaku.

Kamēr vilks pasaku klausās, kukulītis aizbēg. Pēdīgi viņš satiek lapsu. Tā saka: „Kukulīt, es tevi ēdīšu!”

„Neēd vis mani, lapsiņ, es tev pastāstīšu pasaciņu. Lapsa saceļ ausis un saka uz kukulīti: „Es slikti dzirdu, uzkāp man uz auss un stāsti vēlreiz!”

Kukulītis kāpj arī. Bet lapsa pamet galvu uz augšu, saķer kukulīti mutē un apēd. Ko tu gudrai padarīsi!

MAN, LŪDZU, PICU!

3. pielikums /1

Komikss ir stāsts, ko veido dažādi elementi.

Paši svarīgākie ir **attēls** un **teksts**. Pas-katīsimies, kā tas darbojas!

ATTĒLS

Lai radītu attēlu, tev vajadzēs **linijas**, **formas** un **krāsas**. Tās var būt tādas, kas tev patīk, vai arī tādas, ar kurām tev ir viegli strādāt. Droši izmanto vienkāršus elementus! Un padomā, kā ar tiem vari attēlot emocijas!

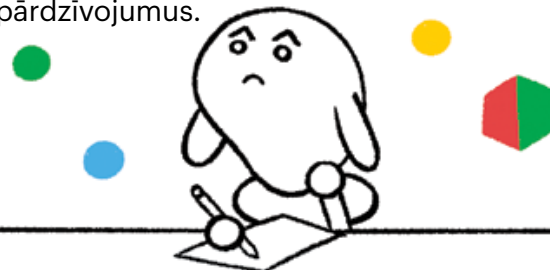

Šos elementus vari izmantot kā materiālus, lai veidotu sarežģītākus zīmējumus, piemēram, **tēlus**, **priekšmetus** un **fonus**.

TEKSTS

Divi galvenie teksta veidi komiksos ir **stāstījums** un **dialogs**. **Stāstījuma** piemērs ir šis teksts, ko šobrīd lasi. Lielākoties stāstījums tiek novietots attēla augšā vai apakšā un piešķir attēlā redzamajam plašāku kontekstu, taču ne burtiski pas-kaidro attēlu! Stāstījumu var izmantot arī, lai atspoguļotu tēla domas vai iekšējos pārdzīvojumus.

Dialogu starp tēliem parasti atspoguļo runas burbuļos.

Atceries, ka tu vari spēlēt ar burbuļa formu, lai attēlotu dažādas emocijas un runas veidus!

MAN, LŪDZU, PICU!

3. pielikums /2

STĀSTS

Daudzi komiksu mākslinieki vispirms uzzīmē skici un/vai pieraksta savas idejas. Padomā par to, **kādu** stāstu, **kā** un **kāpēc** vēlies izstāstīt, kā arī - **kas** ir tavi stāsta varoņi un **kur** tie atrodas. Atvēli sev mazliet laika, lai uzzīmētu un/vai pierakstītu visu (un jebko!), kas iešaujas prātā. Neraizējies par to, ka stāstā nav nekādas kārtības - mēs vēl tikai radām idejas!

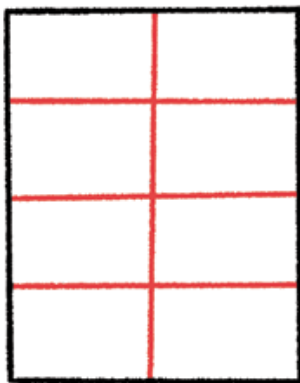

Tiklīdz spēj stāstu vizualizēt (savā galvā vai uz papīra), sāc to sadalīt **galvenajos notikumos**, lai izveidojas **stāsta scenārijs**. Tu vari mainīt notikumu secību darba gaitā.

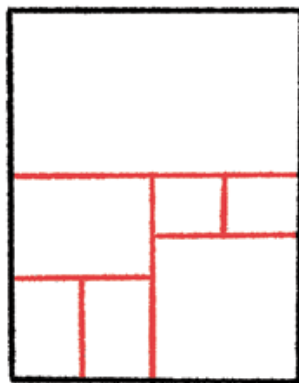

STRUKTŪRA

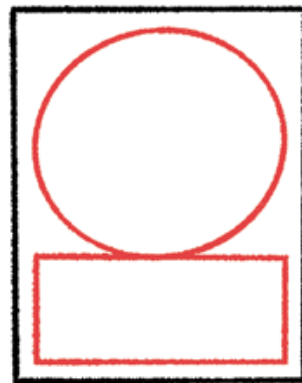
Tagad mums ir visi pamatelementi, lai tos savienotu kopā un radītu komiksu! Ir daudz veidu, kā veidot lapas kompozīciju. Un katram no tiem ir savas priekšrocības un trūkumi. Izvēlies to, kas šķiet visatbilstošākais tavam stāstam. Mēs parādīsim trīs piemērus, lai palīdzētu tev sākt!

Vari sadalīt lapu vienāda izmēra laukumos - tos sauc par **paneļiem** (gluži kā blokmāju sastāvdaļas!) ...

... vai arī ļauj stāstam tev parādīt priekšā, kuri attēli ir vissvarīgākie, tā tu pamanīsi, kuriem vajadzēs vairāk (vai mazāk!) vietas...

... vai arī ļauj kompozīcijai vaļū - eksperimentē un stāsti savu stāstu brīvā formā!

Vēl ir daudz dažādu veidu, kā zīmēt komiksus! Katram māksliniekam ir savi paņēmieni un tehnikas. Nebaidies izmēģināt dažādus veidus, pētīt un mācīties no citiem! Šis ir tikai sākums!

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA

Izglītības posms

8. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, latviešu valoda, sociālās zinības.

Metodes

Spēle, projekta žurnāla veidošana, domāšanas stratēģija “Un, un, un...”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Veido biznesa plānu vai mācību uzņēmumu, iegūst praktisku pieredzi, plānojot nepieciešamos resursus, un izgatavo dizaina risinājumu.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Patstāvīgi vai sadarbībā ar citiem plāno, apraksta, izstrādā dizaina risinājuma procesu.

1. Stundas sākumā tiek spēlēta radoša spēle „10 dzīvības”. Katrs skolēns izvēlas un paņem rokās vienu priekšmetu. 5 minūšu laikā ir jāizdomā vismaz 10 šī priekšmeta izmantošanas iespējas, neskaitot ierasto. Pēc 5 minūtēm katrs skolēns izvēlas 3 no 10 izdomātajām, kas liekas visinteresantākās. Tās arī demonstrē pārējiem. Klase izvēlas un ar aplausiem godina 5 interesantākās idejas.

2. Informācija par aprites ekonomiku, īpaši otrreizējo pārstrādi:
<https://www.urda.lv/lv/zanis>
<https://www.ptac.gov.lv/lv/aprites-ekonomikas-koncepts>

3. Skolēni grupās meklē internetā priekšmetus vai apģērbu, kas ražoti otrreizējā pārstrādē vai radoši izmantojot pamatfunkcijām vairs nederīgas lietas. Katra grupa izlozē savu tēmu: apģērbs, aksesuāri, interjera priekšmeti, mēbeles, sporta inventārs un izklaide. 15 minūšu laikā internetā vai citos avotos grupai jāatrod 5 interesanti piemēri un jāizveido prezentācija par tiem. Nosacījums – vienam piemēram ir jābūt no Latvijas māksliniekiem, ražotājiem.

5. Pēc projekta īstenošanas var lietot atgriezeniskās saites stratēģiju „Un, un, un, un”. Skolēniem tiek piedāvāts atvērts jautājums, kas jāpapildina ar savām domām. Piemēram, otrreizējā pārstrādē un ..., un ..., un ... Cik garu teikumu katrs skolēns var izveidot?

4. Projekta darbs, kas sastāv no vairākiem soļiem un ietver plašu prasmju spektru. Tiek veidots projekta žurnāls ar soļiem, kas skolēniem jāveic (1. pielikums).

Skolotāja piezīmes

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA**1. pielikums / 1****Produkta ražošana un virzīšana tirgū****I IEVADS**

Jūsu grupai ir jārada produkta ideja, tas jāražo, jāveido tā iepakojums un stratēģija, kā to ieviest tirgū. Lai paveiktu minēto uzdevumu, grupai ir jāvadās pēc dotās instrukcijas un jāizpilda visi darba posmi, veicot piezīmes darba lapā.

Produkts, ko ražosiet: _____

II LAIKA MENEDŽMENTS

Jūs veiksiet plānošanas (2–4 stundas) un ražošanas darbu (4–6 stundas), kā arī radīsiet iepakojumu (2–4 stundas) un plānu virzīšanai tirgū (2–4 stundas), noslēgumā veidosiet video un iekārtosiet telpu (galdu) produkta prezentācijai (1–2 stundas).

III PIENĀKUMU SADALĪJUMS

Lai pilnvērtīgi veiktu uzdevumu, katram grupas biedram jāpilda konkrēts uzdevums. Lūdzu, aizpildiet tabulu, kurā norādiet, kāds ir katra grupas biedra pienākums/atbildība. Sadalot pienākumus, ņemiet vērā:

- 1) katra komandas dalībnieka īpašās prasmes;
- 2) darbu plānošanu atbilstoši instrukcijai.

Vārds	Īpašās prasmes	Atbildība projekta īstenošanas laikā

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA

1. pielikums / 2

Produkta ražošana un virzīšana tirgū

IV DARBA PLĀNOŠANAS RĪKS

1. Idejas radīšana

Iedomājieties sevi kā konkurētspējīgu ražotāju Eiropas tirgū un izveidojiet zīmolu un logo jūsu produktam! Darba izstrādes laikā jūs radīsiet viena produkta prototipu. Plānojot darbu un domājot par produkta īpašībām un dizainu, aizpildiet plānošanas rīku!

Iezīme	Komentārs/izvēle/piezīmes
<p>Produkts</p>	
<p>Kam produktu pārdosiet – mērķauditorija</p> <p>Izvēlieties pēc iespējas precīzāku mērķauditoriju pēc vecuma, dzimuma, nodarbošanās utt.!</p> <p>Kāpēc mērķauditorijai jūsu produkts ir vajadzīgs? Kādu problēmu tas risina?</p>	
<p>Zīmols</p> <p>Izvēlieties 3–5 atslēgvārdus (atribūtus), kas raksturo jūsu produkta zīmolu!</p>	
<p>Logo un sauklis</p> <p>Uzskicējiet savu produkta logo ar saukli!</p>	

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA

1. pielikums / 3

2. Idejas projektēšana

Iezīme	Komentārs/izvēle/piezīmes
<p>Produkta un tā dizaina ierosmes avoti</p> <p>Precizējiet, kur guvāt iedvesmu/idejas konkrētā produkta un tā dizaina izstrādē!</p>	
<p>Produkta forma, īpašības</p> <p>Aprakstiet, kāds būs jūsu produkts!</p>	
<p>Iepakojuma dizains</p> <p>Kādi būs galvenie produkta iepakojuma dizaina elementi?</p>	
<p>Iepakojums</p> <p>Uzskicējiet sava produkta iepakojumu!</p>	
<p>Salīdzinājums</p> <p>Ar ko jūsu produkts ir labāks par citu piedāvātajiem līdzīgiem produktiem?</p>	
<p>Produkta un tā iepakojuma ilgtspēja</p> <p>Kā jūsu produkts atbilst ilgtspējīgam resursu lietojumam?</p>	
<p>Pielietojums</p> <p>Kā jūsu produktu var izmantot? Vai tas ir ērti/praktiski lietojams?</p>	
<p>Reprezentācija</p> <p>Kādas vērtības parāda/reprezentē jūsu produkts? Vai tās ir skaidri saskatāmas? Kā tās pamanīs patērētājs?</p>	

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA

1. pielikums / 3

3. Produkta izgatavošana

Iezīme	Komentārs/izvēle/piezīmes
<p>Materiālu izvēle Norādiet, kādus materiālus izmantosiet produkta un tā iepakojuma ražošanā!</p>	
<p>Kāda būs tehnoloģija? Īsi komentējiet, kuras ir būtiskākās lietas, kas jāņem vērā, ražojot jūsu produktu!</p>	
<p>Vienības izmaksas Aprēķiniet produkta un tā iepakojuma vienas vienības izmaksas, ņemot vērā produkta izejvielu cenu, kas norādīta pie jums pieejamajiem izejmateriāliem!</p>	
<p>Darba rīki/ierīces Norādiet, kādas ierīces izmantosiet produkta gatavošanas laikā!</p>	
<p>Etīketes Aprakstiet, kā jūs veidosiet etīketes un kā tās tiks piestiprinātas pie produkta!</p>	

DIZAINS UN DIZAINA DOMĀŠANA

1. pielikums / 4

4. Produkta reklāma

Kad produkts ir izstrādāts, ir laiks domāt par to, kā jūs pastāstīsiet mērķauditorijai par savu produktu. Jūsu uzdevums ir izveidot reklāmu, kurā jūs pastāstāt par produkta plānošanu, ražošanu un virzīšanu tirgū, uzrunājot potenciālos klientus.

Reklāmas veidošanas nosacījumi:

1. Ilgums – līdz pusotrai minūtei.
2. Forma – video bez montāžas (vienā kadrā) vai cits tehniskais risinājums.
3. Jāiekļauj atsauce uz produkta nosaukumu, veidu, īpašībām.
4. Jāuzsver tā ilgspēja un pozitīvā ietekme uz indivīdu un sabiedrību.
5. Jānosauc produkta sauklis un jāparāda produkts.

5. Produkta prezentācijas telpas iekārtošana

Katra grupa prezentēs savu produktu. Apmeklētāji novērtēs, kurš no dotajiem produktiem viņus uzrunā, ir kvalitatīvs un atbilst produkta izstrādes vadlīnijām (1.–4. daļa).

TAUTASTĒRPS

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Dizains un tehnoloģijas, ģeogrāfija, vizuālā māksla, sociālās zinības.

Metodes

Informācijas avotu izpēte, Venna diagramma, domāšanas rutīna „Valodas rāmis”.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar dizaina un tehnoloģiju programmas paraugu

Raksturo etnogrāfiskā tautastērpa, tā rotāšanas un valkāšanas tradīcijas.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Raksturo dažādu valstu nacionālos tērpus un salīdzina tos, izmantojot pašu radīto kritēriju kopu.

1. Stundas sākumā skolēni atbild uz jautājumiem: „Vai, ienākot klasē, var noteikt, kurā valstī mēs esam?”, „Kas mūsdienās vizuāli atšķir cilvēkus?”, „Kas agrāk viņus atšķīra?”

2. Skolotājs aicina skolēnus pievērst uzmanību tautastērpiem kā daļai no nacionālās kultūras un apdomāt, kas ir kopīgs dažādu Eiropas valstu tautastērpiem. Idejas tiek fiksētas Venna diagrammā. Papildu informācija ej.uz/letonika_tautasterps, www.youtube.com/watch?v=DFCRqEn4rM0 u. c. interneta resursi.

3. Eiropas Savienības sauklis „Vienoti dažādībā”. Kā Eiropas Savienība sekmē katras valsts kultūras saglabāšanu.
europa.eu/european-union/topics/culture_lv,
www.europarl.europa.eu/factsheets/lv/sheet/137/kultura

4. Lai veidotu stāstu par Eiropas valstu nacionālajiem tērpiem, skolēniem tiek piedāvāts informācijas avots – pastmarkas (1. pielikums), kā arī var izmantot internetā pieejamos informācijas avotus. Skolēni strādā grupās, papildina un aizpilda tabulu (2. pielikums). Sākumā tiek apskatīti piedāvātie kritēriji un papildināti ar jauniem, apkopojot atbilstošu informāciju.

5. Noslēgumā skolēni apkopo uzziņāto, lietojot valodas rāmi (3. pielikums). Skolēniem jāuzraksta pieci teikumi, un katram no tiem jāsākas ar vienu no piedāvātajiem teikumu sākumiem.

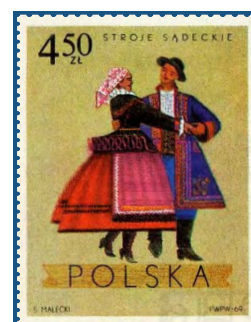
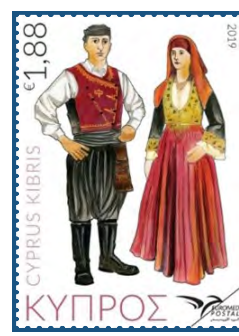
Skolotāja piezīmes

TAUTASTĒRPS

1. pielikums

Eiropas
Savienības
māja

TAUTASTĒRPS

2. pielikums

Kritērijs	Valstis	Latvija	Igaunija	Polija
Uzraksti pirmo vārdu, kas nāk prātā, redzot šo tautastērpu						
Uzraksti vienu lietu, kas tevi pārsteidz šajā tautastērpā						
Uzraksti jautājumu, kas tev rodas, skatoties uz šo tautastērpu						

TAUTASTĒRPS

2. pielikums

<p>Ievads</p>	<p>Interesanti, ka _____</p> <p>_____</p> <p>Nozīmīgi _____</p> <p>_____</p> <p>Līdz šim nezināju _____</p> <p>_____</p>
<p>Salīdzini un izcel</p>	<p>Salīdzinot _____</p> <p>_____</p> <p>No otras puses _____</p> <p>_____</p> <p>Lai arī _____</p> <p>_____</p> <p>Tajā pašā laikā _____</p> <p>_____</p>
<p>Papildu idejas</p>	<p>Papildinot _____</p> <p>_____</p> <p>Tad _____</p> <p>_____</p> <p>Vēl jo vairāk _____</p> <p>_____</p>
<p>Eiropas vērtības</p>	<p>Tautastērpi reprezentē šādu/-as Eiropas vērtību/-as:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cieņa, - brīvība, - vienlīdzība, - cilvēktiesības, <p>_____,</p> <p>jo _____</p>
<p>Secinājumi</p>	<p>Noslēgumā _____</p> <p>_____</p> <p>Ir izcelts, ka _____</p> <p>_____</p> <p>Var secināt, ka _____</p> <p>_____</p>

Latviešu valoda

VIENOTI DAŽĀDĪBĀ – IKDIENĀ UN SVĒTKOS

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, dabaszinības.

Metodes

Domāšanas stratēģija „Redzi, domā, izvirzi idejas” un darbs ar tekstu.

Temats un apakštemats latviešu valodas programmas paraugā

Gadalaiku valoda. Svētki pasaulē.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Iepazīst citu tautu tradīcijas. Mācās raksturot un salīdzināt informāciju lasītā tekstā.

Iegūst un salīdzina informāciju, kā Ziemassvētkus atšķirīgi svin dažādās Eiropas valstīs. Nosaka atslēgvārdus. Veido informatīvu ilustrāciju, izmantojot iegūto informāciju.

- 1.** Skolēni apskata fotogrāfijas (1. pielikums) un atbild uz jautājumiem:
- Kas vieno fotogrāfijas? (Redzi!)
 - Par ko fotogrāfijas stāsta? (Domā!)
 - Ko var secināt, tās apskatot? (Izvirzi idejas!)

- 2.** Katrs skolēns izlozē vienu teksta fragmentu par Ziemassvētku tradīcijām kādā no Eiropas valstīm (2. pielikums). Tad skolēni apvienojas pāri ar ģeogrāfiski tuvāko kaimiņvalsti. Lai atkārtotu valstu atrašanās vietas, izmantojiet Eiropas karti! Klasē arī galdus un krēslus var izvietot atbilstoši valstu atrašanās vietai.

- 4.** Visus zīmējumus saliek kopā, un katrs individuāli izlozē vienu no tiem. Uzdevums – izmantojot pilno tekstu (2. pielikums), atšifrēt, par kuru no valstīm ir veidots zīmējums. Kad valsts atminēta, zīmējums jāpapildina ar tik nozīmīgiem vārdiem par Ziemassvētku tradīcijām šajā valstī, cik burtu ir valsts nosaukumā.

- 3.** Skolēni veido informatīvu ilustrāciju „Ziemassvētku tradīcijas” par abām valstīm. Noteikums – zīmējumi netiek papildināti ar tekstuālu informāciju!

- 5.** Skolēni salīdzina kopīgo un atšķirīgo Eiropas valstu Ziemassvētku tradīcijās, kā arī iepazīst Eiropas Savienības saukli „Vienoti dažādībā”. Saruna par citām jomām, kas Eiropas valstu iedzīvotājiem ir kopīgas un atšķirīgas. Kā mēs izzinām, iepazīstam atšķirīgo? Vai atšķirīgi cilvēki var draudzēties? Pastāsti par šādu draudzību!

Skolotāja piezīmes

1. pielikums

VIENOTI DAŽĀDĪBĀ – IKDIENĀ UN SVĒTKOS

2. pielikums / 1

Valsts	Ziemassvētku tradīcijas
<p>Latvija</p> 	<p>Ziemas saulgrieži jeb Ziemassvētki ir gaismas svētki. Tad ir gada visīsākā diena un garākā nakts. Saulgriežu diena gan ir 22. decembrī, bet, sajaucoties seno latviešu tradīcijām un kristīgajām tradīcijām, Ziemassvētku vakaru atzīmējam 24. decembrī.</p> <p>Seni ticējumi vēsta, ka Ziemassvētku vakarā jāēd deviņas reizes, tad nākamais gads būs bagāts. Galdā jāliek un noteikti jāapēd zirņi un pupas, lai nākamajā gadā nebūtu jāraud.</p> <p>Stāsta, ka Ziemassvētku eglītes rotāšanas tradīcija esot radusies tieši pie mums. Tas noticis pirms vairāk nekā 500 gadiem Rīgā. Par prieku bērniem egle krāšņi rotāta ar lentēm un rotaļlietām. Vēlāk šī tradīcija izplatījies visā pasaulē.</p> <p><i>Priecīgus Ziemassvētkus un laimīgu jauno gadu!</i></p>
<p>Lietuva</p> 	<p>Ziemassvētku vakarā daudzi ļaudis dodas uz baznīcu.</p> <p>Uz svētku galda jābūt 12 ēdieniem. Starp tiem noteikti jābūt <i>kūčiukai</i> cepumiņiem ar magoņu pienu. Šos cepumus cep tikai Ziemassvētkos.</p> <p>Lietuviešiem ir tradīcija, ka uz Ziemassvētku galda tiek uzklāti salmi, tiem pa virsu galdauts un tad uzlikti ēdienu šķīvji. Katrs velk no galdauta apakšas salma kātu. Kuram garākais salma kāts, tam nākamajā gadā vairāk laimes.</p> <p>Gan bērni, gan pieaugušie aiz durvīm izliek kādu zābaku vai kurpi, lai Ziemassvētku vecītis tajos var ielikt dāvanas.</p> <p><i>Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų!</i></p>
<p>Somija</p> 	<p>Somijā pats svarīgākais ir Ziemassvētku vakars. Tad arī bērni saņem dāvanas.</p> <p>Parasti kāds no ģimenes ir pārgērbies par Ziemassvētku vecīti. Somu bērni viņu sauc <i>Joulupukki</i>, angļiski – par Santa Klausu. Visi pasaules bērni zina, ka Santa Klauss dzīvo Somijas ziemeļos pie polārā loka. Bērni raksta viņam vēstules un lūdz sev dāvanas.</p> <p>Ziemassvētku eglīte tiek greznota ar Somijas karodziņiem, salmu dekoriem un citām rotām.</p> <p><i>Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!</i></p>
<p>Zviedrija</p> 	<p>Zviedru bērniem dāvanas nes rūķīši, kas dzīvo zem mājām. Ziemassvētkos tie apdāvina bērnus. Lai dāvanu saņemtu, visu gadu labi jāuzvedas, jo rūķīši visu redz un zina. Zviedrijas pilsētās, centrālajā laukumā, izliek Ziemassvētku kazu, kas veidota no salmiem. Ziemassvētkos kaza palīdzot rūķīšiem piegādāt bērniem dāvanas. Tās gaidīdami, bērni naktī ber apavos auzas, ar ko kazai cienāties.</p> <p><i>God jul och gott nytt år!</i></p>
<p>Francija</p> 	<p>Francijā Ziemassvētki tiek saukti par <i>Noël</i>, bet Ziemassvētku vecītis – par <i>Père Noël</i> (Tēvs Noels). Ziemassvētku vakarā bērni savas korpītes izliek aiz durvīm, bet nākamajā rītā skrien skatīties, ko Tēvs Noels tajās ielicis.</p> <p><i>Joyeux Noël et bonne année!</i></p>

VIENOTI DAŽĀDĪBĀ – IKDIENĀ UN SVĒTKOS

2. pielikums / 2

Valsts	Ziemassvētku tradīcijas
<p>Itālija</p> 	<p>Itālijā bērni 23. decembrī pārgērbjas par ganiem un apstaigā mājas, lai saņemtu saldumus un naudu. Ir divi viedokļi par to, kas piegādā dāvanas bērniem. Vieni domā, ka to dara Befana – ragana uz slotaskāta. Viņa paklausīgo bērnu zeķes dāsni piepilda ar saldumiem un dāvaniņām. Savukārt citi ir pārliecināti, ka dāvanas caur skursteni īpašā lielā krūzē saliek Burvju Feja. Dāvanas itāļu bērni saņem tikai 6. janvārī. Nerātņi var cerēt vien uz sīpoliem vai ķiplokiem.</p> <p><i>Buon Natale e felice anno nuovo!</i></p>
<p>Polija</p> 	<p>Poļiem ir sena tradīcija, ka Ziemassvētku vakarā zem galdauta jābūt nedaudz salmiem. Ziemassvētku vakarā bērni sagaida pirmo zvaigzni debesīs – tās parādīšanās nozīmē svētku vakariņu sākumu. Bērni pārgērbjas par ķēniņiem, velniem un eņģeļiem un apstaigā kaimiņu mājas, lūdzot naudu vai cienastu.</p> <p><i>Wesołych Świąt i szczęśliwego Nowego Roku!</i></p>
<p>Ungārija</p> 	<p>Ungārijā Ziemassvētku vecītis (Ziemas vectētiņš vai Mikulas) atnāk jau 6. decembrī. Bērniem, pirms viņi iet gulēt, jānotīra un jānovieto savi apavi ārpusē blakus durvīm vai logam. Nākamajā dienā tajos parādās konfektes un rotaļlietas. Bērniem, kuri ir slikti uzvedušies, blakus saldumiem tiek nolikti zeltīti žagari.</p> <p><i>Kellemes karácsonyt és boldog új évet!</i></p>
<p>Īrija</p> 	<p>Katrā māju logā tiek novietotas aizdegtas sveces, kas ir laba vēlējums visiem. Pēc vakariņām uz galda atstāj maizi, pienu, aizdegtu sveci un neaizslēdz durvis. Tas ir apliecinājums, ka ikviens viesis te ir gaidīts. Īri rotātu Ziemassvētku eglīti mājās tur līdz 6. janvārim. Rotājumu noņemšana pirms šī datuma tiek uzskatīta par sliktu zīmi, kas nākamajā gadā var nest dažādas likstas.</p> <p><i>Nollaig Shona agus Athbhliain faoi mhaise duit!</i></p>
<p>Nīderlande</p> 	<p>Nīderlandē pie bērniem ciemos nāk Svētais Nikolass. Pie bērniem viņš atnāk jau 6. decembrī. Svētais Nikolass ir tērpies melni violetā bīskapa tērpā ar augstu bīskapa cepuri galvā. Bērni svētku priekšvakarā izliek savas kurpītes aiz durvīm, ieliekot tajās cukurgraudus, burkānus vai sienu. Visi šie gardumi domāti Svētā Nikolasa zirgiem, kas ir noguruši no tālā ceļa. Nākamajā rītā bērni kurpītes atrod pilnas ar konfektēm un riekstiem.</p> <p><i>Prettige Kerstdagen en een gelukkig nieuw jaar!</i></p>

VALODU KOKS

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture.

Metodes

Spēle „Valodu koks”.

Temats un apakštemats latviešu valodas programmas paraugā

Valodu brīnumainā pasaule. Kādas valodas ir pasaulē?

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Apkopo informāciju par ES valstu valodām, pareizi lieto valodu nosaukumus.

1. Katrs skolēns saņem vienu teikumu (1. pielikums). Staigājot pa klasi, skolēni viens otram lasa savu teikumu un noklausās otra lasīto. Tad dodas tālāk, un tā, kamēr katrs ir nolasījis savu teikumu ne mazāk kā 10 reižu. Pēc šī uzdevuma skolēni atstāta dzirdēto, grafiski attēlojot informāciju ideju zirneklī „Eiropas Savienības valstu valodas”. Kopā tiek atjaunota visa informācija, kas iekļauta 1. pielikumā.

2. Kartīšu spēle „Indoeiropiešu valodu saime”. Spēles mērķis ir rosināt skolēnu interesi un pilnveidot zināšanas par indoeiropiešu valodu saimi, saistot to ar ES oficiālajām valodām. Spēli spēlē grupās, vienā grupā ir pieci skolēni. Komplektā ir 15 spēļu kartītes.

1. Katrs dalībnieks saņem trīs kartītes (2. pielikums) un apskata tās, citiem nerādot. Spēles mērķis ir sakrāt valodu koka viena zara trīs valodas.
2. Katrs dalībnieks klusībā nolemj, kura valodu koka zara valodas krās. Piemēram, viņam ir divas romāņu zara valodas un viena baltu zara valoda. Šajā gadījumā tiks krāsas romāņu zara valodas.
3. Pulksteņrādītāja virzienā skolēni mainās ar lieko kartīti, līdz sakrātas valodu koka viena zara trīs valodu kārtis. Tad spēlētājs neuzkrītoši liek roku galda vidū. Tas, kurš paspēj uzlikt roku tieši uz uzvarētāja rokas, saņem trīs punktus. Nākamais saņem divus punktus. Trešais – vienu punktu. Pēdējais punktu nesaņem. Kartītes sajauc, un spēli sāk no jauna. Skolēns, kurš pirmais saņem 10 punktus, kļūst par uzvarētāju.

3. Pēc spēles skolēni apskata informāciju par Eiropas Savienības oficiālajām valodām:
europa.eu/european-union/about-eu/eu-languages_lv
Lai nostiprinātu zināšanas, noslēgumā skolēni sagatavo kartītes spēlei „Patiesība, meli”, uzrakstot par stundā uzzināto divas patiesības un vienus melus. Katrs lasa uzrakstīto, un pārējie cenšas noteikt, kuri ir meli.

Skolotāja piezīmes

VALODU KOKS

1. pielikums / 1

1. Pasaulē ir vairāk nekā 3000 valodu.

2. Valodu skaitu nevar noteikt precīzi, jo līdz šim visas pasaules valodas vēl nav apzinātas un aprakstītas.

3. Eiropas Savienībā ir 24 oficiālās valodas.

4. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir angļu valoda.

5. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir bulgāru valoda.

6. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir čehu valoda.

7. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir dāņu valoda.

8. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir franču valoda.

9. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir grieķu valoda.

10. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir horvātu valoda.

11. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir igauņu valoda.

12. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir itāļu valoda.

13. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir īru valoda.

14. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir latviešu valoda.

VALODU KOKS

1. pielikums / 2

15. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir lietuviešu valoda.

16. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir maltiešu valoda.

17. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir nīderlandiešu valoda.

18. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir poļu valoda.

19. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir portugāļu valoda.

20. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir rumāņu valoda.

21. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir slovāku valoda.

22. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir slovēņu valoda.

23. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir somu valoda.

24. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir spāņu valoda.

25. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir ungāru valoda.

26. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir vācu valoda.

27. Viena no Eiropas Savienības oficiālajām valodām ir zviedru valoda.

28. Lielākā daļa no Eiropas Savienības oficiālajām valodām pieder pie indoeiropiešu valodu saimes.

VALODU KOKS

2. pielikums / 1

<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS ROMĀŅU ZARS FRANČU VALODA FRANCIJA, BEĻĢIJA, LUKSEMBURGA</p>	<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS ROMĀŅU ZARS PORTUGĀĻU VALODA PORTUGĀLE</p>
<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS ROMĀŅU ZARS ITĀĻU VALODA ITĀLIJA</p>	<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS RIETUMSLĀVU ZARS ČEHU VALODA ČEHIJA</p>
<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS RIETUMSLĀVU ZARS SLOVĀKU VALODA SLOVĀKIJA</p>	<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS RIETUMSLĀVU ZARS POĻU VALODA POLIJA</p>
<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS ĢERMĀŅU ZARS ANĢĻU VALODA ĪRIJA, MALTA</p>	<p>INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS ĢERMĀŅU ZARS NĪDERLANDIEŠU VALODA NĪDERLANDE, BEĻĢIJA</p>

VALODU KOKS

2. pielikums / 2

Eiropas
Savienības
māja

Eiropas
Komisija

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

ĢERMĀNU ZARS

VĀCU VALODA

VĀCIJA, AUSTRIJA, BELĢIJA,
LUKSEMBURGA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

DIENVIDSLĀVU ZARS

HORVĀTU VALODA

HORVĀTIJA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

DIENVIDSLĀVU ZARS

BULGĀRU VALODA

BULGĀRIJA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

DIENVIDSLĀVU ZARS

SLOVĒŅU VALODA

SLOVĒNIJA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

BALTU ZARS

LATVIEŠU VALODA

LATVIJA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

BALTU ZARS

LIETUVIEŠU VALODA

LIETUVA

INDOEIROPIEŠU VALODU KOKS

BALTU ZARS

PRŪŠU VALODA

MIRUSI
(vairs nelieto)

ZVAIGZNES VISAPKĀRT

Izglītības posms

6. klase

Mācību priekšmeti

Latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, mūzika, sports un veselība.

Metode

Lomu spēle „Zvaigžņu sarunas”.

Temats un apakštemats latviešu valodas programmas paraugā

Zvaigznes visapkārt. Vai jūs zināt šo cilvēku? Latvijas personības pasaulē.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Izprot vārda zvaigzne dažādās nozīmes. Iepazīst pasaulē slavenas Latvijas personības, formulē faktus un viedokļus par tām.

1. Šī nodarbība pilnveido skolēnu zināšanas par dažādu jomu cilvēkiem, kuri guvuši popularitāti un nesuši Latvijas vārdu Eiropā un pasaulē. Spēle aktualizē iepriekšējās zināšanas, kā arī sekmē izpratni un māca izcelt būtisko, kas šo cilvēku raksturo.

3. Lomu izloze. Katrs skolēns izlozē savu lomu (1. pielikums). Tiek dotas 15 minūtes laika, lai lomai sagatavotos, izmantojot tīmeklī pieejamo informāciju. Var gatavoties arī vizuāli vai iestudēt slavenības pozu, attēlot nodarbošanos, izvēlēties piemērotu vidi, aksesuārus.

5. Spēles noslēgumā visas slavenības tiek atklātas. Saruna, kuras slavenības bija vieglāk atpazīt, kāpēc? Ko jaunu skolēni uzzināja spēles laikā?

6. Fakti un viedokļi. Skolēni atkārto, kas ir fakts un kas ir viedoklis. Piemēram, 2017. gadā Mairis Briedis ieguva WBC čempiona titulu. (fakts) Mairis Briedis ir visu laiku drosmīgākais, varonīgākais un stiprākais Latvijas bokseris. Viņš vienmēr uzvar! Latvija lepojas ar Mairi Briedi. (viedoklis) Katrs skolēns izvēlas kādu no Latvijas cilvēkiem, kas, viņaprāt, ir nozīmīgs un nesīs Latvijas vārdu pasaulē. Uzdevums:
- atrast vienu vai vairākus faktus par šo cilvēku;
- uzrakstīt savu viedokli par šo cilvēku.

2. Prāta vētra „Latvijas zvaigznes”. Tiek pierakstītas visas skolēnu idejas, papildinot vārdu un uzvārdu ar nodarbošanos, piemēram, bokseris Mairis Briedis. Prāta vētru var aizstāt, lūdzot katram skolēnam uzrakstīt pirmo personību, kas ienāk prātā, dzirdot frāzi „populārs cilvēks Latvijā”. Vai personības atkārtojas? Vai personības iezīmē jomas, par kurām skolēni interesējas?

4. Spēles laikā skolēni iztēlojas, ka ir satikušies konferences gaitenī. Sarunas ilgst 15–20 minūtes, cenšoties noskaidrot, kas ir pārējie cilvēki. Attēloto personību nedrīkst nosaukt, var tikai atbildēt uz citu uzdotajiem jautājumiem. Piemēram, uz jautājumu Mairim Briedim: „Kāds ir jūsu lielākais sasniegums?” atbilde var būt: „Pasaules čempiona josta.” Kad skolēns sarunbiedru atpazīst, viņš saka paldies, pieraksta minējumu uz lapiņas un sāk sarunu ar nākamo satikto cilvēku.

7. Noslēgumā katrs skolēns izvēlas vienu atslēgas vārdu, ar kuru raksturo izvēlēto slavenību. Savu izvēli pamato!

Skolotāja piezīmes

ZVAIGZNES VISAPKĀRT

1. pielikums / 1

Mairis Briedis

Intars Busulis

Kristaps Porziņģis

Egils Levits

Samanta Tīna

Krišjānis Kariņš

Renārs Kaupers

Vaira Vīķe-Freiberga

Oto Brantevics

Martins Dukurs

ZVAIGZNES VISAPKĀRT

1. pielikums / 2

Aļona Ostapenko

Marija Naumova

Ernests Gulbis

Raimonds Pauls

Gunārs Birkerts

Kārlis Vērdiņš

Vestards Šimkus

Rainis

Toms Ērenpreiss

Kārlis Bardelis

ZVAIGZNES VISAPKĀRT

1. pielikums / 3

Imants Ziedonis

Andris Nelsons

Kārlis Skalbe

Valters Caps

Pēteris Vasks

DOMĀ, PIRMS NOTICI!

Izglītības posms

7. klase

Mācību priekšmeti

Latviešu valoda, dabaszinības, sociālās zinības.

Metode

„Redzi, domā, izvirzi idejas”.

Temats un apakštemats latviešu valodas programmas paraugā

Es, mani draugi un draugu draugi. No ziņu nodošanas vēstures.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Lasa populārzinātniskus tekstus par pasta vēsturi un saziņas veidiem agrāk un mūsdienās. Izprot, ka informāciju uztver un nodod gan rakstveida, gan vizuālā formā; apzināti izvērtē un izmanto dažādus informācijas pasniegšanas veidus.

1. Skolēni iepazīstas ar tekstu un apskata dažādu valstu pastmarkas (1. pielikums). Skolēni atbild uz jautājumiem:

- Kā Grieķijā pārvadāja vēstules un paciņas?
- Kā Čehijā pārvadāja vēstules un paciņas?
- Kā Somijā pārvadāja vēstules un paciņas?

Atbildes tiek uzrakstītas vienā tāfeles pusē.

2. Saruna, kā skolēni zināja atbildes? Vai var paļauties tikai uz pastmarkas dizainā redzamo? Kā pārbaudīt informāciju?

3. Skolēni vēlreiz apskata pastmarku dizainu. Skolotājs uzdod trīs jautājumus (domāšanas rutīna „Redzi, domā, izvirzi idejas”):

- Ko tu redzi pastmarkās?
- Par ko tās stāsta?
- Kādus pieņēmumus tu vari izdarīt?

Atbildes tiek pierakstītas uz tāfeles. Tiek salīdzinātas tagad sniegtās un iepriekš sniegtās atbildes.

4. Noslēgumā katrs skolēns pabeidz teikumu: „Šodien es sapratu/ pārliecinājos/pārdomāju...”

Skolotāja piezīmes

DOMĀ, PIRMS NOTICI!

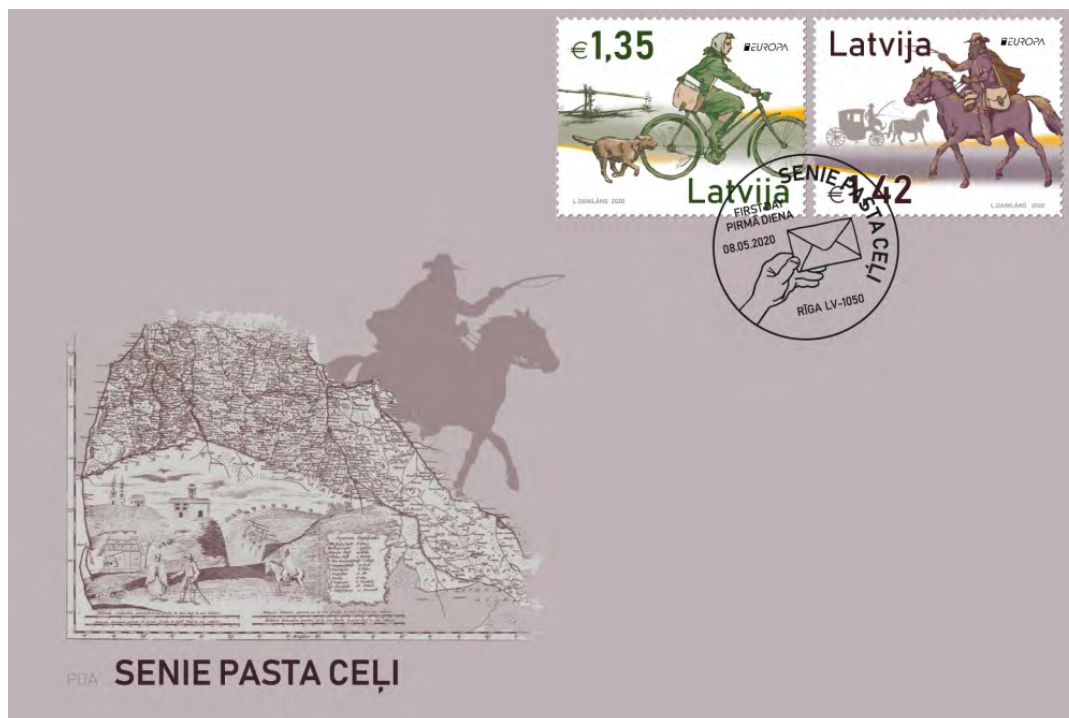
1. pielikums

Katru gadu 9. oktobrī tiek atzīmēta Pasaules Pasta diena.

Visā pasaulē gandrīz 691 tūkstoši pasta nodaļu strādā vairāk nekā pieci miljoni darbinieku. Katru gadu tiek apstrādāti vairāk nekā 320 miljardi vēstuļu un gandrīz 8 miljardi paku sūtījumu.

Eiropas valstu vienotā pastmarku sērija 2020. gadā tika veltīta seno pasta ceļu tematikai. „Latvijas Pasts” šajā sērijā izdeva divas pastmarkas.

Pastmarku un aploksnes autors ir mākslinieks Ludis Danilāns. Uz vienas no pastmarkām mākslinieks atveidojis pasta piegādi ar zirgu, kas vēsta par vairāku gadu simtu senu vēsturi, kad vēstules un citas vērtīgas lietas piegādāja īpaši pasta jātnieki. Savukārt uz otras pastmarkas attēlota pasta piegāde ar velosipēdu. Šo sūtījumu piegādes veidu pastnieki iecienījuši arī mūsdienās.

Citu Eiropas valstu izdotās pastmarkas:

ES CEĻU PIEMINEKLI

1. pielikums / 1

Aa

Āā

Bb

Cc

Čč

Dd

Ee

Ēē

Ff

Gg

Ģģ

Hh

Ii

Īī

Jj

Kk

Ķķ

ES CEĻU PIEMINEKLI

1. pielikums / 2

Ll

Ļļ

Mm

Nn

Ņņ

Oo

Pp

Rr

Ss

Šš

Tt

Uu

Ūū

Vv

Zz

Žž

BŪT SADZIRDĒTAM

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Latviešu valoda, vēsture, ģeogrāfija.

Metode

„Termometrs”.

Temats un apakštemats latviešu valodas programmas paraugā

Miera un konflikta valoda. Dialoga māksla.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Formulē viedokli par aktuālu tēmu, strukturē saziņas gaitu, virza un vada izvērstu sarunu, grupās izvirzot sekmīgus sarunas noteikumus. Veido vēstījumu par izvēlēto tēmu.

1. Skolēni iepazīstas ar sabiedrībā aktuālām tēmām un izvērtē, vai konkrētā tēma viņu domas, emocijas sakarsē vai atstāj vienaldzīgus. Tēmu piemēri: homoseksuālu cilvēku tiesības veidot ģimeni; biznesa iespējas Latvijā; imigranti Eiropā; veselības aprūpe; klimata izmaiņas; atkritumu šķirošana; vēlēšanas; jauniešu iespējas, latviešu valodas nākotne u. c. Skolēni pie atbilstošā termometra un karstuma grādiem pieraksta tēmas nosaukumu (1. pielikums).

2. Kuras tēmas klasē ir aktuālas (*karstas*), kuras nav? Grupās apvienojas skolēni, kuriem sakrīt aktuālā (*karstā*) tēma. Dalībnieku skaitam grupās nav jābūt vienādam, darbu var turpināt arī individuāli.

4. Kad grupa ir apspriedusies, tiek dots nākamais uzdevums – izveidot grupas vēstījumu pretēji domājošajiem. Grupas dalībnieki paši izvēlas: ko un ar kādu mērķi uzrunās, kāds būs vēstījuma formāts, uz kādu rīcību mudinās, kādā veidā uzrunās.

3. Skolēni analizē izvēlēto tēmu:
 - Formulē savu viedokli par šo tēmu!
 - Ko domā lielākā daļa sabiedrības par šo tēmu? Kā var uzzināt sabiedrības domas?
 - Kāds ir jums pretēji domājošo viedoklis?
 - Kādi ir jūsu argumenti, un kādi ir pretēji domājošo argumenti?
 - Vai tas, ka par šo tēmu domā atšķirīgi, nodara kādu ļaunumu sabiedrībai kopumā?

5. Grupas prezentē vēstījumus klasē. Klasesbiedri iejūtas pretēji domājošo lomā un izvērtē katru vēstījumu, balsojot skalā 0–5. Par katru vēstījumu iegūtie punkti tiek skaitīti kopā, noskaidrojot spēcīgāko un pārliecinošāko vēstījumu.

6. Vēstījumi tiek nosūtīti reālā vidē – sociālajos tīklos, vēstules formā vai citādi atkarībā no vēstījuma mērķgrupas un saturs. Skolēni turpina sekot līdzi vēstījumu ietekmei, rezultātam.

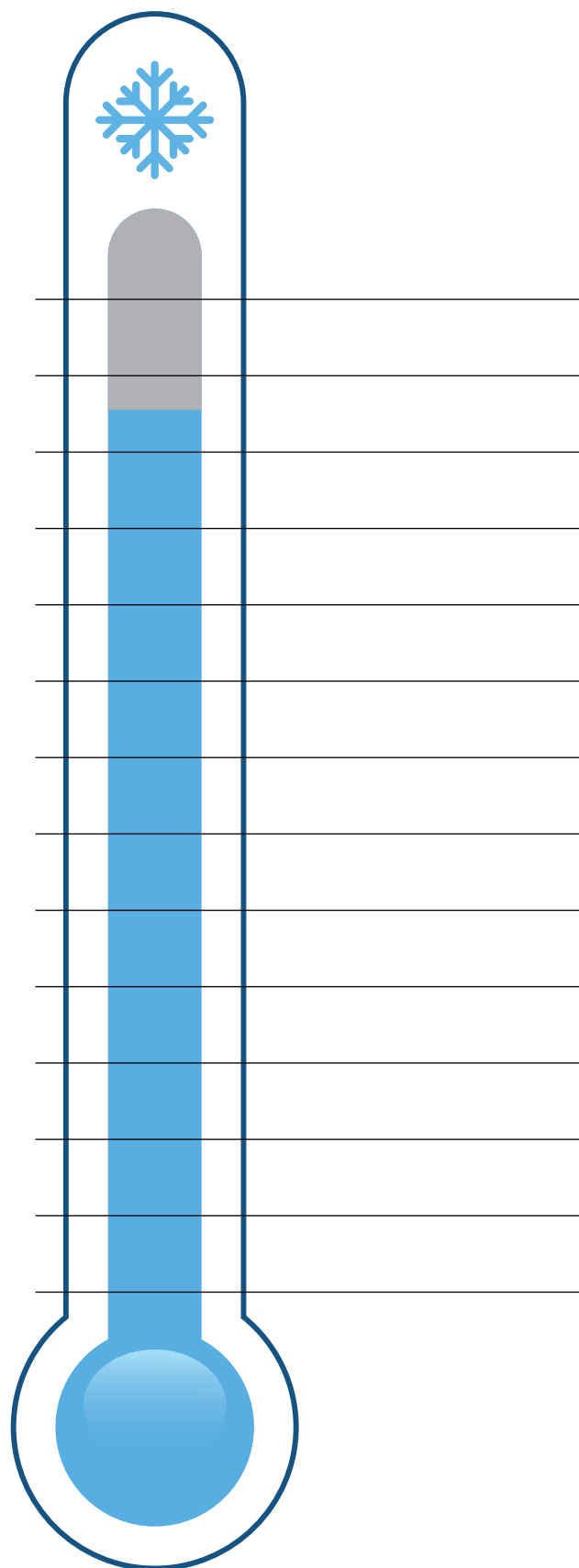
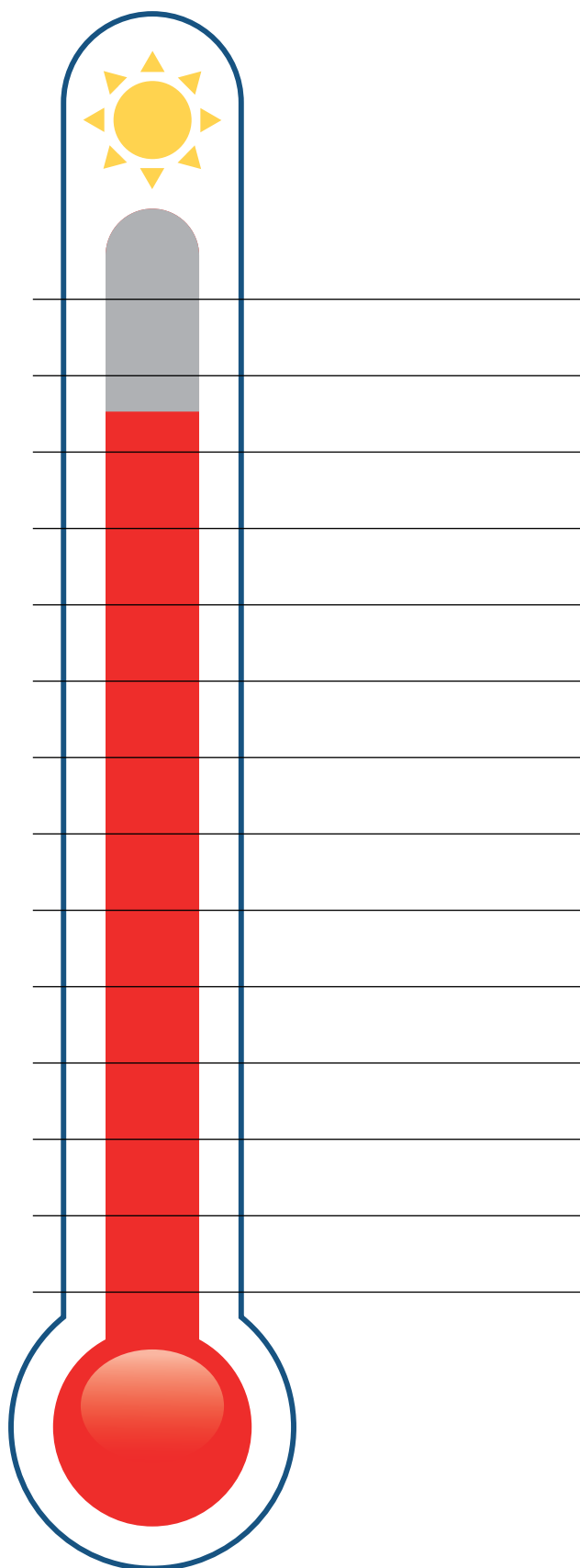
Skolotāja piezīmes

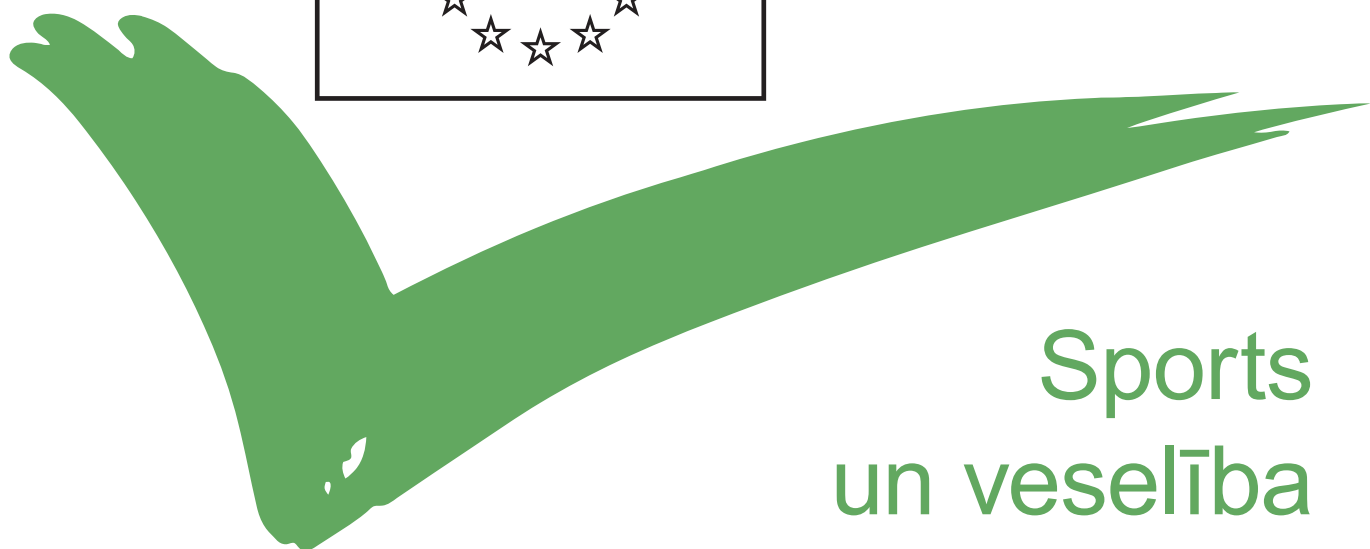
BŪT SADZIRDĒTAM

1. pielikums

Sabiedrības notikumu termometrs

Sports un veselība

ZAĻĀ PĒDA

Izglītības posms

4. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, latviešu valoda, sociālās zinības un vēsture, dabaszinības.

Metode

Domāšanas rutīna: „Ja es..., tad...”.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Pēta cilvēka rīcības ietekmi uz dabu, izprot un mācās noteikt cēloņu un sekū saistību.

1. Skolēni sadalās grupās un iepazīstas ar izziņas materiālu par cilvēku rīcības ietekmi uz vidi (sagrieztas 1. pielikuma kartītes). Skolēnu uzdevums ir sagrupēt kartītes ar līdzīgu informāciju un izdomāt virsrakstus katrai izveidotajai grupai. Katra grupa pastāsta par paveikto, izskaidrojot grupēšanas principu.

2. Skolotājs paskaidro, ka minēto informāciju var sakārtot arī kā cēloņu–seku sakarības, proti, katram notikumam ir konkrēti iemesli vai rīcība, kam seko konkrētas sekas, turklāt ne vienmēr negatīvas, jo sekas var būt arī pozitīvas.

4. Skolotājs aicina skolēnus grupās izveidot cēloņu–seku sakarības, izmantojot 1. pielikumā ietvertu informāciju. Sakarības var veidot, arī izmantojot frāzes *Ja mēs..., Ja cilvēki..., Ja es... tad.* Vienam cēlonim var būt dažādas sekas un otrādi – sekām var būt dažādi cēloņi.

3. Uz tāfeles vai uz sienas tiek izkārtoti virsraksti „Cēlonis” un „Sekas” (2. pielikums). Skolotājs iepazīstina skolēnus ar domāšanas rutīnu *Ja es..., tad ...*, paskaidrojot, ka pirmajai daļai *Ja es...* atbilst cēloņi, savukārt *tad...* – sekas. Kopīgi veido vienu piemēru: „Ja es izskalošu pudeli, tad to varēs pārstrādāt.”

5. Grupu prezentācijas. Kopsavilkums – jebkurai darbībai, ko veicam, ir cēloņi un sekas. Noslēgumā katrs skolēns pasaka to teikumu, ko visspilgtāk no šīs stundas atceras.

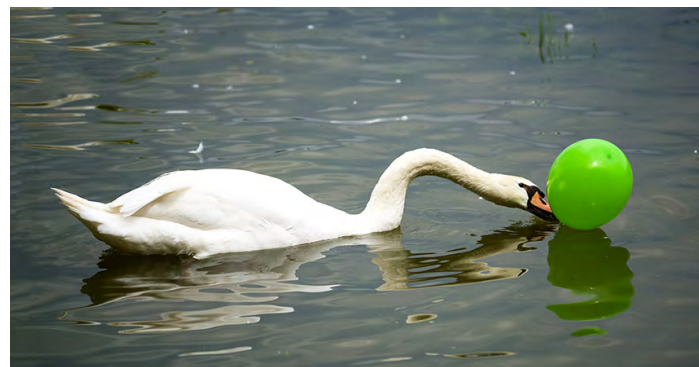
Skolotāja piezīmes

ZAĻĀ PĒDA

1. pielikums / 1

Ja uz iepakojuma vai preces ir šis simbols,
materiālu ir iespējams pārstrādāt.

Šķirot atkritumus.

Šķirotus atkritumus
var ērtāk iemest
atbilstošajā konteinerā.

Atkritumi piesārņo vidi.

ZAĻĀ PĒDA

1. pielikums / 2

Eiropas
Savienības
māja

**Aprakstīt papīru
no abām pusēm.**

Braukt ar velosipēdu.

**Izmantot auduma vai
papīra maisiņus.**

**Piedalīties koku
stādīšanas talkā.**

Cēloņi,

Sekas

**Ja es / mēs /
cilvēki...**

tad...

ŪDENS – NE TIKAI ZIVĪM!

Izglītības posms

5. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, latviešu valoda, matemātika, sociālās zinības un vēsture.

Metode

Pētījums.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sporta un veselības programmas paraugu

Izprot ūdens lietošanas paradumu saistību ar fiziskajām aktivitātēm un ietekmi uz organismu.

Spraudņa sasniežamie rezultāti

Izprot, ka ūdens ir pieejams dažādos pārtikas produktos, un veic pētījumu, analizējot skolas pusdienu piedāvājumu.

1. Šajā stundā skolēni veiks pētījumu. Skolotājs **atgādina, ka pētījums ir izziņas process**, kurā tiek radītas jaunas zināšanas vai atziņas. Pētīt nozīmē vērot, domāt, secināt, nevis atstāt kāda cita izpētīto. Skolotājs atgādina, ka pētījums ir process, kura rezultāts nevar būt slikts vai labs – tie ir dati, kas tiek iegūti, lai mainītu, uzlabotu, pilnveidotu konkrētas lietas pasaulē.

2. Aptauja, cik litrus ūdens skolēni izdzer katru dienu. Atbildes tiek apkopotas, izrēķinot vidējo ūdens patēriņu uz vienu skolēnu klasē. Svarīgi – ūdens ir arī produktos, ko ēdam. Tieši tam veltīta šī stunda un eksperiments.

4. Skolēni iepazīstas ar nepieciešamo šķidruma daudzumu bērniem dažādos vecumos (1. pielikums) un pārrunā, ka šķidrumu var uzņemt dažādos veidos – gan ar pārtiku, gan tīrā veidā – un pat tādi produkti, kuros, šķiet, nav ūdens, to satur.

3. Tiek sāks pētījums. Tā uzdevums ir noskaidrot, cik daudz ūdens ir dažādos pārtikas produktos. Noslēgumā tiks izvērtēts skolas pusdienu piedāvājums – cik daudz ūdens tajā jau ir un cik daudz jādzer papildus.

5. Skolotājs aicina individuāli vai grupās sagatavot sarakstu ar 5 produktiem, kuru sastāvā, pēc skolēnu domām, ir visvairāk ūdens, un 5 produktiem, kuru sastāvā ir visvairāk un vismazāk ūdens. Ar sarakstiem skolēni iepazīstina klasesbiedrus. Skolotājs ierosmei var minēt piemērus, kuri rada izbrīnu. Piemēram, maize (39% ūdens), vārīti makaroni (79% ūdens), sviests (16% ūdens), banāns (71% ūdens).

7. Skolotājs aicina skolēnus analizēt skolas vai mājas pusdienu piedāvājumu, lai sarastu, cik daudz ūdens būtu jāizdzer papildus maltītei. Dati par pārtikas daudzumu vienā porcijā ir jāpalūdz skolas ēdnīcā vai mājās pašam jānosver. Precīzi veikt matemātiskus aprēķinus būs grūti, bet ieskats un izpratne, kā tiek aprēķināts ūdens daudzums, tiek gūta. Pēc pētījuma veikšanas tiek izstrādāti ierosinājumi skolas ēdnīcas pavāriem vai mammai, pašam sev, kā arī, ja iespējams, veikts papildpētījums par dzeramā ūdens pieejamību skolā. Pēc uzdevuma veikšanas ar rezultātiem tiek iepazīstināta skolas vadība, kā arī ēdnīcas vadītājs, tādējādi iegūstot sociālo pieredzi.

6. Skolotājs aicina izpētīt piedāvāto statistiku par ūdens daudzumu dažādos pārtikas produktos (2. pielikums) un salīdzināt ar pašu veidoto sarakstu. Skolēni brīvā formā dalās pārdomās, cik precīzi bijuši minējumi.

Skolotāja piezīmes

ŪDENS – NE TIKAI ZIVĪM!**1. pielikums**

Rekomendējamais šķidrums daudzums saskaņā ar
Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes vadlīnijām

Vecums	Šķidrums daudzums dienā
0–6 mēneši	100–190 ml/kg
6–12 mēneši	800–1000 ml
12–24 mēneši	1100–1200 ml
1–3 gadi	1200 ml
4–8 gadi	1600 ml
9–13 gadi (zēni)	2100 ml
9–13 gadi (meitenes)	1900 ml
14–18 gadi (zēni)	2500 ml
14–18 gadi (meitenes)	2000 ml

ŪDENS – NE TIKAI ZIVĪM!

2. pielikums

Ūdens daudzums dažādos pārtikas produktos

Aptuveni 20-30% šķidrums cilvēks uzņem ar pārtiku.

**SVAIGOS AUGĻOS
UN DĀRZEŅOS**
70–95%

Augļi un dārzeņi, kuru sastāvā ir vairāk nekā 90% ūdens

95,27%

94,52%

95,23%

91,45%

90,95%

GALĀ
38–78%

ZIVĪS
57–89%

PIENĀ
88%

MAIZĒ
35–50%

CUKURĀ
0,14%

**KALTĒTOS
PRODUKTOS**
3–10%

CIK TĀLU LĪDZ...?

Izglītības posms

6. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, matemātika, dabaszinības, sociālās zinības un vēsture.

Metode

Praktisks darbs.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Izprot un lieto dažādu veidu attāluma mērvienības. Izmantojot karti, prot noteikt attālumus dažādās mērvienībās starp dažādām pasaules vietām.

1. Skolotājs aicina skolēnus nosaukt, kas ir kopīgs attēlā redzamajām lietām (1. pielikums). Attēlā ir redzami dažādi mērinstrumenti. Skolēnu uzdevums ir izvēlēties tos, kas mēra garumu vai attālumu. Šajā stundā skolēni mācīsies dažādas mērvienības, kā arī praktiski tās izmantos attāluma noteikšanā.

3. Skolēni pārvērš attālumu starp pilsētām kādā no vecajām mērvienībām. Kā izziņas avotu var izmantot „Google Maps” vai 2. pielikumu. Veiktos aprēķinus var izmantot spēlē „Jā” vai „Nē”. Katrs skolēns lapas vienā pusē uzraksta „Jā”, otrā pusē – „Nē”. Skolēni pēc kārtas sauc aprēķinātos attālumus starp pilsētām, pārējie rēķina līdzi un paceļ „Jā” vai „Nē”. Atbildes pārrunā.

4. Saruna klasē, kāpēc gan senatnē, gan tagad ir svarīgi zināt attālumu. Kur un kā visbiežāk mēs uzzinām attālumu: digitālās tehnoloģijas un kartes. Kā lasa karti? Kas ir mērogs?

5. Olimpiskā uguns tiek nestā no Grieķijas Olimpa kalna līdz olimpisko spēļu norises vietai. Tā kā 2021. gada olimpiskās spēles notiek Tokijā, skolēni veic mērījumu pasaulē kartē, nosakot attālumu no Olimpa kalna līdz Tokijai, izmantojot tikai lineālu un skolēniem pieejamu pasaules karti. Aptuvenais attālums ir 9500 km. Atbilde tiek pārbaudīta, izmantojot Eiropas Komisijas oficiālo attāluma mērīšanas platformu „Distance calculator”, kas uzrāda attālumu – 9485,97 km. Skolotājs aicina izmantot „Google maps”, kas uzrāda attālumu – 12 981,97 km. Ar skolēniem tiek pārspriests, ka attālums atšķiras, jo ir dabiskie šķēršļi, dažādu veidu ceļi.

2. Skolotājs atgādina, ka pastāv SI jeb Starptautiskā mērvienību sistēma, kurā ietilpst, piemēram, metri, kilometri, centimetri utt.

Skolotājs aicina skolēnus iepazīt kaut ko interesantāku – vecās mērvienības, kuras agrāk izmantoja, bet pašlaik vairs neizmanto Latvijas teritorijā:

- RĪGAS ASS = 3 olektis = 6 pēdas = 161,25 cm

- 1 OLEKTS = 2 pēdas = 24 collas = 53,75 cm

- KORTEĻIS = ¼ olekts = 6 collas = 13,44 cm

- RĪGAS MĒRRĪKSTE = 14 pēdas = 7 olektis = 376,25 cm

Skolotājs aicina skolēnus noteikt sava auguma garumu kādā no vecajām mērvienībām. Piemēram, ~54 cm ir 1 olekts. Kāds ir skolēna auguma garums olektīs?

$X = \text{skolēna garums dalīts ar } \sim 54.$

Tāpat skolēni var aprēķināt savu garumu Rīgas asīs, pēdās un Rīgas mērrīkstē.

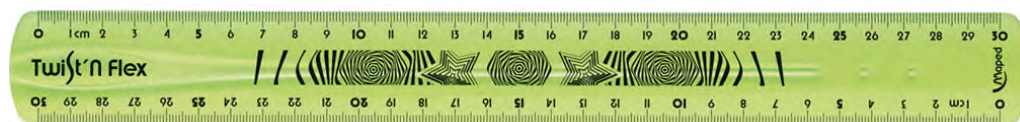
6. Skolēni aplūko eiro banknotes (3. pielikums), uz kurām ir attēloti dažādi tilti. Šādi tilti dabā nepastāv, tie ir zīmēti banknošu vajadzībām, tomēr ir kāda pilsēta, kurā tie visi ir atveidoti dabā. Tā ir Spijkenises pilsētiņa Nīderlandē. Skolotājs aicina iepazīties ar attēliem, atrast pilsētu kartē un aprēķināt, cik ilgā laikā no skolas var nokļūt Spijkenisē, lai nofotografētos pie tiļiem.

Skolēniem ir jāaprēķina, cik ilgs laiks būtu jāpavada, ejot ar kājām, braucot ar auto vai izmantojot lidmašīnu. Skolotājs piedāvā šādus **pieņēmumus**: ātrums, ejot ar kājām, ir 5 km/h, braucot ar automašīnu – 90 km/h, bet ar lidmašīnu – 800 km/h. Ja ir zināms attālums un ātrums, var aprēķināt nepieciešamo laiku.

Skolotāja piezīmes

CIK TĀLU LĪDZ...?

1. pielikums

CIK TĀLU LĪDZ...?

2. pielikums

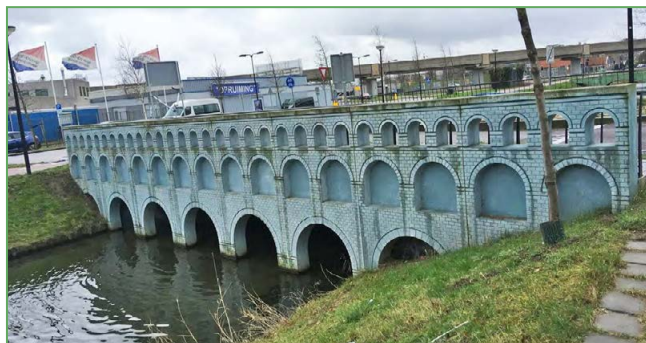

Distance (km)	Luksemburga	Liona	Madride	Marseļa	Milāna	Minhene	Neapole	Nica	Parīze
Luksemburga	-	493	1647	816	731	583	1645	1106	379
Liona	493	-	1272	328	494	753	1299	440	481
Madride	1647	1272	-	1143	1730	1877	2332	1313	1268
Marseļa	816	328	1143	-	587	1034	1189	227	809
Milāna	731	494	1730	587	-	551	914	360	850
Minhene	583	753	1877	1034	551	-	1202	911	827
Neapole	1645	1299	2332	1189	914	1202	-	962	1764
Nica	1106	440	1313	227	360	911	962	-	921
Parīze	379	481	1268	809	850	827	1764	921	-

CIK TĀLU LĪDZ...?

3. pielikums / 1

5 eiro – klasiskais laikmets

10 eiro – romānika

20 eiro – gotika

50 eiro – renesanse

CIK TĀLU LĪDZ...?

3. pielikums / 2

100 eiro – baroks un rokoko

200 eiro – 19. gadsimta tērauda un stikla arhitektūra

500 eiro – modernā 20. gadsimta arhitektūra

UZLĀDĒ UN IZLĀDĒ SEVI!

Izglītības posms

7. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, latviešu valoda, matemātika.

Metode

Pētījums.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sporta un veselības programmas paraugu

Analizē uztura izvēles piemērotību dažādām fiziskajām aktivitātēm un novērtē savas ēdienkartes atbilstību fizisko aktivitāšu režīmam.

Spraudņa sniedzamie rezultāti

Prot skaidrot sakarības starp uzņemto un patērēto kaloriju daudzumu.

1. Stundas sākumā tiek atkārtotas pamatzināšanas: kas ir kalorija? Cik kaloriju vidēji dienā cilvēks uzņem? Kādas kalorijas cilvēks var uzņemt (taukus, oļhidrātus, olbaltumvielas)? Kas nosaka nepieciešamo kaloriju daudzumu (vecums, dzimums, aktivitātes līmenis, svars)?

2. Skolēni iepazīstas ar patērēto kaloriju aprēķina kalkulatoru riki.delfi.lv/calc/veseliba-un-uzturs/kaloriju-paterina-kalkulators.php

4. Skolotājs aicina izvēlēties vienu no piedāvātajiem Eiropas valstu desertiem (2. pielikums), atrast tā oriģinālrecepti un aprēķināt kalorijas. Pēc kaloriju noskaidrošanas, tiek veidots aktivitāšu plāns, kā uzņemtās kalorijas iztērēt. Svarīgi izrunāt, kādas ir sportošanas iespējas pilsētā, kāda sporta aprīkojuma vai vietas pietrūkst? Saziņa ar pašvaldību par iespējām šādu vietu izveidot, pamatojot tās nepieciešamību.

3. Pētījums, lai noskaidrotu, cik daudz kaloriju skolēni patērē vienas dienas laikā. Pētījuma soļi:

- 1) veidot sarakstu ar darbībām, ko skolēns vienas dienas laikā veic (iesakot, ka pētījumam visatbilstošākā būtu jebkura darba diena);
- 2) izpētīt, kā darboties ar kaloriju kalkulatoru;
- 3) nosvērties.

Skolēni var izmantot datorikā apgūtās prasmes – veidot tabulu „MS Excel” un veikt aprēķinus tajā. Daļu datu iegūst, strādājot ar kaloriju kalkulatoru un ierakstot tos tabulā. Piemēram:

Ilgums	Darbības veids	Patērētās kalorijas
2 minūtes	Pamodos, apsēdos gultā, sēdēju	
1 minūte	Gāju uz vannasistabu	
10 minūtes	Mazgājos dušā	
2 minūtes	Gāju līdz istabai	
Utt.	Utt.	

Iegūtos datus skolēni salīdzina ar uzņemto kaloriju daudzumu dienā, ko aprēķina, lietojot tabulu „Uzturvielu saturs un kaloriskā vērtība” (1. pielikums).

Skolotāja piezīmes

UZLĀDĒ UN IZLĀDĒ SEVI!**1. pielikums****Uzturvielu saturs un kaloriskā vērtība**

(100 g produkta)

Uzturlīdzekļi	kcal	Uzturlīdzekļi	kcal	Uzturlīdzekļi	kcal
Liellopu gaļa	135	Bietes	40	Aprikožu kompots (augļi ar kauliņiem)	85
Cūkas gaļa, trekna	359	Burkāni	31	Persiku kompots (augļi ar kauliņiem)	87
Cūkas gaļa, liesa	230	Dilles	30	Plūmju kompots (augļi ar kauliņiem)	102
Teļa gaļa	57	Gurķi	15	Vīnogu kompots	80
Cīsiņi	228	Kabači	12	Āboli	44
Desa	350	Kāļi	30	Ananasi	40
Sardeles	159	Kāposti, galviņu, baltie	23	Apelsīni	33
Vistas gaļa	107	Kāposti, rožu	12	Aprikozes	44
Olas	142	Kāposti, ziedu	18	Banāni	60
Sviests	781	Kolrābji	30	Bumbieri	42
Augu eļļa, margarīns	710	Ķirbji	19	Citroni	21
Pilnpiens	67	Lapu salāti	11	Dzērvenes	33
Vājpiens	34	Melones	25	Ērkšķogas	48
Kefīrs, pilnpiena	67	Pētersīļi	38	Jāņogas, baltās	40
Kefīrs, vājpiena	34	Pētersīļu zaļumi	41	Jāņogas, sarkanās	43
Salds krējums, 35%	348	Pipari, saldie (zaļās pākstis)	19	Ķirši	46
Skābs krējums	302	Pupiņu pākstis (zaļās)	31	Mandarīni	32
Biezpiens, 9%	156	Rabarberi	16	Mellenes	44
Biezpiens, vājpiena	86	Redīsi	16	Persiki	44
Siers „Čedaras”	344	Rutki	25	Plūmes	44
Siers „Holandes”	343	Selerijas (saknes)	22	Upenes	45
Kviešu milti, a/l	354	Sīpoli	43	Vīnogas	66
Rudzu klona maize	228	Sīpolu loki	18	Zemenes	38
Baltmaize	255	Skābenes	27	Valrieksti ar čaumalu	296
Griķi	347	Spināti	16	Rieksti, lazdu	294
Grūbas	345	Tomāti	19	Mandeles, saldās	383
Makaroni	358	Zaļie zirnīši	75	Cukurs	410
Manna	354	Kartupeļi	80	Medus	335
Miežu putraimi	343	Skābēti kāposti	17	Cepumi	437
Prosa	353	Sālīti gurķi	8	Ievārijums, ābolu	284
Rīsi	346	Zaļie zirnīši	44	Ievārijums, aveņu	296
Pupiņas	328	Konservēti tomāti	18	Ievārijums, zemeņu	309
Zirņi	329	Ķiršu kompots	102	Ābolu džems	261
Arbūzi	21	Ābolu kompots (āboli ar mizu)	93		
Baklažāni	21				

UZLĀDĒ UN IZLĀDĒ SEVI!

2. pielikums

Suflē

Panna Cotta

Čurrosi (Churros)

Makarūni (Macarons)

Muss

Plānās pankūkas

UZLĀDĒ SEVI!

Eiropas
Savienības
māja

Izglītības posms

8. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, ģeogrāfija, latviešu un angļu valoda.

Metode

Slēpņošana.

Sasniedzamais rezultāts saskaņā ar sporta un veselības programmas paraugu

Iepazīst piedzīvojumu aktivitātes, apzinās kopību ar citiem, gūst pozitīvus pārdzīvojumus.

Spraudņa sasniegtie rezultāti

Izprot slēpņošanas būtību un veido aprakstu kādam nozīmīgam objektam.

1. Stundas sākumā tiek atkārtotas zināšanas par slēpņošānu, GPS sistēmu, slēpņošanas apzīmējumiem un darbu ar karti. Te noderīga var būt aplikācija: www.geocaching.com/play/mobile un tīmekļvietne geocaching.com

Vai jaunieši kādreiz ir piedalījušies slēpņošānā? Kādi ir slēpņošanas pamatprincipi un to saistība ar orientēšanās sportu.

Slēpņošanas noteikumi

Tiklīdz atrasta slēptuve:

1. Aizpildi piezīmju grāmatiņu.
2. Izņem kaut ko no slēptuves.
3. Kaut ko ieliec slēptuvē.
4. Novieto slēpni tieši tajā pašā vietā un stāvoklī, kā tas tika atrasts.

2. Latvijas slēpņu kartes izpēte. Minējumi, pēc kādiem kritērijiem, kur un kādi slēpņi tiek veidoti. Var izmantot dažādus informācijas avotus.

3. Katrs skolēns izvēlas vienu Eiropas Savienības pilsētu un noskaidro tās simbolu – ēku, pieminekli vai nozīmīgu vietu – un tā atrašanās vietu. Vieta var būt saistīta arī ar sporta vai citiem notikumiem. Šai vietai tiks veidots slēpnis. Ja slēpni skolēns veidos savā pilsētā, to var izvietot reālā vidē.

4. Tiek veidots īss apraksts par objektu, pie kura atradīsies slēpnis. Šajā posmā skolēni nesalīdzina savu aprakstu ar jau izliktajiem slēpņiem un tajos ietverto informāciju.

5. Skolēni izveido aprakstu, kā atrast slēpni. Šajā brīdī skolēnu paveiktais tiek salīdzināts ar citu slēpņotāju veidotajiem slēpņiem, meklējot slēpni iepriekš minētajā tīmekļvietnē vai aplikācijā. Saruna – kāds ir slēpņošanas mērķis, vai slēpņošana palīdz iepazīt ievērojamas vietas, kāds skolēniem liekas interesants slēpnis, kā viņi vērtē klasesbiedru un paša paveikto u. c. Ja slēpņi veidoti savai pilsētai, tie tiek izlikti un reģistrēti.

Skolotāja piezīmes

ES DZĪVOJU ZAĻI

Izglītības posms

9. klase

Mācību priekšmeti

Sports un veselība, ģeogrāfija, angļu valoda.

Metode

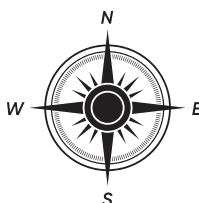
Domāšanas rutīna „Debesspuses”.

Spraudņa sasniedzamie rezultāti

Pēta personības dzīves pieredzi un analizē to, lai attīstītu ieradumus darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi.

- 1.** Skolēni iepazīstas ar internetā vai 1. pielikumā pieejamo informāciju par Grētu Tūnbergu. Daži avoti (LSM.LV pieejamo rakstu nosaukumi):
- 06.05.2020.: *Grēta Tūnberga aicina vērsties pret piecām valstīm, kurās apdraudēta bērnu dzīvība*
 - 06.03.2020.: *Eiropas notikumu TOP3 šonedēļ: Grieķijas migranti, ES sarunas ar britiem un Klimata likums*
 - 04.03.2020.: *EK publiskotais Klimata likums izpelnās Grētas Tūnbergas kritiku (papildināts)*
 - 21.01.2020.: *Tramps Davosas forumā uzrunā par klimatu aicina noraidīt «pastarās dienas sludinātājus» (papildināts)*
 - 21.01.2020.: *Davosā sākas 50. Pasaules ekonomikas forums*
 - 11.01.2020.: *Grētas Tūnbergas tēvs: Kopš iesaistīšanās kampaņā pret klimata pārmaiņām meita ir laimīgāka*

- 2.** Skolotājs iepazīstina skolēnus ar domāšanas rutīnu „Debesspuses” un lūdz aizpildīt kompasa zīmējumu:
- 1. solis.** Atkārto debesspušu nosaukumus angļiski: *East, West, North un South.*
 - 2. solis.** Izceļ atslēgvārdus: *East – Excites, West – Worrysome, North – Need extra info un South – Stance & Suggestions.*
 - 3. solis.** Tiek vizualizēti jautājumi latviešu valodā:
 - Kas tevi aizrauj šajā pieredzes stāstā?
 - Kas tevi dara bažīgu šajā stāstā?
 - Kādu papildu informāciju tu vēlies iegūt?
 - Kāds ir tavs viedoklis par to, ko tu tikko izlasīji?

- 3.** Katrs skolēns uzraksta 10 svarīgākos vārdus par Grētu Tūnbergu. Tiek veidots kopīgs klases vārdu mākonis (izmantojot internetā pieejamos rīkus). Saruna klasē par mākonī visbiežāk lietotajiem vārdiem, kopējo mākoņa vēstījumu u. c.

Skolotāja piezīmes

1. pielikums

Raksts laikrakstā „Diena” (08.07.2020.):

Grēta Tūnberga (vai Tūnberja, kā dažviet mēdz rakstīt) ir pusaudze, kas ir uzspridzinājusi internetu. Šķiet, ka gandrīz katram ir viedoklis par viņu, taču cik daudz tu par viņu zini? Jaunā meitene ir burtiski dažu nedēļu laikā izaugusi no parastas zviedru skolnieces līdz pasaules mēroga superzvaigznei un Nobela miera prēmijas kandidātei. Ko mēs par viņu zinām?

Patiesībā jau Grēta savu aktīvismu nav tikko sākusi. Protesta akcijas meitene uzsāka jau 2018. gada augustā, pavadot trīs nedēļas pie Zviedrijas parlamenta ēkas, lai protestētu pret pielaidīgo Zviedrijas rīcību klimata jautājumos. Viņas piemērs bija lipīgs – drīzumā arī citi jaunieši pievienojās protestiem savās pašvaldībās. Kopā tika izveidota vesela protestu kustība – *Fridays for Future* jeb Piektdienas nākotnei. Tā turpinās arī šobrīd: protesti pret klimata problēmu ignorēšanu norit nu jau katru piektdienu.

Tomēr Grētas uzstājīgums nav mērāms tikai globālā mērogā un sācies jau mājās – savulaik visnotaļ turīgos vecākus jaunā meitene pārliecināja atteikties no lidošanas ar lidmašīnu un gaļas ēšanas. Grētas mammai tas daļēji nozīmēja atteikšanos no profesionālās karjeras: viņa ir operas dziedātāja, un šīs profesijas pārstāvjiem bieži pārlidojumi ir daļa no ikdienas. Vecāki tomēr piekrita – reiz jau uztraukums un skumjas par klimata jautājumiem bija padarījušas meiteni letarģisku, viņa bija pat pārtraukusi ēst un sarunāties. Vēlāk Grētai tika diagnosticēts Aspergera sindroms – specifisks autisma paveids. Cilvēkiem ar Aspergeru nereti ir grūtības iekļauties sabiedrībā, neskatoties uz inteliģences līmeni krietni virs vidējā (tāds ir bijis daudziem zinātniekiem un matemātiķiem). Šis ir viens no faktoriem, par kuru meiteni netaisnīgi nozākā viņas pretinieki – meitenes diagnoze, galu galā, nekādi nemaina problēmu, par kuru viņa izsakās.

Taču kādēļ visi par viņu runā tieši tagad? Šī gada augustā Grēta tika uzaicināta uz ANO klimata konferenci, kas norisinājās Ņujorkā. ASV parasti ir vieta, uz kuru lido, tomēr šādu opciju meitene neizskatīja. Tā vietā viņa Atlantijas okeānu šķērsoja buru jahtā, kura bija aprīkota ar saules paneļiem un zemūdens turbīnām – respektīvi, ceļojums noritēja bez izmešiem. Tiesa, neliela darvas karote – vēlāk izrādījās, ka vairāki apkalpes locekļi bija devušies uz ASV ar lidmašīnu, lai jahta varētu atgriezties Eiropā.

Šis, vismaz pašreiz, arī ir Grētas spožums – jaunā dāma neaicina piekrist viņas viedoklim, bet gan apgalvo, ka viņai trūkst zināšanu konkrētu risinājumu ieteikumiem. Taču, lūk, zinātnieki gan ir paveikuši gana lielu darbu, lai viss būtu skaidrs gan par klimata apdraudējumu, gan par to, kas jādara, lai arī pēc 50 gadiem mums būtu planēta, kuru apdzīvot. Un šo skatupunktu, neatkarīgi no simpātijām vai antipātijām pret Grētu, gan ir grūti un visnotaļ bezatbildīgi ignorēt.